

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

Modul Jalinan Integrasi Nasional

Harmoni Dalam
Kepelbagaian

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

Cetakan Pertama 2025

© JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

Hak Cipta Terpelihara.

Tiada mana-mana bahagian jua daripada penerbitan ini boleh diterbitkan semula atau disimpan dalam bentuk yang boleh diperolehi semula atau disiarkan dalam sebarang bentuk dengan apa jua cara elektronik, mekanikal, fotokopi, rakaman dan/atau sebaliknya tanpa mendapat izin daripada Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.

Diterbitkan oleh:

JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

Aras 7-10, Blok E2, Kompleks E

Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan

62502 Wilayah Persekutuan Putrajaya

KANDUNGAN

NO	Perkara	M/S
1	Rukun Negara	4
2	Perutusan Ketua Pengarah	5
3	Perutusan Ketua Setiausaha Kementerian Perpaduan Negara	5
4	Kata Aluan Ketua Pengarah Jabatan Perpaduan Negara Dan Integrasi Nasional	6
5	Ringkasan Eksekutif	7
6	Pengenalan · Kepentingan Integrasi Nasional Ke Arah Perpaduan Rakyat Malaysia · Sejarah Program Jalinan Integrasi Nasional	8
7	Asas Pembangunan Modul Jalinan Integrasi Nasional · Dasar Perpaduan Negara-Objektif 2: Membentuk Identiti Nasional · Konsep Negara Bangsa · Rancangan Malaysia Ketiga Belas 2026-2030	10
8	Objektif Modul Jalin	13
9	Tema Modul Jalin	13
10	Metodologi Modul Jalin	14
11	Sasaran Peserta	14
12	Pengisian Program · Sub Modul 1 Dinamika Kumpulan: Tak Kenal Maka Tak Cinta · Sub Modul 2 Kenali Jabatan Perpaduan Negara Dan Integrasi Nasional · Sub Modul 3 Malaysia: Perpaduan Dalam Kepelbagaian · Sub Modul 4 Konsep Federalisme Dalam Perlembagaan · Sub Modul 5 Kearifan Tempatan Dan Kepelbagaian Budaya · Sub Modul 6 Kesepaduan Sosial Melalui Rekreasi Dan Riadah · Sub Modul 7 Pembudayaan Rukun Negara Dalam Kehidupan · Sub Modul 8 Pemeraksanaan Hubungan Sosial Dan Keterlibatan Awam · Sub Modul 9 Citra Kebudayaan Dan Warisan Kita · Submodul 10 Penyatuan Dan Refleksi	15 23 38 60 75 91 100 115 130 139
13	Lampiran · Tentatif Program · Borang Penilaian Peserta	146 152
14	Penghargaan	157

RUKUN NEGARA

ahawasanya Negara Kita Malaysia mendukung cita-cita hendak
Mencapai perpaduan yang lebih erat dalam kalangan seluruh masyarakatnya
Memelihara satu cara hidup demokratik
Mencipta satu masyarakat adil di mana kemakmuran negara akan dapat
dinikmati bersama secara adil dan saksama
Menjamin satu cara yang liberal terhadap tradisi-tradisi kebudayaannya yang
kaya dan pelbagai corak
Membina satu masyarakat progresif yang akan menggunakan sains dan
teknologi moden
MAKA KAMI, rakyat Malaysia, berikrar akan
menumpukan seluruh tenaga dan usaha kami
untuk mencapai cita-cita tersebut berdasarkan
atas prinsip-prinsip yang berikut :

**KEPERCAYAAN KEPADA TUHAN
KESETIAAN KEPADA RAJA DAN NEGARA
KELUHURAN PERLEMBAGAAN
KEDAULATAN UNDANG-UNDANG
KESOPANAN DAN KESUSILAAN**

PERUTUSAN

**KETUA SETIAUSAHA KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
DATUK SERI HJ HASNOL ZAM ZAM BIN HJ AHMAD**

Assalamualaikum, Salam Sejahtera dan Salam Perpaduan,

Alhamdulillah, syukur ke hadrat Allah swt kerana dengan izinNya Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional berjaya menerbitkan Modul Jalinan Integrasi Nasional. Modul Jalinan Integrasi Nasional ini diharap akan menjadi wadah pengukuhan hubungan interaksi sosial masyarakat untuk memahami dengan lebih mendalam mengenai kepelbagaian bahasa, budaya dan adat resam negara bangsa Malaysia

Integrasi nasional adalah proses dinamik dalam pembinaan identiti negara bangsa Malaysia. Integrasi menyatupadukan pelbagai kelompok atau kumpulan yang terpisah dari segi kebudayaan, sosial dan lokasi dalam sesebuah unit politik. Proses untuk mencapai sebuah masyarakat yang berintegrasi bukanlah sesuatu perkara yang mudah dan dapat dicapai dalam waktu yang singkat kerana melibatkan kesenjangan kefahaman serta kerencaman etnisiti. Dalam konteks masyarakat kepelbagaian di Malaysia, proses integrasi berlaku di antara wilayah dalam menyatupadukan masyarakat ke arah satu identiti bersama tanpa menghilangkanan identiti masing-masing.

Pembangunan modul dan pelaksanaan program Jalinan Integrasi Nasional merupakan suatu inisiatif mitigasi Kementerian Perpaduan Negara bagi merapatkan jurang nilai, ideologi, semangat jati diri dan budaya dalam masyarakat Malaysia. Malah pengisian modul ini merupakan pengaruh pengislahan kepada perpaduan yang diidamkan rakyat Malaysia. Sudah tiba masanya kita mengangkat nilai 'integrasi nasional' ke suatu tahap yang lebih tinggi sebagai jaminan kelestarian keharmonian negara tercinta

Setinggi-tinggi tahniah dan syabas kepada Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional dan semua pihak yang telah menjayakan penerbitan Modul ini. Semoga Modul ini akan dapat menjadi panduan dalam mengukuhkan integrasi nasional melalui perkongsian kepelbagaian budaya dan cara hidup masyarakat Malaysia.

KATA ALUAN
KETUA PENGARAH
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL
DATO' HAJI CHE ROSLAN BIN CHE DAUD

Assalamualaikum, Selamat Sejahtera dan Salam Perpaduan,

Program Jalinan Integrasi Nasional merupakan suatu langkah yang proaktif untuk mengukuhkan integrasi nasional melalui perkongsian kepelbagaian budaya dan cara hidup masyarakat Malaysia. Ini penting untuk memastikan bahawa masyarakat kita untuk menghargai dan memelihara warisan budaya yang kaya dan pelbagai di Malaysia. Program ini juga bertujuan untuk mengukuhkan konsep faham, hormat dan terima terhadap kepelbagaian bahasa dan budaya masyarakat Malaysia, yang akan membina jambatan pengertian dan kerjasama antara pelbagai etnik di negara kita.

Modul Jalinan Integrasi Nasional dibangunkan sebagai panduan khusus kepada para pelaksana dan peserta program agar intipati program tersebut dapat dicapai dengan jayanya. Modul ini bertepatan dengan aspirasi konsep 'Perpaduan dan Kepelbagaian' yang mengambilkira konteks negara yang mempunyai kepelbagaian etnik, bahasa, agama dan budaya. Terdapat sepuluh (10) subvmodul yang dirangka bagi membentuk kemenjadian peserta program melalui aktiviti-aktiviti yang lebih bersifat 'segar', 'interaktif' dan 'relevan' untuk meningkatkan kefahaman mereka mengenai kepelbagaian agama, budaya dan adat resam bagi memperkukuhkan hubungan kebersamaan dan keharmonian negara.

Intihanya, peserta program akan bertindak sebagai Duta Kecil Perpaduan dan berperanan secara signifikan meningkatkan kesejahteraan komuniti melalui penglibatandalam projek pembangunan sosial jalinan integrasi di peringkat lokaliti komuniti. Semoga modul ini dapat membuka minda dan pandangan semua agar matlamat perpaduan negara dapat digapai dengan baik.

RINGKASAN EKSEKUTIF

Modul Jalinan Integrasi Nasional ini digubal selaras dengan Dasar Perpaduan Negara dan Rancangan Malaysia Ketiga Belas (RMK13) 2026-2030 yang menekankan aspirasi ke arah perpaduan yang inklusif dan berdaya tahan. Berdasarkan dasar ini, modul ini bertujuan untuk memperkukuh hubungan antara etnik, meningkatkan kefahaman terhadap kepelbagaian budaya, serta mengukuhkan jati diri kebangsaan melalui pendekatan holistik. Prinsip Rukun Negara dijadikan teras dalam setiap segmen modul bagi memastikan nilai-nilai kebersamaan, keadilan sosial, dan kesaksamaan diperkukuhkan dalam kalangan rakyat Malaysia.

Konsep integrasi nasional yang menjadi tunjang modul ini menekankan kepentingan keharmonian dalam kepelbagaian sebagai asas kepada pembangunan negara bangsa. Melalui elemen pendidikan, budaya warisan dan sosial, peserta akan dibimbing secara formal iaitu sesi perkongsian ilmu dan secara informal bersama komuniti untuk memahami peranan mereka dalam mengekalkan kestabilan negara. Modul ini juga merangkumi strategi memperkukuh jalinan intra dan inter negeri, termasuk program pertukaran budaya dan sosial yang dapat mempererat hubungan antara masyarakat berbilang etnik, agama, dan wilayah.

Modul ini dirangka secara interaktif dengan pendekatan latihan, simulasi, dan sesi dialog antara komuniti. Pendekatan ini bertujuan untuk meningkatkan kesedaran serta menggalakkan penyertaan aktif dalam usaha membina negara bangsa yang harmoni. Dengan pelaksanaan modul ini, diharapkan rakyat Malaysia dapat menghayati semangat perpaduan yang lebih mendalam, menjadikan Malaysia sebagai sebuah negara yang stabil, makmur, dan sejahtera berdasarkan prinsip kesepaduan sosial dan integrasi nasional yang kukuh.

PENGENALAN

KEPENTINGAN INTEGRASI NASIONAL KE ARAH PERPADUAN RAKYAT MALAYSIA

Malaysia merupakan sebuah negara yang kaya dengan kepelbagaian etnik, budaya, agama, dan bahasa. Keunikan ini menjadi aset penting yang membentuk identiti nasional, namun dalam masa yang sama, ia juga menuntut usaha berterusan bagi memastikan kesejahteraan dan keharmonian masyarakat. Integrasi nasional merupakan elemen asas dalam membina perpaduan rakyat, di mana setiap individu berasa sebahagian daripada satu entiti yang lebih besar tanpa mengira perbezaan latar belakang. Proses ini bukan sekadar penyatuan fizikal, tetapi lebih kepada kesepaduan dalam nilai, aspirasi, dan kepercayaan terhadap konsep Malaysia sebagai sebuah negara yang bersatu padu.

Kepentingan integrasi nasional tidak boleh dipandang remeh kerana ia menjadi tunjang kestabilan negara. Kegagalan mencapai integrasi yang kukuh boleh membawa kepada perpecahan sosial, ketegangan kaum, serta menghalang kemajuan negara. Justeru, usaha memperkukuhkan hubungan antara etnik perlu dilaksanakan secara berstruktur dan sistematik menerusi pelbagai pendekatan, termasuk pendidikan, dasar kerajaan, serta program-program yang memupuk semangat kebersamaan. Melalui pendekatan ini, setiap rakyat akan lebih memahami dan menghormati perbezaan, sekaligus membina kesalingan yang erat dalam masyarakat.

Selain itu, integrasi nasional juga memainkan peranan penting dalam pembangunan ekonomi dan sosial. Apabila rakyat hidup dalam suasana yang harmoni dan bersatu padu, pelbagai sektor seperti perdagangan, pelancongan, dan pelaburan akan berkembang pesat. Ini kerana kestabilan sosial memberikan keyakinan kepada pelabur serta membuka peluang kepada lebih banyak kerjasama strategik dalam dan luar negara. Di samping itu, hubungan yang erat antara komuniti juga membolehkan perkongsian sumber dan kepakaran yang lebih efisien, seterusnya mempercepatkan kemajuan negara secara keseluruhan.

Oleh itu, usaha memperkukuhkan integrasi nasional perlu menjadi agenda utama dalam setiap aspek kehidupan rakyat Malaysia. Kejayaan dalam mencapai perpaduan yang jitu bukan sahaja akan menjamin kestabilan negara, tetapi juga membentuk masyarakat yang bersifat inklusif, saling menghormati, dan mempunyai jati diri kebangsaan yang kukuh. Modul ini akan memberikan panduan dan strategi yang boleh diadaptasi dalam pelbagai sektor bagi memastikan integrasi nasional terus kukuh sebagai asas kepada perpaduan rakyat Malaysia yang berdaya maju dan harmoni.

SEJARAH PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

1. Program ini pada dasarnya dikenali dengan nama Lawatan Integrasi Nasional dan terbahagi kepada empat kategori iaitu:

A

Lawatan Integrasi Nasional Pemimpin Masyarakat (KRT)

B

Lawatan Integrasi Nasional Sempena Hari Gawai

C

Lawatan Integrasi Nasional Sempena Pesta Kaamatan

D

Lawatan Integrasi Nasional Sempena Pembukaan Parlimen

2. Namun, bermula tahun 2019, Jabatan telah memberi fokus untuk melaksanakan Lawatan Integrasi ini dengan melibatkan para peserta daripada kalangan pelajar IPTA kerana pendedahan awal perlu diberi kepada generasi muda.
3. Pada tahun 2019, program ini dikenali sebagai **Program Integrasi Pelajar IPT Bersama KRT**. Dua program yang berjaya dilaksanakan adalah di Sabah dan Sarawak yang melibatkan pelajar IPT yang berasal daripada Semenanjung yang sedang belajar dalam tahun pertama di Sabah dan Sarawak. Impak dan respon yang diperoleh daripada program ini yang sangat positif dan dengan itu, Jabatan meneruskan hasrat meneruskan program ini dengan penglibatan pelajar IPT.
4. Bertitik tolak daripada pelaksanaan di Sabah dan Sarawak bersama pelajar IPT tersebut, program ini telah **dijenamakan semula kepada Program Jalinan Integrasi Nasional Mahasiswa**. Jabatan berhasrat agar program mahasiswa ini diteruskan supaya pemupukan perpaduan yang utuh terutamanya dalam kalangan generasi muda terus dilaksanakan. Pada tahun 2022, sebanyak tiga (3) Program Jalinan Integrasi Nasional Mahasiswa berjaya dilaksanakan iaitu di negeri Melaka, Sabah dan Sarawak.
5. Program ini juga turut difokuskan kepada kumpulan penjawat awam bagi **mencapai** objektif yang sama. Berikutan itu pada tahun 2023, tiga (3) buah **Program Jalinan Integrasi Nasional Penjawat Awam** yang mensasarkan kumpulan tersebut telah diadakan di negeri yang sama.

ASAS PEMBANGUNAN MODUL JALINAN INTEGRASI NASIONAL.

DASAR PERPADUAN NEGARA

Modul JALIN menyokong objektif kedua Dasar Perpaduan Negara dengan membentuk identiti nasional melalui pemahaman yang lebih mendalam terhadap nilai kebangsaan, sejarah, dan budaya Malaysia. Identiti nasional yang kukuh terbentuk apabila rakyat memiliki rasa kekitaan dan kesedaran bahawa mereka berkongsi aspirasi yang sama sebagai sebuah negara. Melalui modul ini, pelbagai aktiviti diperkenalkan, seperti projek sukarelawan JALIN, etnik, malam kebudayaan, serta aktiviti pemerkasaan jati diri yang berteraskan prinsip Rukun Negara. Usaha ini memastikan setiap rakyat memahami dan menghormati kepelbagaian dalam satu kerangka nasional yang bersatu.

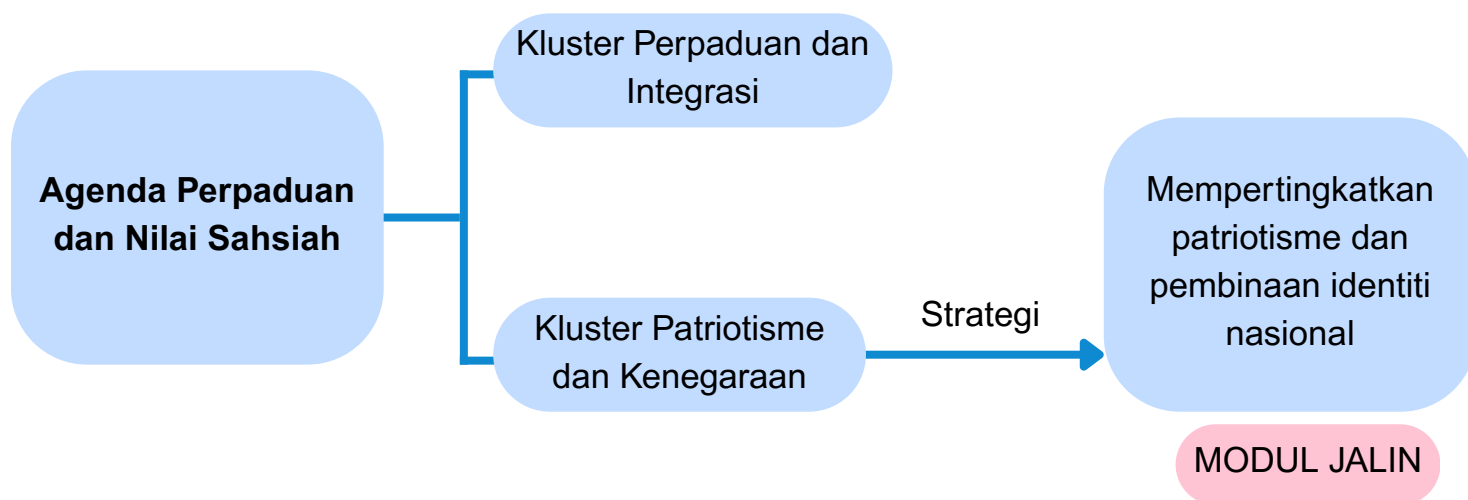
Selain itu, modul ini menekankan kepentingan pengalaman bersama dalam membina identiti nasional yang inklusif dan harmoni. Aktiviti kolaboratif yang dirancang dalam modul ini memberi peluang kepada peserta untuk berinteraksi dan bekerjasama tanpa mengira perbezaan etnik atau latar belakang. Dengan membina hubungan yang erat dan mengukuhkan nilai kebersamaan, rakyat Malaysia akan lebih menghargai kepelbagaian sebagai aset negara, seterusnya membentuk satu identiti nasional yang berlandaskan perpaduan, keharmonian, dan rasa bangga terhadap tanah air.

KONSEP NEGARA BANGSA MALAYSIA

Modul JALIN menyokong konsep Negara Bangsa Malaysia dengan memperkukuhkan rasa kesepaduan dan kebersamaan dalam kalangan rakyat tanpa mengira perbezaan etnik, agama, dan budaya. Negara bangsa yang berjaya terbina apabila warganya berkongsi identiti nasional yang sama serta memiliki kesetiaan yang tinggi terhadap negara. Melalui modul ini, pelbagai program dijalankan untuk memperkukuhkan hubungan antara etnik, termasuk aktiviti silang budaya, kempen kesedaran perpaduan, serta latihan yang menekankan nilai-nilai kebangsaan. Pendekatan ini memastikan setiap individu memahami peranan mereka dalam menyumbang kepada keharmonian dan kestabilan negara.

Selain itu, modul ini menekankan elemen inklusiviti dan integrasi sosial bagi memastikan setiap rakyat merasakan diri mereka sebahagian daripada entiti nasional yang lebih besar. Aktiviti yang melibatkan kerjasama antara masyarakat dari pelbagai latar belakang membantu memupuk semangat saling menghormati dan menghargai perbezaan sebagai kekuatan negara. Dengan penerapan nilai patriotisme, semangat kekitaan, dan pemahaman sejarah bersama, modul ini membantu membentuk rakyat yang bersatu padu dalam satu identiti nasional yang berteraskan perpaduan, keadilan, dan kesejahteraan, selaras dengan aspirasi pembinaan Negara Bangsa Malaysia.

RANCANGAN MALAYSIA KETIGA BELAS 2026-2030

Rancangan Malaysia Ketiga Belas (RMK13) adalah pelan pembangunan negara yang dirancang oleh Kerajaan untuk memastikan pertumbuhan ekonomi yang mampan dan kesejahteraan sosial sepanjang lima tahun pelaksanaannya. **RMK13 dijangka akan dilaksanakan bermula tahun 2026 hingga 2030.** Dalam memastikan usaha berterusan bagi memupuk, mengukuh dan memelihara perpaduan dalam kalangan rakyat, Kementerian Perpaduan Negara akan memainkan peranan penting di bawah **Agenda Perpaduan dan Nilai Sahsiah**. Antara perkara penting yang akan menjadi perhatian utama di bawah agenda ini adalah kluster **perpaduan dan integrasi serta kluster patriotisme dan kenegaraan**. Modul JALIN, yang tergolong dalam kluster patriotisme dan kenegaraan, akan menjadi sebahagian daripada strategi untuk **mempertingkatkan patriotisme dan pembinaan identiti nasional dalam kalangan rakyat.**

OBJEKTIF MODUL JALIN

- **Mengukuhkan integrasi nasional** melalui perkongsian kepelbagaian budaya dan cara hidup masyarakat Malaysia;
- **Mengukuhkan konsep faham, hormat dan terima** terhadap kepelbagaian bahasa dan budaya masyarakat Malaysia; dan
- **Membentuk ekosistem perpaduan** yang utuh di antara anggota masyarakat di semua peringkat umur sehingga ke akar umbi

TEMA MODUL JALIN

Malaysia sebagai sebuah negara berbilang kaum, agama, dan budaya memerlukan asas yang kukuh untuk mengekalkan keharmonian dalam masyarakat. **Tema Harmoni Dalam Kepelbagaian** dalam Modul Jalinan Integrasi Nasional menekankan bahawa perbezaan bukan penghalang kepada perpaduan, tetapi merupakan kekuatan yang perlu dipupuk melalui pemahaman yang mendalam. Konsep **Faham, Hormat dan Terima** menjadi kunci utama dalam mewujudkan persekitaran yang harmoni, di mana setiap rakyat memahami kepelbagaian sebagai satu realiti, menghormati perbezaan sebagai nilai bersama, dan menerima keunikan ini sebagai asas kepada keharmonian negara.

Keharmonian dalam kepelbagaian hanya dapat dicapai apabila wujud kesedaran dan kefahaman terhadap latar belakang serta budaya setiap komuniti. Modul ini memberi penekanan kepada pendidikan dan interaksi yang membolehkan rakyat mengenali antara satu sama lain secara lebih dekat. Melalui program yang menggalakkan inetraksi antara budaya, kerjasama dalam komuniti, serta aktiviti pemeraksanaan perpaduan, rakyat akan lebih menghormati kepelbagaian yang ada. Rasa hormat ini akan membentuk sikap saling menerima, seterusnya mengukuhkan hubungan antara etnik dan menghindari prasangka yang boleh menjejaskan keharmonian sosial.

Apabila rakyat Malaysia dapat memahami, menghormati, dan menerima kepelbagaian sebagai satu aset negara, perpaduan dalam kepelbagaian dapat direalisasikan secara menyeluruh. Modul ini bertindak sebagai pemacu kepada usaha membina satu masyarakat yang inklusif dan bersatu padu, di mana setiap individu mempunyai peranan dalam memperkukuhkan kestabilan negara. Dengan menjadikan Harmoni Dalam Kepelbagaian sebagai landasan utama, rakyat Malaysia dapat bergerak seiring dalam mencapai matlamat perpaduan yang tulen dan berkekalan, selaras dengan aspirasi negara ke arah kestabilan, kemajuan, dan kesejahteraan bersama.

METODOLOGI MODUL JALIN

Penerapan dan pengukuhan nilai-nilai patriotisme, jati diri, serta identiti nasional dilaksanakan melalui pendekatan berikut

1. **Perkongsian Ilmu dan Literasi Kenegaraan** Penyampaian maklumat secara formal mengenai aspek kenegaraan, patriotisme, pentadbiran, serta budaya warisan negara bagi meningkatkan kesedaran dan kefahaman peserta
2. **Pengalaman Secara Langsung** Penglibatan dalam aktiviti bersama komuniti melalui sesi keluarga angkat secara informal, yang membolehkan peserta merasai sendiri pengalaman kehidupan bermasyarakat dan memperkukuh semangat perpaduan.

SASARAN PESERTA

Modul Jalinan Integrasi Nasional mensasarkan penyertaan daripada pelbagai lapisan masyarakat, termasuk :

Murid Sekolah

Mahasiswa

Belia

Penjawat Awam

Orang Awam

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 1
DINAMIKA KUMPULAN: TAK KENAL
MAKA TAK CINTA

SUB MODUL 1

DINAMIKA KUMPULAN: TAK KENAL MAKA TAK CINTA

1. SINOPSIS

Sub modul ini bertujuan memberi peluang kepada peserta untuk saling mengenali antara rakan sepasukan, seterusnya membina pasukan yang lebih efektif. Sub modul ini akan menggunakan aktiviti ice-breaking bagi membolehkan peserta merasa lebih selesa dan mesra dalam kalangan ahli kumpulan. Pelaksanaan aktiviti ini juga dapat mengeratkan hubungan dan meningkatkan semangat kerjasama dalam pasukan.

Pepatah Melayu "Tak Kenal Maka Tak Cinta" bermaksud apabila seseorang tidak mengenali orang lain, sukar untuk menghargai atau menyukai mereka. Pepatah ini sangat relevan kerana ia menekankan kepentingan pengenalan dan interaksi antara peserta untuk membina hubungan yang positif dan mesra. Melalui aktiviti yang dirancang, peserta akan diberi peluang untuk mengenali satu sama lain, membantu mengatasi halangan komunikasi dan mewujudkan suasana yang lebih akrab.

Dalam hubungan ini, aktiviti ice-breaking iaitu "Dua Benar Satu Tidak Benar" (Two Truths and a Lie) berfungsi sebagai alat untuk mempercepatkan proses pengenalan dan mengeratkan ikatan antara peserta. Pengalaman ini akan memudahkan pelaksanaan sub modul seterusnya.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk aktiviti berkumpulan yang bersifat interaktif. Aktiviti dalam sub modul dijalankan secara berkumpulan dalam dewan yang dilengkapi alat bantu ceramah dan talian internet. Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah dua (2) jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Taklimat aktiviti oleh fasilitator	5 minit
2	Aktiviti Bingo Game	50 minit
3	Aktiviti "Dua Benar Satu Tidak Benar"	50 minit
4	Pelantikan Penghulu dan Penghuluwati	10 minit
5	Refleksi, Kesimpulan dan Sesi Bergambar	5 minit

3. Hasil Pembelajaran

Pada akhir sesi dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya dapat

3.1 Mengenali rakan-rakan dalam kumpulan dengan lebih baik

3.2 Mengaplikasikan teknik-teknik kerjasama yang efektif dalam pelbagai situasi

3.3 Meningkatkan kemahiran komunikasi interpersonal dan profesional;

4. OBJEKTIF

Objektif sub modul ini dilaksanakan bertujuan:

4.1 Memupuk keselesaan peserta dalam kumpulan.

4.2 Menggalakkan perkenalan dan kefahaman antara peserta.

4.3 Merapatkan hubungan sesama peserta melalui aktiviti yang menyeronokkan.

5. AKTIVITI KUMPULAN

Terdapat 2 aktiviti yang dilaksanakan dalam sub modul ini iaitu Bingo Game dan "Dua Benar Satu Tidak Benar"

5.1 Aktiviti Bingo Game

Bingo Game merupakan aktiviti yang memerlukan interaksi kerjasama antara semua peserta yang terlibat. Peserta perlu peka dengan arahan yang diberikan oleh fasilitator, saling berkomunikasi secara verbal atau bukan verbal antara satu sama lain dan bertindak pantas untuk membentuk satu kumpulan.

Langkah Aktiviti Bingo Game

1. Fasilitator menjelaskan peraturan permainan dan matlamat aktiviti.
2. Peserta perlu bertindak pantas dan bekerjasama dengan peserta lain.
3. Fasilitator memberikan arahan secara rawak yang berkaitan dengan ciri-ciri unik, minat, atau pengalaman peserta. Contoh arahan:
 - **Sila bergerak mengikut bulan kelahiran yang sama!**
 - **Sila bergerak mengikut negeri asal yang sama!**
 - **Sila bergerak mengikut jenis makanan kegemaran anda!**

Contoh makanan berasaskan etnik: nasi lemak, roti canai, yong tau foo
4. Peserta yang memenuhi ciri-ciri yang disebut oleh fasilitator perlu segera mencari dan berkumpul dengan peserta lain yang mempunyai ciri-ciri yang sama.
5. Kumpulan yang berjaya berkumpul akan berteriak "Bingo!"

5.2 Aktiviti "Dua Benar Satu Tidak Benar"

Aktiviti ini merupakan adaptasi daripada permainan popular *Two Truths and a Lie*. Setiap peserta perlu menyampaikan tiga pernyataan tentang diri mereka: dua daripadanya adalah fakta yang benar, dan satu adalah tidak benar. Kemudian, peserta lain pula meneka pernyataan mana yang tidak benar.

Langkah Aktiviti "Dua Benar Satu Tidak Benar"

1. Fasilitator menerangkan tujuan dan peraturan permainan.
2. Pembentukan kumpulan kecil dengan keahlian satu kumpulan 8 hingga 10 orang.
3. Setiap kumpulan menjalankan aktiviti "Dua Benar Satu Tidak Benar" secara serentak.
4. Kesemua peserta perlu mengambil bahagian.
5. Setiap peserta dalam kumpulan mengambil masa kira-kira 5 minit untuk menyampaikan pernyataan diri mereka dan membolehkan ahli kumpulan lain meneka kenyataan yang tidak benar.
6. Peserta diberi masa untuk memikirkan 3 pernyataan tentang diri mereka. Contoh:
 - **Pengenalan diri**
 - **Impian atau cita-cita yang ingin dicapai, "Saya ingin mendaki Gunung Kinabalu suatu hari nanti."**
 - **Minat atau hobi kegemaran.**
 - **Satu perkara tentang diri yang kebanyakan orang tidak tahu.**
7. Sekiranya rakan peserta dapat meneka pernyataan yang tidak benar, semua peserta perlu berteriak "Hebatlah awak!" secara beramai-ramai.
8. Ulangi langkah 5, 6 dan 7 bagi peserta yang lain dan diakhiri oleh fasilitator sendiri.

5.3 Pelantikan Abang Long, Kak Long dan Pembentukan Kumpulan bagi Program Jalinan Integrasi Nasional

A

Fasilitator melantik Abang Long dan Kak Long untuk keseluruhan program

B

Fasilitator membentuk kumpulan berdasarkan ciri-ciri kepelbagaian seperti etnik, jantina negeri, umur dan lain-lain

C

Fasilitator mengumumkan pembahagian kumpulan peserta dan peserta bergerak ke dalam kumpulan yang ditetapkan

D

Setiap kumpulan kecil melantik seorang ketua kumpulan dan menyerahkan nama kepada fasilitator

Pelantikan Abang Long dan Kak Long

Pemilihan Abang Long dan Kak Long yang berpotensi dibuat semasa aktiviti Bingo Game dan Dua Benar Satu Tidak Benar.

Peranan Abang Long

- Membantu fasilitator mengawal disiplin dan pergerakan keluar masuk peserta.
- Mengenalpasti pengacara majlis bagi setiap slot aktiviti.
- Abang Long menyampaikan ucapan semasa majlis penutup.

Peranan Kak Long

- Melaksanakan tugas-tugas Abang Long semasa ketiadaannya

Pembahagian Kumpulan

Fasilitator menyediakan senarai ahli kumpulan kecil lebih awal berdasarkan senarai pendaftaran peserta

6. REFLEKSI

- a) Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.
- b) Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

7. KESIMPULAN

Sub modul ini membantu peserta merasa lebih selesa dan mesra antara satu sama lain, mengeratkan hubungan, serta meningkatkan semangat kerjasama dalam pasukan. Melalui pengenalan dan interaksi yang dipermudahkan oleh aktiviti tersebut, halangan komunikasi dapat diatasi dan suasana yang lebih akrab dapat diwujudkan, sesuai dengan pepatah Melayu "Tak Kenal Maka Tak Cinta". Pengalaman ini seterusnya akan memudahkan pelaksanaan sub modul yang lain dalam latihan atau program yang dirancang.

8. RUJUKAN

Davidyan, J.Y., Huels, B.W. and Gissel, J.L., 2023. Two truths and a lie: Introduction to deception detection. *Issues in Accounting Education*, 38(2), pp.85-93.

Hariati, N., 2018. The Use of Ice-Breakers (Two Truths and A Lie) to Improve Speaking Ability for EFL Learners. *Voices of English Language Education Society*, 2(2).

9. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 2
KENALI JABATAN PERPADUAN
NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

SUB MODUL 2

KENALI JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

1. SINOPSIS

Jabatan Perpaduan Negara diwujudkan sebagai salah satu langkah kerajaan bagi menangani isu-isu berhubung pembinaan semula perpaduan masyarakat dan mengembalikan keharmonian antara kaum di negara ekoran daripada peristiwa 13 Mei 1969. Selaras dengan penubuhan Kementerian Perpaduan Negara (KPN) pada 10 Mac 2020, pihak Kementerian bertanggungjawab dalam memperkukuhkan keharmonian, perpaduan dan kesejahteraan. Modul ini bertujuan menerangkan sejarah penubuhan dan peranan serta fungsi Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) khususnya bagi menggerakkan program-program yang boleh memupuk perpaduan dan muhibah dalam masyarakat di peringkat akar umbi. Pada akhir kursus, para peserta diharapkan dapat menjelaskan sejarah penubuhan, peranan, fungsi dan kepentingan JPNIN kepada masyarakat serta mengaitkannya dengan pembangunan dan kemakmuran negara.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti dalam kumpulan iaitu di dalam dewan yang dilengkapi alat bantu ceramah dan talian internet. Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah **dua (2) jam** mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	60 minit
2	Aktiviti Individu dan Kumpulan	50 minit
3	Rumusan, Refleksi dan Sesi Bergambar	10 minit

2.1 Topik ceramah dan aktiviti dalam submodul ini akan menumpu kepada perkara-perkara berikut:

a)	Sejarah dan Latar belakang Penubuhan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN)
b)	Visi dan Misi JPNIN
c)	Moto dan Slogan
d)	Peranan JPNIN
e)	Struktur Organisasi
f)	Jentera Perpaduan
g)	Pencapaian dan Sumbangan JPNIN

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan untuk:

3.1 Menerangkan sejarah penubuhan dan peranan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional

3.2 Menjelaskan kepentingan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional dalam menggerakkan program-program yang boleh memupuk perpaduan dan muhibah dalam masyarakat

3.3 Mengaitkan fungsi dan tanggungjawab Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional dengan pembangunan negara

4. OBJEKTIF

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan untuk:

4.1

Memahami struktur fungsi dan tanggungjawab Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional

4.2

Mengetahui peranan penting Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional dalam memastikan masyarakat berfungsi secara berkesan dalam agenda Perpaduan Nasional melalui pelbagai program yang dilaksanakannya

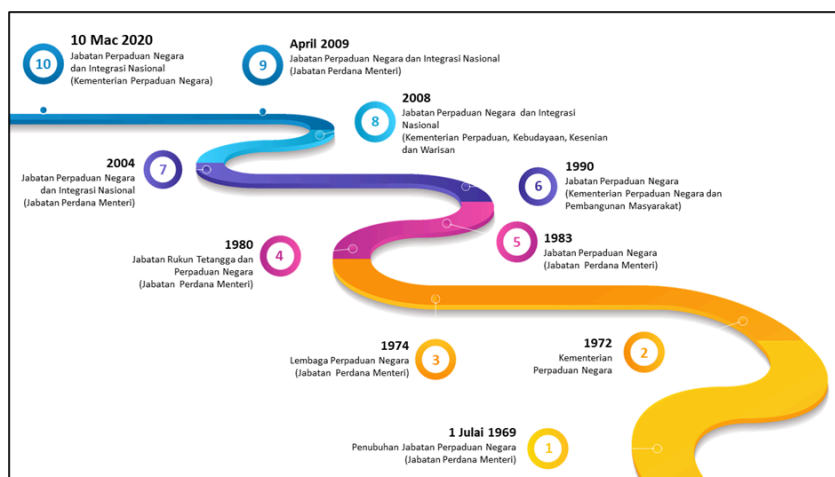
5. KANDUNGAN CERAMAH

5.1 Sejarah Penubuhan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN)

Insiden rusuhan kaum pada 13 Mei 1969 telah menjadi kemuncak kepada masalah perpaduan kaum di Malaysia. Akibat daripada peristiwa ini, kerajaan telah mengisytiharkan darurat selama 22 bulan dan menubuhkan Majlis Gerakan Negara (MAGERAN). Kemudian pada 1 Julai 1969, Jabatan Perpaduan Negara ditubuhkan di bawah pentadbiran MAGERAN bagi menangani isu-isu berkaitan dan membantu kerajaan membina semula perpaduan. Setelah itu, Jabatan ini terus mengalami perubahan sesuai dengan tuntutan masyarakat ketika itu.

Tahun	Peristiwa
1 Julai 1969	Jabatan Perpaduan Negara (Jabatan Perdana Menteri) ditubuhkan ekoran daripada peristiwa 13 Mei 1969
1972	Jabatan Perpaduan Negara dinaiktaraf kepada Kementerian Perpaduan Negara.
1974	Kementerian Perpaduan Negara ditukar kepada Lembaga Perpaduan Negara (Jabatan Perdana Menteri)
1980	Nama Jabatan telah ditukar kepada Jabatan Rukun Tetangga dan Perpaduan Negara (Jabatan Perdana Menteri)

Tahun	Peristiwa
1983	Nama Jabatan ditukar kepada Jabatan Perpaduan Negara (Jabatan Perdana Menteri)
1990	Jabatan Perpaduan Negara di tempatkan di Kementerian Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat)
2004	Jabatan ditukar kepada Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional dan ditempatkan semula di bawah Jabatan Perdana Menteri
2008	Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional ditukarkan di bawah Kementerian Perpaduan, Kebudayaan, Kesenian dan Warisan
2009	Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional ditempatkan semula di bawah Jabatan Perdana Menteri.
10 Mac 2020	Kementerian Perpaduan Negara diwujudkan dan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional ditempatkan semula di bawah Kementerian Perpaduan Negara

Rajah 1 Sejarah Penubuhan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional

5.2 Visi dan Misi JPNIN

Visi	Misi
Peneraju Perpaduan dan Keharmonian Negara Malaysia	Memperkukuhkan Perpaduan dan Keharmonian Negara Berasaskan Perlembagaan Persekutuan dan Rukun Negara.

5.3 Moto dan Slogan JPNIN

Moto	Slogan
Bersatu Kita Maju	Membudayakan Perpaduan Meraikan Kepelbagaian

5.4 Peranan JPNIN

- 5.4.1 Meningkatkan usaha untuk mengukuhkan perpaduan negara dan integrasi nasional.
- 5.4.2 Memperkasa hal ehwal perhubungan dan pembangunan komuniti.
- 5.4.3 Mengukuhkan hal ehwal pendidikan awal kanak-kanak bagi Taska Perpaduan dan Tabika Perpaduan.
- 5.4.4 Meningkatkan usaha penghayatan dan pembudayaan Rukun Negara.
- 5.4.5 Menjadi rujukan dalam bidang perpaduan melalui penyelidikan.

5.5 Struktur Organisasi JPNIN

**YB DATUK AARON AGO DAGANG
MENTERI PERPADUAN NEGARA**

**YB SENATOR PUAN SARASWATHY KANDASAMI
TIMBALAN MENTERI PERPADUAN NEGARA**

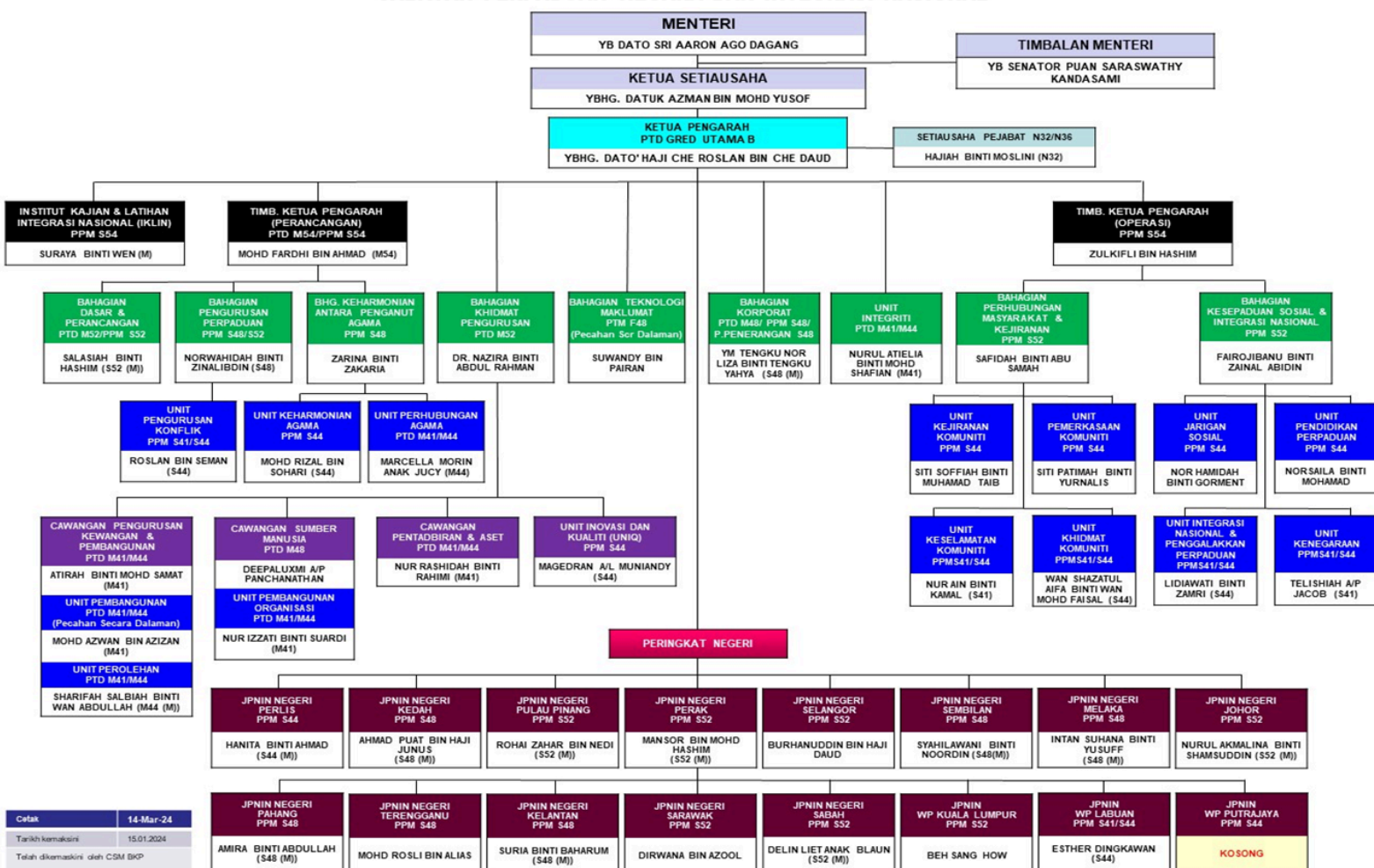

**DATUK SERI HJ. HASNOL ZAM ZAM BIN HJ. AHMAD
KETUA SETIAUSAHA KEMENTERIAN
PERPADUAN NEGARA**

**DATO' CHE ROSLAN BIN CHE DAUD
KETUA PENGARAH JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL**

CARTA ORGANISASI JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN INTEGRASI NASIONAL

Cetak: 14-Mar-24
Tarikh kemas kini: 15.01.2024
Telah dikemaskini oleh CSM BKP

5.6 Jentera Perpaduan

JPNIN mempunyai lapan (8) Jentera Perpaduan yang berfungsi sebagai platform untuk membina, mengukuhkan dan mempromosikan semangat perpaduan dalam kalangan rakyat Malaysia.

KOMUNITI		
1	Kawasan Rukun Tetangga	
2	Skim Rondaan Sukarela	
3	Skuad Uniti	
4	Mediator Komuniti	

PENDIDIKAN AWAL KANAK-KANAK		
5	Tabika Perpaduan	
6	Taska Perpaduan	

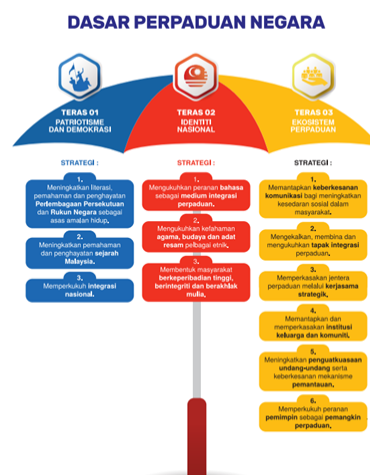
PENGHAYATAN RUKUN NEGARA

7	Kelab Rukun Negara	 KELAB RUKUN NEGARA
8	Sekretariat Rukun Negara	 SEKRETARIAT RUKUN NEGARA

5.7 Pencapaian dan Sumbangan JPNIN

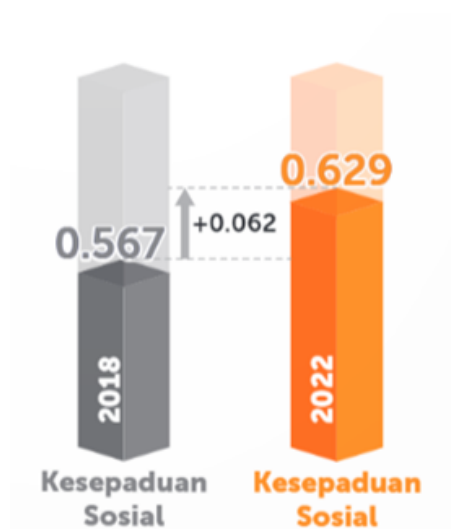
5.7.1 Dasar Perpaduan Negara

Dasar Perpaduan Negara (DPN) ialah satu dokumen strategi jangka panjang dan usaha berterusan yang dirangka untuk menetapkan halatuju perpaduan negara dalam memupuk, mengukuh serta memelihara perpaduan dalam kalangan rakyat Malaysia. Dasar ini akan bertindak sebagai pemangkin bagi pencapaian Malaysia sebagai sebuah negara yang bersatu-padu, harmoni dan makmur. Bagi masyarakat yang berbilang etnik, agama dan budaya, perpaduan perlu menjadi agenda utama agar keamanan dan kelangsungan pembangunan negara terjamin, sekali gus mempertahankan kedaulatan negara. JPNIN berperanan penting dalam penggubalan dasar ini kerana JPNIN mengkoordinasikan usaha-usaha dan inisiatif perpaduan di peringkat nasional, negeri, daerah mahupun di akar umbi.

5.7.2 Indeks Perpaduan Nasional (IPNas)

IPNas dibangunkan untuk mengukur tahap perpaduan dan keharmonian negara yang akan menggambarkan keadaan hubungan masyarakat pelbagai etnik di Malaysia. Pengukuran dilaksanakan dalam tempoh 2 tahun sekali. IPNas 2018 telah menunjukkan nilai indeks 0.567, dengan bacaan nilai indeks terbaik adalah 1. Pada tahun 2022, berlaku peningkatan skor iaitu 0.629. Ini menunjukkan bahawa tahap perpaduan dalam kalangan rakyat Malaysia adalah sederhana tinggi dan terkawal.

Rajah 4 Skor dan Skala Tahap Perpaduan Rakyat Malaysia

5.7.3 Indeks Keharmonian Masyarakat (IKM)

Indeks Keharmonian Masyarakat (IKM) dikira berdasarkan bilangan jumlah kes/insiden yang dilaporkan setahun yang dinisbahkan dengan 1 juta penduduk di Malaysia. IKM dijana berasaskan pengesanan dan pengumpulan isu-isu melalui dua peringkat iaitu Peringkat Daerah dan Ibu pejabat menggunakan Sistem E-Sepakat. Setiap kes/insiden yang dilaporkan akan dikelaskan mengikut 6 kluster iaitu Keselamatan, Kenyataan Berbaur Kebencian, Perkauman, Agama, Perkhidmatan Penyampaian dan Politik.

Tahun 2022:
10.2 Kes/Sejuta Penduduk
Jumlah Kes: 1349

Tahun 2023:
11.5 Kes/Sejuta Penduduk
Jumlah Kes: 1553

5.7.4 Indeks Keamanan Global (Global Peace Index)

Pengukuran kemakmuran di peringkat antarabangsa turut dilaksanakan dalam Global Peace Index (GPI). GPI merupakan indeks antarabangsa yang dikeluarkan oleh Institute for Economics and Peace (IEP). Fokus indeks ini adalah untuk memahami aspek keselamatan, ketenteraman dan konflik yang berlaku dalam negara dan di peringkat antarabangsa berdasarkan penelitian terhadap tahap kedamaian di 163 buah negara. Pada tahun 2024, Malaysia merupakan negara ke-10 paling aman di dunia dan dalam hubungan ini, peranan JPNIN turut menyumbang kepada peningkatan indeks tersebut.

Nilai indeks dan kedudukan Malaysia dalam Indeks Keamanan Global

TAHUN	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Skor indeks	1.619	1.529	1.525	1.515	1.471	1.513	1.427
Kedudukan (dari 163 buah negara)	25	16	20	23	28	19	10

Rajah 5 Nilai indeks dan kedudukan Malaysia dalam Indeks Keamanan Global

6. AKTIVITI INDIVIDU DAN KUMPULAN

6.1 Kuiz Gerak Minda

- a) Aktiviti dijalankan secara berkumpulan. Ahli kumpulan enam hingga 10 orang.
- b) Peralatan yang diperlukan untuk aktiviti kuiz:
- Papan tulis bersaiz kecil
 - Pen marker
 - Pemadam papan putih
- c) Kaedah pelaksanaan:
- i. Soalan dibacakan oleh penceramah.
 - ii. Peserta menulis jawapan di papan tulis.
 - iii. Jawapan dipaparkan secara serentak oleh semua kumpulan.
 - iv. Masa menjawab dua hingga tiga minit sahaja.
- d) Jumlah soalan adalah 10 hingga 15 soalan meliputi topik yang dibincangkan dalam ceramah.
- e) Senarai soalan yang dicadangkan adalah seperti berikut;
- i. Apakah faktor utama yang membawa kepada penubuhan Jabatan Perpaduan Negara?
 - ii. Bilakah Kementerian Perpaduan Negara diwujudkan?
 - iii. Pernyataan berikut adalah Benar/Salah?
Rukun Negara menjadi teras kepada misi JPNIN dalam meningkatkan dan mengukuhkan kesepaduan sosial di Malaysia.
 - iv. Apakah moto JPNIN?

Apakah slogan JPNIN?
Nyatakan salah satu peranan JPNIN.
Berapakah bilangan jentera perpaduan? Daripada jumlah tersebut, nyatakan tiga jentera yang terlibat.
Berapa kerap pelaksanaan pengukuran IPNas?

6.2 Sesi Soal-Jawab

Sesi soal-jawab boleh dilaksanakan secara individu atau berkumpulan. Peserta mengajukan pertanyaan kepada penceramah mengenai topik yang dibincangkan. Ini memberi peluang untuk klarifikasi, pendalaman isu, dan interaksi langsung antara penceramah dan peserta, memperkaya pemahaman dan keterlibatan peserta dalam ceramah tersebut.

7. REFLEKSI

- a) Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.
- b) Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

8. KESIMPULAN

Perjalanan ke arah masyarakat yang harmoni tentunya akan diwarnai dengan cabaran seperti salah faham, stereotaip dan pertembungan budaya. Usaha proaktif bagi merapatkan jurang dan membina jambatan persefahaman khususnya melalui integrasi sosial antara etnik dalam masyarakat kepelbagaian di Malaysia perlu melibatkan pelbagai pihak. Kerajaan melalui pelaksanaan pelbagai dasarnya perlu disokong oleh badan-badan bukan kerajaan dan juga pihak swasta serta semua lapisan masyarakat bagi memastikan hubungan etnik sentiasa berada dalam keadaan harmoni. Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) menjadi tulang belakang kepada kerajaan dalam menggerakkan program-program yang boleh memupuk perpaduan dan muhibah dalam masyarakat di peringkat akar umbi.

Mempromosi pemahaman terhadap kepelbagaian budaya melalui pendidikan memainkan peranan penting dalam menghapuskan kejahilan dan memupuk empati dalam kalangan setiap individu dan kelompok. Justeru itu, Program Jalinan Integrasi Nasional yang menekankan aspek pendidikan melalui ceramah dan juga pelbagai aktiviti di dalam komuniti akan dapat memupuk kesedaran kepada peserta supaya menghargai perbezaan dan bekerjasama secara harmoni.

9. RUJUKAN

IKLIN (2018). Indeks Perpaduan Nasional (IPNas 2018). Institut Kajian dan Latihan Integrasi Nasional (IKLIN). Kementerian Perpaduan Negara. Putrajaya Malaysia.

IKLIN (2022). Indeks Perpaduan Nasional (IPNas 2022). Institut Kajian dan Latihan Integrasi Nasional (IKLIN). Kementerian Perpaduan Negara. Putrajaya Malaysia.

Institute for Economics and Peace. 2024. Global Peace Index 2024: Measuring Peace in a Complex World. Sydney: Institute for Economics and Peace. <http://visionofhumanity.org/resources> [1 Julai 2024].

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2021. Kajian Semula Pelan Strategik 2021 – 2055.

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2022. Taklimat Pengurusan Isu Keharmonian Masyarakat dan Sistem E-Sepakat. Slaid. Putrajaya: Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2023. Laman Web Rasmi Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. <https://www.jpnin.gov.my/web/home>

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2023. Taburan Isu Perpaduan Mengikut Negeri dan Kluster Bagi Tahun 2019 hingga September 2023.

Kementerian Perpaduan Negara. 2021. Dasar Perpaduan Negara.

Shamsul Amri Baharuddin. 2012. Modul Hubungan Etnik Edisi Kedua. Bangi: Institut Kajian Etnik.

10. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 3
MALAYSIA: PERPADUAN DALAM
KEPELBAGAIAN

SUB MODUL 3

MALAYSIA: PERPADUAN DALAM KEPELBAGAIAN

1. SINOPSIS

Malaysia merupakan sebuah negara yang bercirikan masyarakat aneka kepelbagaian iaitu terdapat pelbagai kumpulan etnik, budaya, agama dan latar belakang berbeza tinggal bersama. Dari zaman sebelum kemerdekaan hingga kini, komposisi penduduk negara telah menunjukkan perubahan dengan ciri-ciri masyarakat yang semakin beraneka kepelbagaian. Masyarakat aneka kepelbagaian ini sering digambarkan sebagai masyarakat yang mempunyai kepelbagaian etnik, linguistik, agama, dan budaya yang kaya dan beraneka ragam. Bagi negara yang masyarakatnya bercirikan kepelbagaian, perpaduan dan integrasi nasional merupakan persoalan dan cabaran besar kepada kestabilan sosiopolitik. Sub modul ini membincangkan konsep-konsep utama yang penting untuk difahami oleh peserta khususnya yang berkaitan dengan perpaduan dalam masyarakat kepelbagaian di Malaysia. Selain itu, perbincangan mengenai perubahan komposisi penduduk Malaysia masa kini dan persoalan defisit sosial yang memberi kesan langsung dan tidak langsung kepada perpaduan dan integrasi sosial. Pada akhir aktiviti, peserta diharapkan dapat menjelaskan keadaan aneka kepelbagaian dan hubungan etnik di Malaysia. Seterusnya, menghayati konsep perpaduan dalam kepelbagaian berasaskan amalan faham, hormat dan terima.

2. STRUCTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti dalam kumpulan di dalam dewan yang dilengkapi alat bantu ceramah dan talian internet. Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah **dua (2) jam** mengikut pembahagian seperti berikut :

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	60 minit
2	Aktiviti Individu dan Kumpulan	50 minit
3	Rumusan, Refleksi dan Sesi Bergambar	10 minit

Topik ceramah dan aktiviti akan menumpu kepada perkara-perkara berikut:

- Definisi Konsep Penting dalam Hubungan Etnik;
- Komposisi Penduduk Malaysia dan Aneka Kepelbagaian;
- Hubungan Etnik di Malaysia dan Perpaduan Dalam Kepelbagaian;
- Perpaduan Nasional dan Cabaran Defisit Sosial; dan
- Pendekatan Integrasi dan Komunikasi Berkesan dalam Hubungan antara Etnik.

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan;

3.1 Menjelaskan aneka kepelbagaian dalam masyarakat dan mengaitkannya dengan persoalan hubungan etnik di Malaysia.

3.2 Mempamerkan kebertanggungjawaban sebagai agen perpaduan dalam memperkukuhkan integrasi.

3.3 Membincangkan konsep-konsep penting dalam memahami perpaduan antara etnik dan integrasi sosial di Malaysia.

4. OBJEKTIF

Objektif sub modul adalah seperti berikut:

- 4.1 Memberi pendedahan tentang kepelbagaian masyarakat Malaysia dan cabaran perpaduan dan integrasi nasional di Malaysia.
- 4.2 Meningkatkan pemahaman, penerimaan, hormat-menghormati dan kesediaan bersama-sama untuk meraikan kepelbagaian adat budaya dan cara hidup rakyat Malaysia yang rencam.

5. KANDUNGAN CERAMAH

5.1 5.1 Definisi Konsep Penting Dalam Hubungan Etnik

Bil	Konsep	Penerangan
1	Ras	Kelompok manusia yang mempunyai persamaan ciri-ciri fizikal seperti warna kulit dan bentuk tubuh badan. Ciri-ciri ras diwarisi secara biologi melalui baka turun-temurun. Kategori ras adalah terdiri daripada Caucasoid (Putih), Negroid (Hitam), American (Merah), dan Mongoloid (Kuning). Dalam konteks Malaysia, orang Melayu dan Cina boleh dikategorikan sebagai ras Mongoloid dan Orang India pula sebagai ras Caucasoid. Namun, realiti di Malaysia memperlihatkan banyak percampuran darah melalui perkahwinan campur seperti Jawi Peranakan, Arab campuran Melayu, campuran Cina dan India, Baba Nyonya,

Bil	Konsep	Penerangan
2	Etnik	Kelompok manusia yang mempunyai amalan budaya yang hampir seragam, disatukan oleh pengalaman sejarah, sistem nilai, sikap dan tingkah laku. Mereka mempunyai kesedaran tentang kewujudan satu identiti etnik, perasaan kekitaan dan kesedaran kepentingan bersama. Selain itu, terdapat ciri-ciri kebudayaan seperti bahasa, kesenian, pakaian, adat istiadat yang dikongsi bersama. Konsep etnik membentuk konsep etnisiti dan etnosentrisme. Etnisiti merujuk rasa kekitaan sesuatu kumpulan etnik tertentu yang menyatukan anggotanya. Etnosentrisme wujud apabila terdapat anggota etnik yang mempunyai kepercayaan atau rasa bangga dengan budaya dan etnisiti mereka berbanding dengan kumpulan etnik lain. Dalam konteks Malaysia, kebudayaan menjadi satu daripada ciri penting mendefinisikan kelompok etnik. Setiap kumpulan etnik mempunyai kekuatan dan keunikan masing-masing dalam pelbagai aspek kebudayaan dan juga sosioekonomi. Kepelbagaian inilah yang dapat mewujudkan satu hubungan yang positif antara kumpulan etnik kerana mereka saling melengkapi dan saling bergantung.
3	Komuniti	Dalam masyarakat yang besar, komuniti merupakan sub-unit yang mempunyai keterikatan dalam konteks kawasan atau lokaliti tertentu berdasarkan kepentingan bersama daripada segi ikatan kekeluargaan, kehidupan, pekerjaan dan interaksi serta mempunyai identiti kolektif yang agak sepunya. Selain itu, komuniti juga boleh didefinisikan dengan merujuk kepada kelompok manusia yang mendiami satu kawasan dan menghadapi masalah atau nasib yang lebih kurang sama. Namun, komuniti juga boleh merujuk kepada kumpulan manusia yang mempunyai ciri-ciri dan kepentingan yang sama, tetapi tidak semestinya terikat berdasarkan lokaliti yang sama

Bil	Konsep	Penerangan
4	Masyarakat	Sekumpulan manusia yang hidup bersama di sesuatu tempat dengan aturan dan cara tertentu serta berkongsi kepercayaan dan komponen budaya yang sama, dan juga berkongsi kuasa politik. Individu, keluarga dan kumpulan-kumpulan kecil merupakan anggota sesebuah masyarakat. Jaringan dan hubungan erat wujud dalam kalangan anggota melalui hubungan bersemuka yang berulang sifatnya sehingga membina satu kesepaduan dalam masyarakat sebagai satu unit sosial. Dalam konteks Malaysia, hubungan harmonis pelbagai kumpulan etnik dapat membina sebuah masyarakat Malaysia yang teguh. Justeru itu, setiap individu perlu memahami secara jelas konsep masyarakat kerana hakikat bahawa manusia tiada pilihan lain demi kelangsungan hidup perlu hidup bermasyarakat, memahami sebaik mungkin cara hidup bermasyarakat, memahami nilai dan budaya etnik sendiri dan juga etnik lain, seterusnya memupuk kerjasama, menghormati, menerima perbezaan dan meraikan kepelbagaian yang wujud.
5	Sistem Nilai	Kedudukan nilai dalam hubungan etnik adalah mengenai perbezaan sistem nilai yang dianuti oleh komuniti etnik dalam melakukan penilaian mengenai sesuatu benda dalam kehidupan bersama. Sistem nilai terbentuk dalam diri seseorang melalui proses sosialisasi dan dipengaruhi oleh lingkungan budaya. Nilai menjadi panduan untuk tingkah laku manusia. Melalui sistem nilai, individu membezakan apa yang dianggap penting dan apa yang dianggap kurang penting, dan juga menentukan apa yang baik dan apa yang tidak baik dalam melakukan pelbagai tindakan dalam kehidupannya. Seseorang individu cenderung untuk mempercayai bahawa nilai mereka adalah 'betul' kerana nilai tersebut dipelajari dan diwarisi daripada lingkungan budayanya.

Bil	Konsep	Penerangan
6	Budaya	Satu sistem pemahaman dan kelakuan yang diwarisi daripada satu generasi kepada satu generasi lain. Budaya meliputi semua adat, nilai dan tradisi yang dipelajari daripada persekitarannya. Budaya dapat memberikan identiti kepada kelompok dalam aspek cara pengendalian hidup. Budaya bersifat simbolik, dipelajari, dikongsi, diwarisi, bersifat sejagat dan juga boleh berubah melalui pelbagai proses seperti migrasi, asimilasi atau agen-agen perubahan lain.
7	Stereotaip	Kenyataan umum terhadap sesuatu kumpulan etnik yang berbentuk negatif ataupun positif. Stereotaip wujud melalui pengalaman dalam kehidupan seharian etnik dengan etnik yang lain sehingga membentuk label atau gambaran yang berlebihan tentang perlakuan baik atau buruk sesuatu kumpulan etnik. Stereotaip boleh memberikan kesan kepada perasaan, kepercayaan dan perlakuan negatif lain seperti prejudis dan diskriminasi.
8	Prejudis	Kepercayaan dan juga perasaan negatif mengenai ahli atau kelompok etnik lain yang tidak berasaskan maklumat yang jelas, tepat atau mencukupi. Sikap prejudis yang kuat terhadap kumpulan etnik lain sukar diubah walaupun fakta yang kukuh diberikan bagi membuktikan bahawa kepercayaan atau pemahaman negatif tersebut salah. Sikap prejudis disalurkan daripada satu generasi kepada generasi yang lain melalui sosialisasi. Kesan daripada sikap prejudis ialah diskriminasi yang berlaku akibat persaingan bagi mendapatkan sesuatu yang terhad sama ada dalam aspek ekonomi, politik mahupun sosial.

Bil	Konsep	Penerangan
9	Diskriminasi	Layanan buruk sesuatu kumpulan etnik terhadap kumpulan etnik yang lain berpunca daripada stereotaip dan prejudis. Diskriminasi terhadap individu berasaskan keahliannya dalam sesuatu kumpulan dan bukannya atas dasar perilaku peribadi individu. Diskriminasi boleh berlaku dalam pelbagai bentuk seperti mengelak daripada berinteraksi dan berhubungan, serangan fizikal, dibuang kerja dan penghapusan etnik.
10	Segregasi	Satu proses sosial yang menyebabkan individu atau kumpulan sosial tertentu dipisahkan atau diasingkan dengan individu atau kumpulan sosial lain. Pemisahan boleh berlaku dalam aspek budaya, ras, agama, kelas sosial, dasar, adat resam, kawasan tempat tinggal, sistem persekolahan, pengangkutan dan kemudahan awam. Segregasi menyebabkan kumpulan etnik kurang berinteraksi antara satu sama lain dan peluang mereka saling memahami menjadi semakin terhad.
11	Akomodasi	Proses yang menyebabkan setiap kumpulan etnik sedar dan menghormati norma dan nilai kumpulan etnik lain yang wujud dalam masyarakat. Pada peringkat ini, setiap etnik masih bebas mengamalkan budaya etnik mereka dan juga mempunyai kesedaran menghormati budaya etnik lain sehingga mendorong mereka menyesuaikan diri dalam kepelbagaian budaya supaya hidup secara harmoni.

Bil	Konsep	Penerangan
12	Akulturas	Proses penerimaan unsur kebudayaan dalam kalangan individu atau kelompok daripada sesuatu kebudayaan lain yang berbeza. Unsur kebudayaan asing diterima dan diolah dalam kebudayaan sendiri, namun identiti asal etnik penerima tidak hilang. Pertemuan atau pertembungan antara dua atau lebih kebudayaan menyebabkan berlakunya proses pinjam-meminjam budaya. Proses pembelajaran, adaptasi dan penerimaan unsur budaya baharu berlaku melalui sosialisasi. Akulturas yang berlaku dalam sesebuah masyarakat pelbagai etnik seperti Malaysia memperlihatkan keazaman masing-masing untuk menyesuaikan dan memanfaatkan kepelbagaian dalam kehidupan harian mereka.
13	Asimilasi	Proses apabila kumpulan minoriti atau kumpulan etnik yang baharu mengamalkan budaya dan identiti kumpulan majoriti untuk mengurangkan sempadan atau batas etniknya. Asimilasi budaya berlaku apabila kumpulan minoriti mempelajari ciri kebudayaan masyarakat tuan rumah seperti bahasa, pakaian dan adat resam untuk diamalkan dalam kehidupan seharian. Asimilasi struktur pula berlaku apabila anggota kumpulan minoriti berjaya menyertai institusi utama dan aktiviti sosial dalam masyarakat yang dominan. Proses asimilasi berlaku apabila wujudnya interaksi yang erat antara ahli kumpulan etnik berbeza budaya bagi tempoh suatu tempoh yang lama.
14	Amalgamasi	Satu proses yang terjadi apabila budaya atau ras bercampur untuk membentuk jenis budaya dan ras baru. Sebagai contoh, kumpulan-kumpulan etnik sedia ada wujud mengamalkan perkahwinan campur lalu membentuk satu generasi baharu atau budaya baharu tanpa menuruti budaya asal mereka.

Bil	Konsep	Penerangan
15	Integrasi	Hubungan etnik dan integrasi nasional adalah perkara penting dalam pembinaan negara Malaysia. Integrasi adalah satu proses menyatupadukan pelbagai kelompok atau kumpulan yang terpisah dari segi kebudayaan, sosial dan lokasi dalam sesebuah unit politik. Integrasi sosial pula proses menyatupadukan masyarakat ke arah satu identiti bersama tanpa menghilangkan identiti masing-masing. Proses untuk mencapai sebuah masyarakat yang berintegrasi bukan sesuatu yang mudah dan dapat dicapai dalam waktu yang singkat. Hubungan yang lebih rapat antara wilayah dapat mewujudkan integrasi dalam bidang politik dan nilai (sosial). Hubungan ini seterusnya mampu mengurangkan konflik dan mengutamakan persefahaman, serta mewujudkan semangat perpaduan antara pelbagai etnik. Pelbagai usaha oleh pihak Kerajaan telah dilaksanakan dalam usaha menyuburkan integrasi sosial antaranya melalui program-program dan sukan rekreasi yang menekankan dan menerapkan elemen interaksi dan hubungan yang lebih erat. Komponen integrasi sosial adalah memahami dan mengamalkan nilai-nilai yang mengiktiraf kepelbagaian budaya; komunikasi berkesan; pendidikan yang menggalakkan kesedaran mengenai kepelbagaian; menghormati dan menerima kepelbagaian; membina hubungan dan kerjasama; dan memupuk sikap toleransi, saling memahami dan penghargaan antara pelbagai kumpulan dalam masyarakat
16	Perpaduan	Kesamaan dan kesatuan dalam membentuk identiti nasional seperti satu bangsa dan satu bahasa. Mengambil kira konteks negara yang mempunyai kepelbagaian etnik, bahasa, agama dan budaya maka konsep perpaduan yang ditekankan ialah "Perpaduan dalam Kepelbagaian"

Bil	Konsep	Penerangan
17	Penyatupaduan	Kesamaan dan kesatuan dalam membentuk identiti nasional seperti satu bangsa dan satu bahasa. Mengambil kira konteks negara yang mempunyai kepelbagaian etnik, bahasa, agama dan budaya maka konsep perpaduan yang ditekankan ialah "Perpaduan dalam Kepelbagaian". Usaha mencari titik pertemuan atau tapak integrasi yang melibatkan dua atau beberapa pihak berasaskan tiga prinsip berikut, iaitu tawar menawar, perundingan dan pengantaraan (<i>bargaining, negotiation, mediation</i>).
18	Kesepaduan	Suatu fenomena sosial yang dipacu oleh idaman mendalam terhadap perpaduan yang seterusnya mempengaruhi para anggota masyarakat tersebut untuk merangkai berbagai-bagai ikhtiar dan kegiatan yang dianggap prasyarat untuk mencapai perpaduan. Kesepaduan sosial ialah keadaan aman, stabil, makmur dan sejahtera yang dicapai, tetapi mengakui masih terdapat perbezaan dalam bentuk defisit sosial yang wujud dalam sesebuah masyarakat.

5.2 Komposisi Penduduk Malaysia dan Aneka Kepelbagaian

Malaysia mempunyai lebih daripada 70 kumpulan etnik dan sekiranya ditambah dengan kelompok yang mewakili sub-etnik, kumpulan bahasa dan dialek, jumlahnya melebihi 200 kumpulan. Perangkaan Demografi Malaysia Suku Tahun Pertama 2024 (Rajah 1) menunjukkan jumlah penduduk Malaysia seramai 34 juta dengan warganegara 30.6 juta, manakala bukan warganegara 3.4 juta. Daripada jumlah penduduk Malaysia 2024 tersebut, 58% adalah penduduk Melayu, 22.6% Cina, 6.6% India, 4.4% Bumiputera Lain, 2.4% Iban, 2.1% Kadazan/Dusun, 1.8% Bajau, 0.7% Bidayuh, 0.4% Melanau, dan 0.3% Murut. (Jabatan Perangkaan Malaysia 2024).

PERANGKAAAN DEMOGRAFI MALAYSIA SUKU TAHUN PERTAMA 2024

PENDUDUK

Kewarganegaraan

Warganegara

30.4 juta 30.6 juta

ST1 2023 ST1 2024

Bukan Warganegara

2.8 juta 3.4 juta

ST1 2023 ST1 2024

Penduduk suku tahun semasa = Penduduk suku tahun sebelum + Kelahiran Hidup – Kematian + Migrasi Bersih

Lelaki

17.8 juta

ST1 2024

17.4 juta

ST1 2023

Perempuan

16.1 juta

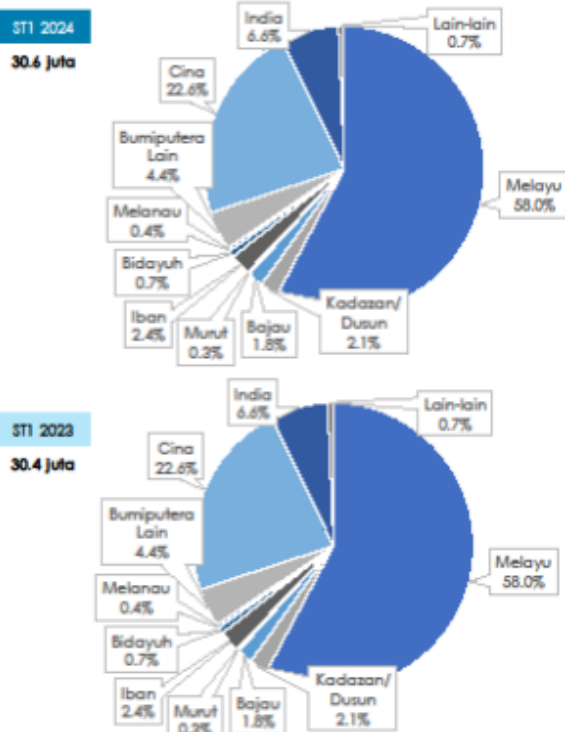
15.8 juta

Nisbah Janina

111 lelaki bagi setiap 100 perempuan

Penduduk Warganegara mengikut Kumpulan Etnik

Kumpulan Umur

Jumlah

	0-14 tahun	15-64 tahun	65+ tahun	60+ tahun
ST1 2024	7.7 juta	23.8 juta	2.5 juta	3.8 juta
ST1 2023	7.5 juta	23.2 juta	2.5 juta	3.7 juta

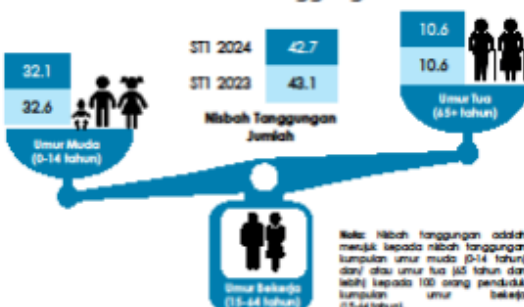
Lelaki

	0-14 tahun	15-64 tahun	65+ tahun	60+ tahun
ST1 2024	3.9 juta	12.7 juta	1.2 juta	1.9 juta
ST1 2023	3.9 juta	12.3 juta	1.2 juta	1.8 juta

Perempuan

	0-14 tahun	15-64 tahun	65+ tahun	60+ tahun
ST1 2024	3.7 juta	11.1 juta	1.3 juta	1.9 juta
ST1 2023	3.6 juta	10.9 juta	1.3 juta	1.9 juta

Nisbah Tanggungan

Sumber: Perangkaan Demografi Malaysia, Suku Tahun Pertama 2024, Jabatan Perangkaan Malaysia [DOSM]

Rajah 6 Perangkaan Demografi Malaysia Suku Tahun Pertama 2024
 Sumber : Jabatan Perangkaan Malaysia

Jadual 1 menunjukkan evolusi pengkategorian etnik dalam banci penduduk yang dikeluarkan oleh Jabatan Statistik. Daripada statistik tersebut didapati dalam kategori etnik Melayu, Cina, India dan Lain-lain mengandungi pecahan sub-etnik yang pelbagai lagi.

Jadual 1 Kategori Etnik dalam Banci Penduduk
Tahun 1957, 1970, 1980

1957	1970	1980
Malaysians	Malay	Malay
Malays	Malay	Malay
Indonesian	Indonesian	Indonesian
All Aborigines	Negrito	Negrito
Negrito	Jakun	Jakun
Semai	Semai	Semai
Semelai	Temiar	Semelai
Temiar	Other Orang Asli	Temiar
Jakun	Other Malay Community	Other Indigenous
Other Aborigines		Other Malay race
Chinese	Chinese	Chinese
Hokkien	Hokkien	Hokkien
Tiechie	Cantonese	Cantonese
Khek (Hakka)	Khek (Hakka)	Khek (Hakka)
Hokchia	Teochew	Teochew
Hokchiu	Hainanese	Hainanese
Kwongsai	Kwongsai	Kwongsai
Henghwa	Hokchiu	Hokchiu
Other Chinese	Henghua	Henghwa
	Hokchia	Other Chinese
Indians	Other Chinese	
Indian Tamil	Indian	Indian
Telugu	Indian Tamil	Indian Tamil
Other Indian	Telugu	Malayali
Others	Malayali	Telugu
Eurasian	Punjabi	Sikh
Ceylon Tamil	Other Indian	Other Punjabi
Other Ceylonese	Pakistani	Other Indian
Pakistani	Ceylon Tamil	Pakistani
Thai (Siamese)	Other Ceylonese	Bangladeshi
Other Asian	Other	Sri Lankan Tamil
British	Thai	Other Sri Lankan
Other European	Other Asian	Other
Other (not European or Asian)	European	Thai
	Eurasian	Vietnamese
	Other	Other Asian
		Eurasian
		European
		Others

Sumber: Nathan 1922: 176, 179, 186, 190, 194; Vlieland 1932: 122, 165-68, 180, 192, 200; Del Tufo 1949: 174-175, 286-303; Fell 1960: 56; Department of Statistics 1977, 1: 292; 2: 110-11; Department of Statistics 1983, 1: 156.

5.3 Hubungan Etnik di Malaysia dan Perpaduan Dalam Kepelbagaian

Malaysia memiliki keistimewaan yang berkait rapat dengan ciri-ciri latar belakang masyarakatnya yang terdiri daripada pelbagai etnik. Keadaan yang aman damai telah melahirkan suatu bentuk kestabilan politik, ekonomi dan sosial yang baik. Keadaan ini membolehkan rakyat daripada pelbagai etnik dapat hidup bersama dalam suasana aman dan bebas daripada konflik kekerasan etnik yang kerap dan berpanjangan sebagaimana berlaku di negara yang sentiasa berkonflik. Keupayaan Malaysia mengekalkan kestabilan politik, ekonomi dan sosial membolehkannya terus membangun dengan pesat dalam pertumbuhan ekonomi yang stabil.

Hakikat Malaysia sebuah negara unik dengan masyarakat pelbagai bangsa, bahasa, agama dan budaya perlu diakui. Apabila Malaysia ditubuhkan pada tahun 1963 sebagai sebuah negara dengan identiti nasional tersendiri, penubuhan ini diikuti dengan pembentukan satu bangsa Malaysia yang saling bertolak ansur dan sentiasa memahami segala adat atau kepercayaan setiap kaum atau dengan kata lain menghormati antara satu sama lain. Kumpulan etnik di Malaysia telah diberikan kebebasan dalam mengamalkan cara hidup masing-masing termasuklah perkara yang berkaitan dengan warisan budaya.

Selain itu, kepelbagaian bahasa menonjolkan keunikan etnik di Malaysia. Bahasa merupakan jiwa bangsa yang menjadi alat komunikasi untuk mewujudkan perpaduan dalam kepelbagaian. Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan dijadikan sebagai bahasa pengantar utama masyarakat Malaysia. Penggunaan bahasa pengantar yang sama membolehkan semua masyarakat dapat berkomunikasi dan berhubung dengan lebih mudah untuk mewujudkan perasaan kekitaan antara semua pihak.

Antara aspek lain yang menyumbang pada keunikan masyarakat Malaysia ialah kepelbagaian makanan yang dijadikan sebagai salah satu warisan etnik-etniknya. Aspek ini memberikan ruang pada pembentukan kesepaduan sosial yang secara tidak langsung mencerminkan latar belakang kehidupan masyarakat Malaysia. Setiap kumpulan etnik memiliki warisan jenis makanan yang beraneka jenis, warna dan rasa serta memaparkan sejarah masakan yang menarik untuk diketahui dan dipelajari bersama.

Pola kerencaman dan kepelbagaian penduduk yang wujud sering kali dianggap secara tidak langsung menggalakkan pandangan bahawa hubungan etnik di Malaysia bersifat rapuh, mudah retak dan cenderung ke arah konflik dan tegang. Namun, hakikatnya Malaysia dengan kerencaman demografi yang berbeza-beza terus kukuh, membangun dan maju malah menjadi negara contoh yang harmoni dengan masyarakat berbilang etnik. Kesepaduan sosial telah pun dikecapi melalui proses perkongsian sejarah bersama merentasi aspek politik mahupun sosioekonomi. Dengan tidak menafikan cabaran dan risiko ekonomi, politik dan sosial masa depan yang tidak pasti, slogan 'Perpaduan Nasional' dan 'Perpaduan Dalam Kepelbagaian' merupakan harapan positif terhadap masa depan yang lebih baik daripada sekarang. Selain itu, kefahaman yang jelas terhadap kepelbagaian dalam potret masyarakat di Malaysia akan memberi natijah ke arah pemupukan saling memahami, menghormati, dan menerima perbezaan yang wujud.

5.4 Perpaduan Nasional dan Cabaran

Hubungan etnik dan integrasi nasional adalah perkara penting dalam pembinaan negara Malaysia yang berbilang etnik. Kepelbagaian yang wujud menuntut satu pendekatan yang membolehkan semua kumpulan etnik dapat hidup bersama dan berusaha memajukan negara tanpa perasaan syak wasangka dan tidak harmoni.

Kepelbagaian dan ketidakseragaman hidup dari segi budaya, bahasa dan agama dalam kalangan masyarakat Malaysia sudah diterima, diperakui dan diraikan. Selain itu, sudah wujud ruang sosial yang luas, dan perkongsian pendapat awam. Namun terdapat sesetengah pihak yang memanipulasi pengelompokan etnik serta bermain dengan sentimen etnisiti dan agama kerana ingin mempertahankan kepentingan material, kedudukan atau persaingan sumber yang terhad. Justeru itu, dalam banyak kes berkaitan hubungan etnik bukanlah berpunca daripada faktor perbezaan etnik semata-mata tetapi terdapat faktor lain yang menjadi penyebabnya.

Defisit sosial merujuk kepada kekurangan atau kelemahan dalam konteks sosial yang memerlukan usaha penyatupaduan berterusan untuk meningkatkan tahap kesepaduan dalam masyarakat pelbagai. Kesemua elemen defisit sosial merupakan cabaran berterusan yang dihadapi masyarakat dalam kehidupan masa kini, seterusnya menjadi penyumbang kepada keharmonian dan kemakmuran hidup masyarakat kepelbagaian di Malaysia.

Rajah 2 menerangkan tentang 10 Defisit Sosial yang boleh menggugat keharmonian hubungan etnik dalam masyarakat seterusnya menjadi penghalang kepada usaha negara untuk mencapai Perpaduan Nasional. Etnisiti, agama, kelas sosial, pendidikan, bahasa, jurang generasi, gender, politik federalisme, ruang bandar-desa, dan media menjadi faktor-faktor yang mempengaruhi kehidupan masyarakat Malaysia yang pelbagai.

Rajah 7 Defisit Sosial
Sumber: Dasar Perpaduan Negara

Kesimpulannya, dalam usaha mencapai keharmonian hidup antara pelbagai etnik dan kestabilan politik, kekayaan negara perlu diagihkan secara adil dan saksama bagi mengelakkan mana-mana kumpulan etnik berasa terpinggir daripada menikmati faedah pembangunan, seterusnya menimbulkan masalah ketegangan dan konflik dalam masyarakat.

5.5 Pendekatan Integrasi dan Komunikasi Berkesan dalam Hubungan Antara Etnik

Masyarakat pelbagai etnik, budaya dan agama merupakan asas utama negara kita. Persaingan dan konflik antara etnik sering berlaku di negara-negara yang berlatarbelakangkan masyarakat pelbagai etnik. Namun demikian, sejarah juga telah membuktikan negara mono etnik tidak dapat mengelakkan diri daripada kejadian sedemikian. Masyarakat mempunyai kecenderungan untuk mengkategorikan dan menilai sesuatu kumpulan masyarakat yang lain berdasarkan pemikiran dan pemahaman mereka sendiri yang sempit, selain terpengaruh oleh pelbagai faktor. Masyarakat juga mempunyai kebiasaan untuk menilai perbezaan antara masyarakat melalui perspektif budaya majoriti atau budaya tersendiri.

Sehubungan dengan itu, bagi mengurus isu berkaitan perpaduan dalam kepelbagaian ini pihak jabatan melatih 564 orang mediator yang terdiri daripada pegawai di Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional, Ahli Jawatankuasa Kawasan Rukun Tetangga dan NGO Agama untuk mendapat tauliah bagi mengurus kes-kes komuniti yang dirujuk kepada pihak jabatan. Mediasi bermaksud satu proses penyelesaian masalah ataupun konflik yang melibatkan lebih dari satu pihak dengan pertolongan dan bimbingan pihak yang ketiga. Pihak ketiga dinamakan perantara ataupun mediator sementara pihak pertama dan kedua dinamakan klien.

Komunikasi berkesan sangat penting dalam menjaga sensitiviti pelbagai etnik. Berikut langkah-langkah aplikasi hubungan etnik dalam konteks Malaysia (Norafifah, 2014):

1) Kemesraan Komunikasi:

Penggunaan bahasa yang baik dan bersopan santun menjadi asas dalam menghasilkan komunikasi yang baik dan berkesan serta mengelakkan sikap sombong dan memandang rendah. Rakyat Malaysia terkenal dengan sifat ramahnya. Justeru, amalan berkomunikasi dengan baik perlu diteruskan. Bagi generasi muda, sikap bersopan santun perlu dididik kepada mereka semenjak kecil lagi. Ibu bapa berperanan memastikan anak-anak mereka membiasakan ucapan, perkataan dan tingkah laku yang sopan bagi menjadikan mereka sebagai warganegara yang berhemah tinggi. Seluruh masyarakat perlu sentiasa menjaga tutur kata tanpa mengira dengan sesiapa pun seseorang itu berkomunikasi.

2) Budaya Ziarah-Menziarahi:

Amalan ziarah menziarahi memberi banyak kebaikan terutamanya dalam menghubungkan dan merapatkan hubungan silaturahim sesama mereka. Pada hari ini, budaya ziarah-menziarahi agak suram disebabkan kecanggihan dan perkembangan teknologi moden. Kewujudan media sosial, masyarakat sekadar bertanya khabar di ruang maya tanpa adanya amalan ziarah-menziarahi. Sebaliknya generasi dahulu, oleh kerana tiadanya kemudahan alat komunikasi dan juga kekurangan kemudahan pengangkutan, kebiasaannya seseorang akan bertandang dan bermalam di rumah saudara atau waris apabila hendak ke sesuatu tempat. Hal ini menyebabkan amalan ziarah-menziarahi subur dan memugar perasaan kasih sayang sesama keluarga dan sahabat handai. Seharusnya budaya ini diteruskan bagi meningkatkan perasaan kasih sayang sesama insan.

3) Mengambil berat:

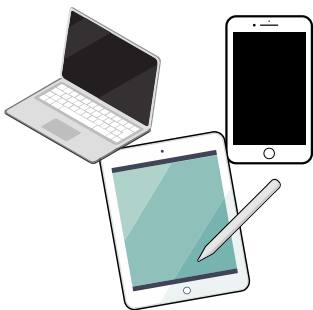
Bersifat prihatin dan mengambil berat terhadap keadaan yang berlaku di sekeliling. Setiap etnik yang bersikap mengambil berat boleh menangani masalah jenayah yang berlaku. Sikap mengambil berat ini perlu diamalkan dalam kalangan masyarakat terutama kawasan kejiranan. Semangat kejiranan yang tinggi dan sentiasa mengambil berat terhadap keadaan sekeliling akan memastikan sesebuah masyarakat sentiasa berada dalam keadaan selamat dan terpelihara. Soal mengambil berat ini meliputi pengetahuan keadaan kesihatan jiran-jiran, keadaan persekitaran rumah jiran tetangga dan lain-lain hal yang berkaitan dengan kejiranan.

- 4) **Hormat-menghormati:**
Hormat-menghormati antara satu sama lain walaupun berlainan pegangan agama, budaya dan pandangan. Dengan adanya sikap hormat-menghormati, suasana tegang dan tidak sihat dapat dihindarkan. Apabila seseorang menghormati orang lain, sudah pasti pihak yang dihormati akan menghargai sikap tersebut dan seterusnya turut sama menghormati. Penghormatan yang diberikan kepada seseorang sudah pasti menggembirakan semua pihak. Antara budaya yang wajar diteruskan ialah orang muda menghormati orang yang lebih dewasa, pelajar menghormati guru, rakyat menghormati pemimpin dan lain-lain lagi peringkat penghormatan yang wajar diamalkan.
- 5) **Hak Kejiranan:**
Menghormati serta berinteraksi dengan baik kepada jiran tetangga serta masyarakat di sekeliling. Setiap individu bertanggungjawab terhadap keharmonian dan keamanan dalam kawasan kejiranan mereka. Setiap individu perlumenitik beratkan dan menghormati hak jiran. Ini dapat dilihat dengan penekanan yang diberikan kepada hak jiran iaitu hak mendapat pertolongan, hak mendapat pinjaman apabila memerlukan, hak diziarahi apabila sakit dan lain-lain lagi.

6 AKTIVITI INDIVIDU DAN KUMPULAN

6.1 Kuiz Gerak Minda

- a) Aktiviti dijalankan secara individu.
- b) Peralatan yang diperlukan untuk aktiviti kuiz adalah:

Telefon bimbit / Tab
/ Komputer Riba

Talian internet

c) Kaedah pelaksanaan:

Kuiz dalam talian menggunakan aplikasi kuiz seperti kahoot, mentimeter.com dan lain-lain

Peserta menjawab soalan mengikut arahan penceramah atau fasilitator.

d) Soalan kuiz meliputi topik yang dibincangkan dalam ceramah.

6.2 Sesi Soal-Jawab

Sesi soal-jawab boleh dilaksanakan secara individu atau berkumpulan. Peserta mengajukan pertanyaan kepada penceramah mengenai topik yang dibincangkan. Ini memberi peluang untuk klarifikasi, pendalaman isu, dan interaksi langsung antara penceramah dan peserta, memperkaya pemahaman dan keterlibatan peserta dalam ceramah tersebut.

7. REFLEKSI

Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.

Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

8. KESIMPULAN

Prinsip faham, hormat dan terima adalah penting dalam masyarakat aneka kepelbagaian bagi menghindari konflik, menguatkan hubungan sosial dan membina masyarakat yang menghargai 'kepelbagaian' sebagai kekuatan.

9. RUJUKAN

Abdul Rahman Embong Nor Hayati Sa'at, Azlina Abdullah. 2019. Hubungan Etnik dan Integrasi Nasional. Dalam Penyelidikan Sains Sosial Malaysia Pascamerdeka. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Ahmad Adib Syahmi, A. Z., Muhammad Syafiq, J. Wan Muhamad Adam Aniq, W.M.Y, Sukhairu, S. 2024. Superdiversity society: Challenges in empowering social cohesion in Malaysian society. E-Prosiding Seminar Kearifan Nusantara Kali Ke-5, Universiti Sains Islam Malaysia, 20-23 Januari 2024

Azlina Abdullah. Mansor Mohd Noor. 2015. Pertembungan tradisi dan modeniti dalam organisasi korporat. Jurnal Sultan Alauddin Sulaiman Shah 2(2): 118-126.

Dasar Perpaduan Negara "Perpaduan dalam Kepelbagaian". 2021. Wilayah Persekutuan Putrajaya: Kementerian Perpaduan Negara.

IKLIN (2018). Indeks Perpaduan Nasional (IPNas 2018). Institut Kajian dan Latihan Integrasi Nasional (IKLIN). Kementerian Perpaduan Negara. Putrajaya Malaysia.

Membangun Malaysia Madani Melalui Konsep Perpaduan Dalam Kepelbagaian, Kementerian Perpaduan Negara Tahun 2023.

Mansor Mohd Noor, Abdul Rahman Abdul Aziz, Mohamad Ainuddin Iskandar Lee. 2006. Hubungan Etnik di Malaysia. Petaling Jaya: Pearson Prentice Hall.

Perangkaan Demografi Malaysia, Suku Tahun Keempat 2023, Penduduk. Jabatan Perangkaan Malaysia.

Shamsul Amri Baharuddin (pnyt). 2012. Modul Hubungan Etnik Edisi Kedua. Bangi: Institut Kajian Etnik.

Shamsul Amri Baharuddin (pnyt.). 2007. Modul Hubungan Etnik. Shah Alam: Pusat Penetbitan Universiti (UPENA).

Pembentangan Kertas Kerja berkaitan kajian dan penyelidikan Mediasi di Malaysia bersempena Konvensyen Mediator Komuniti 2023:

- Kertas 1: Mengangkasa Mediator Komuniti (Dato' Hj Che Roslan bin Che Daud, Ketua Pengarah JPNIN)
- Kertas 2: Kepentingan dan Sumbangan Mediator Komuniti dalam Masyarakat Malaysia (Dr Hanna Ambaras Khan, UPM)
- Kertas 3: Mediasi Sosial dan Pemberdayaan Malaysia Madani: Keperluan, Cabaran dan Prospek (Prof Dr Ainul Jariah Mydin & Dr Haslina Ibrahim, UIAM)

10. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 10.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 10.2 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

**SUB MODUL 4
KONSEP FEDERALISME DALAM
PERLEMBAGAAN**

SUB MODUL 4

KONSEP FEDERALISME DALAM PERLEMBAGAAN

1. SINOPSIS

Perlembagaan Persekutuan merupakan undang-undang utama dan tertinggi, yang menjadi tunjang kepada pembentukan negara-bangsa Malaysia. Perlembagaan perlu difahami oleh rakyat Malaysia supaya isu-isu sensitif seperti perkauman, agama dan kedudukan Raja-Raja Melayu tidak dipertikaikan bagi menjaga keharmonian negara sekaligus memupuk perpaduan dalam kalangan penduduk berbilang etnik. Terdapat beberapa peruntukan dalam Perlembagaan Persekutuan yang perlu diberi perhatian oleh masyarakat, misalnya, peruntukan Perlembagaan dalam Perkara 3, meletakkan Islam sebagai agama bagi Persekutuan dan memberi kebebasan beragama kepada penganut agama lain.

Manakala pengiktirafan bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dalam Perkara 152 menjadi lambang, identiti serta jati diri nasional dan berfungsi sebagai bahasa penyatu rakyat Malaysia yang berbilang etnik. Peruntukan lain yang menjadi batu asas perpaduan nasional adalah Perkara 153 berkaitan kedudukan istimewa orang Melayu, Perkara 181 mengenai kedaulatan Raja-Raja Melayu dan Bahagian III Perlembagaan Persekutuan mengenai hak kewarganegaraan. Peruntukan-peruntukan tersebut menjadi tiang seri pembentukan negara-bangsa Malaysia dan asas toleransi bagi masyarakat pelbagai etnik dan agama di negara ini.

Pada masa yang sama, Malaysia adalah negara berasaskan federalisme (federalism), iaitu sebuah bentuk kerajaan campuran yang menggabungkan sebuah pemerintahan pusat/ kerajaan peringkat pusat atau persekutuan dengan pemerintahan peringkat wilayah/negeri, dalam sebuah sistem politik persekutuan lalu boleh ditakrifkan sebagai sebuah bentuk pemerintahan yang terbahagi kuasanya antara dua peringkat kerajaan yang sama taraf. Federalisme di Malaysia bermula dengan penubuhan Negeri-Negeri Melayu Bersekutu di Semenanjung Malaysia (1896), diikuti dengan dengan penubuhan Persekutuan Tanah Melayu (Federation of Malaya) pada tahun 1948 dan Pembentukan Persekutuan Malaysia (1963). Pembahagian kekuasaan kerajaan pusat dan kerajaan negeri diatur dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia, khususnya pada bahagian 5 dan 6 mengenai negeri-negeri dan perhubungan antara persekutuan dan negeri-negeri.

Cabaran terbesar bagi Persekutuan Malaysia adalah pembentukan negara-bangsa Malaysia yang utuh dan dalam satu unit politik yang sama berasaskan masyarakat majmuk yang memiliki kepelbagaian identiti, etnik, budaya dan agama. Cabaran tersebut tidak hanya digalas oleh pihak kerajaan tetapi juga dipikul oleh setiap rakyat melalui satu keterangkuman (inclusiveness) di dalam setiap usaha, sama ada secara formal atau tidak.

Sub modul ini disampaikan melalui dua ceramah yang bersifat interaktif dan aktiviti berkumpulan. Secara keseluruhan, peserta diharapkan memperoleh hasil pembelajaran berupa: (1) pengetahuan dan pemahaman tentang kepentingan perlembagaan dan federalisme sebagai asas pembinaan negara-bangsa Malaysia; (2) mempunyai kecenderungan sikap yang positif sehingga mampu bertindak sebagai agen yang menyebarkan semangat perpaduan.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti dalam kumpulan di dalam dewan yang dilengkapi alat bantu ceramah dan talian internet. Tempoh masa pelaksanaan keseluruhan sub modul adalah 2 jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi Ceramah Perlembagaan Persekutuan	40 minit
2	Sesi Ceramah Federalisme	40 minit
3	Aktiviti Individu dan Kumpulan	30 minit
5	Refleksi, Kesimpulan dan Sesi Bergambar	10 minit

Berikut adalah topik-topik utama yang boleh diberikan tumpuan dalam kedua-dua ceramah iaitu :

Ceramah Perlembagaan Persekutuan	Ceramah Federalisme
Definisi, prinsip dan sejarah Perlembagaan Persekutuan.	Definisi dan sejarah ringkas federalisme di Malaysia
Perlembagaan Persekutuan sebagai asas negara Malaysia.	Pembahagian kekuasaan antara peringkat pusat atau persekutuan dengan pemerintahan peringkat wilayah/negeri
Prinsip dan kepentingan peruntukan khas dalam perlembagaan dalam konteks perpaduan dan integrasi nasional di Malaysia.	Peranan, tanggungjawab dan perbezaan senarai tugas kerajaan persekutuan dan negeri
Isu dan cabaran	Isu dan cabaran

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan:

- 3.1 Menjelaskan dengan ringkas sejarah Perlembagaan dan Persekutuan Malaysia;
- 3.2 Memahami asas-asas perpaduan dan pembentukan negara-bangsa Malaysia yang terkandung di dalam Perlembagaan Malaysia.
- 3.3 Memahami Perlembagaan Persekutuan dan pembahagian kekuasaan antara peringkat pusat atau persekutuan dengan pemerintahan peringkat wilayah/negeri dalam konteks Persekutuan Malaysia

- 3.4 Memahami peranan, tanggungjawab dan perbezaan senarai tugas Kerajaan Persekutuan dan Negeri.
- 3.5 Memahami prinsip dan kepentingan federalisme dalam konteks perpaduan dan integrasi nasional di Malaysia;
- 3.6 Memahami isu berkaitan Perlembagaan Persekutuan dan federalisme sehingga mampu berperanan sebagai agen sosialisasi bagi menggalakkan perpaduan dan memperkukuh Persekutuan Malaysia.

4. OBJEKTIF

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan:

4.1

Memahami asas-asas perpaduan dan pembentukan negara-bangsa Malaysia yang terkandung di dalam Perlembagaan Malaysia.

4.2

Memahami asas-asas federalisme dan Persekutuan Malaysia yang terkandung di dalam Perlembagaan Malaysia dalam memastikan masyarakat menjiwai dan terlibat dalam pelbagai program berkaitan dengan agenda Perpaduan Nasional.

5. KANDUNGAN CERAMAH : PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN

5.1 Definisi dan Sejarah Ringkas Perlembagaan Malaysia

Perlembagaan adalah undang-undang bertulis yang menjelaskan struktur pemerintahan sesebuah negara. Selain menyatakan tentang bentuk pemerintahan, sifat dan peraturan utama, Perlembagaan Malaysia juga adalah sumber perundangan yang memberi perlindungan kepada rakyat dan melindungi hak dan keistimewaan mereka sebagai warganegara.

Perlembagaan Malaysia dibentuk berasaskan kepada Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948 dan Perlembagaan Kemerdekaan 1957. Perlembagaan 1957 telah dirangka berdasarkan nasihat daripada Suruhanjaya Reid yang telah melakukan

kajian dalam tahun 1956. Perlembagaan berkenaan berkuat kuasa sejurus selepas kemerdekaan pada 31 Ogos 1957.

Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 dipinda selepas pembentukan Malaysia pada 1963. Pindaan yang dibuat adalah dengan cara memasukkan klausa baharu pada bahagian tertentu bagi menyesuaikan dengan keperluan semasa. Terdapat tiga perkara utama yang berlaku dalam pindaan Perlembagaan 1963, iaitu, struktur Mahkamah Atasan, pembentukan Mahkamah Tinggi Borneo dan jawatan Yang di-Pertuan Negeri.

Perlembagaan Persekutuan dipinda pada 1965 agar Singapura dapat keluar daripada Malaysia. Perkara berkaitan dengan Singapura dimansuhkan dalam Perlembagaan Malaysia, seperti klausa berkaitan imigresen, kewangan, hubungan luar negara dan pertahanan.

5.2 Asas-Asas Perpaduan Dan Pembentukan Negara-Bangsa Malaysia Yang Terkandung Di Dalam Perlembagaan Malaysia.

Perlembagaan Persekutuan secara prinsipnya adalah STRUKTUR SOSIAL yang menentukan STATUS DAN PERANAN setiap warga kerana terkandung di dalamnya pelbagai peruntukan undang-undang yang memenuhi kepentingan semua pihak dalam masyarakat Malaysia. Perlembagaan penting sebagai undang-undang tertinggi dan sumber rujukan untuk mengawal tingkah laku masyarakat; menyediakan garis panduan bagi asas moral dan etika; dan menyediakan ruang sosial bagi integrasi nasional.

Tujuan akhir yang diimpikan melalui Perlembagaan Persekutuan adalah suatu bangsa, iaitu, Bangsa Malaysia yang diikat dengan budaya Malaysia. Namun begitu, Perlembagaan sering ditafsir oleh pelbagai pihak mengikut tafsiran dan kepentingan masing-masing sehingga timbul cabaran, perbezaan dan percanggahan. Namun begitu, pemahaman dan penghayatan Perlembagaan sebagai suatu struktur yang menentukan proses pembentukan integrasi nasional harus terus dipupuk dan dizahirkan dalam kehidupan setiap warga Malaysia.

5.3 Prinsip Dan Kepentingan Peruntukan Khas Dalam Perlembagaan Dalam Konteks Perpaduan Dan Integrasi Nasional Di Malaysia.

Terdapat elemen warisan yang menjadi asas perpaduan dan pembentukan negara-bangsa yang terkandung di dalam Perlembagaan Malaysia, iaitu:

5.3.1 Agama Islam sebagai agama Persekutuan

Kedudukan agama Islam sebagai agama Persekutuan dinyatakan pada Bahagian I Perkara 3 Perlembagaan Persekutuan. Ia menunjukkan betapa pentingnya kedudukan Islam dalam struktur negara. Kedudukan Islam juga mencerminkan persetujuan-persetujuan yang dicapai ketika negara memperoleh kemerdekaan (Zainal Zainuddin, 2018). Pada masa yang sama, Perkara 3 Perlembagaan Persekutuan juga memberi kebebasan beragama kepada penganut agama lain.

5.3.2 Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan

Perkara 152 menyatakan bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan digunapakai dalam urusan rasmi. Bahasa lain masih boleh dipelajari dan digunakan untuk tujuan lain. Ringkasnya, bahasa Melayu menjadi simbol dan identiti nasional dan berfungsi sebagai bahasa penyatu rakyat Malaysia yang berbilang etnik.

5.3.3 Institusi Beraja

Perkara 32, Perkara 33, Perkara 33, Perkara 70, Perkara 71, dan Perkara 181 menyatakan kedudukan institusi raja. Perkara 32 menyatakan Yang di-Pertuan Agong sebagai Kepala Utama Negara. Perkara 33 menyatakan tentang Timbalan Yang di-Pertuan Agong. Perkara 38 menyatakan tentang kedudukan dan peranan Majlis Raja-Raja. Perkara 39 menyatakan tentang kuasa pemerintah bagi Persekutuan adalah terletak pada Yang di-Pertuan Agong. Perkara 70 menyatakan tentang kedudukan Raja atau Yang diPertua Negeri di peringkat negeri. Manakala Perkara 71 menyatakan jaminan persekutuan terhadap Perlembagaan Negeri.

5.3.4 Kedudukan istimewa orang Melayu dan Bumiputera

Perkara 153 menyatakan adalah menjadi tanggungjawab Yang diPertuan Agong memelihara kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera mana-mana Negeri Sabah dan Sarawak dan kepentingan-kepentingan sah kaum-kaum lain mengikut peruntukan Perkara ini.

5.3.5 Isu dan cabaran

Elemen-elemen warisan di dalam Perlembagaan khususnya berkaitan Perkara 153 mengenai “kedudukan istimewa” orang Melayu dan bumiputera Sabah dan Sarawak sering diperdebatkan dan bahkan melangkau menjadi isu 3R (Race, Royalty & Religion). Perkara 153 perlu difahami dalam konteks isi, semangat dan intipati Perlembagaan Persekutuan. Kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera Sabah dan Sarawak di bawah Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan adalah berdasarkan konsep “kuota” atau “perezaban”. Di bawah konsep “kuota”, hanya sebahagian sahaja boleh diperuntukkan untuk mana-mana kaum atau bangsa yang berkaitan. Bahkan tidak semua orang Melayu dan bumiputera Sabah dan Sarawak layak untuk menerima keistimewaan kuota kerana Perkara 153 meletakkan syarat bahawa “kuota” yang diberikan perlu dibuat di dalam “perkadaran yang munasabah”. Pada masa yang sama, Perkara 153 tidak mengurangkan kuasa peruntukan Perkara 136 berkaitan layanan yang sama rata bagi pekerja-pekerja persekutuan.

Perlembagaan Persekutuan merupakan asas pembentukan negara-bangsa yang berkonsepkan melting-pot. Konsep melting-pot dapat difahami dengan analogi mangkuk salad, yang mana ia menjadi wadah yang menyatukan kepelbagaian sayuran dan sos serta perasa yang akhirnya menjadi salad yang satu sifatnya. Konsep melting-pot ini menjadi prinsip asas dalam pembentukan negara-bangsa di kebanyakan negara. Malangnya, dalam konteks tertentu, konsep ini tidak selari dengan proses yang berlangsung di Malaysia. Misalnya, bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan menghadapi cabaran dalam konteks nilai ekonomi sehingga bahasa Melayu bukan satu-satunya bahasa pengantar dalam konteks kehidupan seharian.

Wacana dan perbincangan umum berkenaan Perlembagaan Persekutuan, khususnya berkaitan elemen warisan perlu lebih diperhalusi agar tidak menjadi sentimen dan isu politik, sehingga menjadi duri dalam daging dalam proses pembentukan identiti dan pembinaan negara-bangsa Malaysia. Adalah menjadi tanggungjawab kita sebagai warga untuk mempamerkan usaha dan tanggungjawab sebagai agen sosialisasi bagi menggalakkan perpaduan dan integrasi nasional.

6. KANDUNGAN CERAMAH : FEDERALISME

6.1 Definisi dan Sejarah Ringkas Federalisme Di Malaysia

Federalisme (federalism) merupakan sebuah bentuk kerajaan campuran yang menggabungkan sebuah pemerintahan pusat/ kerajaan peringkat pusat atau persekutuan dengan pemerintahan peringkat wilayah/negeri, dalam sebuah sistem politik persekutuan lalu boleh ditakrifkan sebagai sebuah bentuk pemerintahan yang terbahagi kuasanya antara dua peringkat kerajaan yang sama taraf.

Federalisme di Malaysia bermula dengan penubuhan Negeri-Negeri Melayu Bersekutu di Semenanjung Malaysia (1896), diikuti dengan penubuhan Persekutuan Tanah Melayu (Federation of Malaya) pada tahun 1948 dan Pembentukan Persekutuan Malaysia (1963).

6.2 Pembahagian Kekuasaan Antara Peringkat Pusat Atau Persekutuan Dengan Pemerintahan Peringkat Wilayah/Negeri

Jadual Kesembilan, Senarai Perundangan Perlembagaan Persekutuan membahagikan bidang kuasa untuk menggubal undang-undang bagi kerajaan persekutuan dan kerajaan negeri, termasuk beberapa perkara yang diletakkan sebagai tanggungjawab bersama.

Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan beberapa hak istimewa kepada Sabah dan Sarawak yang tidak dinikmati oleh negeri-negeri di Semenanjung. Misalnya, Perkara 76 membenarkan kerajaan Persekutuan untuk menyeragamkan undang-undang yang melibatkan bidang kuasa kerajaan negeri, seperti hal ehwal tanah, pertanian, perhutanan dan kerajaan tempatan. Namun begitu, Sabah dan Sarawak tidak tertakluk kepada peruntukan tersebut.

Anak negeri Sabah dan Sarawak juga diberi hak keistimewaan yang dinikmati oleh orang Melayu di Semenanjung di bawah Perkara 153. Sebarang pindaan perlembagaan yang melibatkan hak Sabah dan Sarawak perlu mendapat persetujuan Yang di-Pertua Negeri masing-masing, seperti yang tertera dalam Perkara 161E(2).

Sabah dan Sarawak juga mempunyai kuasa imigresen bagi negeri mereka serta Mahkamah Tinggi yang berasingan serta mahkamah anak negeri untuk menghakimi hal-hal berkaitan adat istiadat mereka. Pada bulan Disember 2021, Parlimen juga telah meluluskan Rang Undang-Undang (RUU) pindaan Perlembagaan berkaitan Perjanjian Malaysia 1963 (MA63) untuk mengiktiraf Sabah dan Sarawak sebagai rakan setara Semenanjung.

6.3 Peranan, Tanggungjawab Dan Perbezaan Senarai Tugas Kerajaan Persekutuan Dan Negeri

SENARAI PERSEKUTUAN

Kerajaan Persekutuan diberi kuasa untuk menggubal undang-undang menerusi Parlimen bagi perkara-perkara berikut:

- Kewarganegaraan
- Hal ehwal luar negeri, pertahanan dan keselamatan dalam negeri
- Sistem keadilan sivil dan jenayah
- Jentera kerajaan persekutuan
- Kewangan, pertukangan, perdagangan dan perindustrian
- Perkapalan, pelayaran dan perikanan
- Perhubungan dan pengangkutan
- Kerja-kerja dan kuasa Persekutuan
- Pendidikan, kesihatan dan perubatan
- Buruh dan keselamatan sosial
- Tinjauan, siasatan dan penyelidikan bagi maksud Persekutuan
- Kebajikan orang asli
- Hari kelepasan (selain hari kelepasan negeri)
- Media dan penapisan
- Pekerjaan profesional (selain yang disebut satu per satu secara khusus)
- Pertubuhan tidak diperbadankan dan koperasi
- Pengawalan dan perlindungan daripada makhluk perosak pertanian serta pencegahan penyakit tumbuhan
- Pelancongan

SENARAI NEGERI

Bidang kuasa perundangan kerajaan negeri (menerusi Dewan Undangan Negeri masing-masing) termasuk:

- Hal ehwal agama Islam dan adat Melayu
- Hal ehwal tanah (termasuk Tanah Simpanan Melayu, tanah simpanan negeri, pemberian permit dan pajakan melombong)
- Pertanian dan perhutanan
- Kerajaan tempatan
- Kerja-kerja negeri dan air
- Jentera kerajaan negeri
- Hari kelepasan negeri
- Pewujudan kesalahan bagi undang-undang negeri
- Siasatan bagi maksud negeri
- Tanggung rugi bagi perkara dalam Senarai Negeri
- Penyu dan penangkapan ikan di sungai
- Rumah tumpangan dan rumah pemalaman
- Tanah perkuburan dan tempat pembakaran mayat
- Tempat kurungan binatang dan pencerobohan kerbau lembu
- Pasar dan pasar ria
- Pelesenan panggung, panggung wayang dan tempat hiburan awam (kecuali bagi Wilayah Persekutuan)

SENARAI BERSAMA

Senarai Bersama memberi kuasa kepada kerajaan Persekutuan dan juga kerajaan negeri untuk menggubal undang-undang bagi beberapa perkara. Sekiranya wujud percanggahan, maka undang-undang Persekutuan hendaklah mengatasi undang-undang negeri tersebut, seperti yang tertera dalam Perkara 75. Senarai Bersama meliputi:

- Kebajikan masyarakat
- Biasiswa
- Perlindungan binatang liar dan burung liar serta Taman Negara.
- Penternakan, perkhidmatan veterinar dan pencegahan penganiayaan binatang
- Perancangan bandar dan desa
- Kuturayauan dan penjaja dari tempat ke tempat
- Kesihatan awam, kebersihan dan pencegahan penyakit

- Saliran dan pengairan
- Pemulihan tanah lombong dan tanah yang telah terhakis
- Langkah keselamatan kebakaran
- Kebudayaan dan sukan
- Perumahan dan amanah pemajuan
- Bekalan dan perkhidmatan air (tertakluk kepada Senarai Persekutuan)
- Pemeliharaan warisan

6.4 ISU DAN CABARAN

Cabaran terbesar bagi Persekutuan Malaysia adalah pembentukan negara-bangsa Malaysia yang utuh dan dalam satu unit politik yang sama berasaskan masyarakat majmuk yang memiliki kepelbagaian identiti, etnik, budaya dan agama. Cabaran tersebut tidak hanya digalas oleh pihak kerajaan tetapi juga dipikul oleh setiap rakyat melalui satu keterangkuman (inclusiveness) di dalam setiap usaha, sama ada secara formal atau tidak.

6.5 Struktur Dan Pentadbiran Kerajaan Negeri Sabah

Bahagian ini mengkhususkan berkaitan dengan Struktur dan Pentadbiran Kerajaan Negeri Sabah. Dalam struktur pentadbiran ini meliputi geografi muka bumi dan demografi. Ia juga meliputi kuasa pentadbiran kerajaan dari peringkat tertinggi hingga ke peringkat komuniti.

6.6 Struktur Dan Pentadbiran Kerajaan Negeri Sarawak

Bahagian ini mengkhususkan berkaitan dengan Struktur dan Pentadbiran Kerajaan Negeri Sarawak. Dalam struktur pentadbiran ini meliputi geografi muka bumi dan demografi. Ia juga meliputi kuasa pentadbiran kerajaan dari peringkat tertinggi hingga ke peringkat komuniti.

7. AKTIVITI INDIVIDU DAN KUMPULAN

7.1 Kuiz Gerak Minda

- a) Aktiviti dijalankan secara berkumpulan. Ahli kumpulan enam hingga 10 orang.

b) Peralatan yang diperlukan untuk aktiviti kuiz :

Papan tulis bersaiz kecil

Marker pen

c) Kaedah pelaksanaan:

- Soalan dibacakan oleh penceramah.
- Peserta menulis jawapan di papan tulis.
- Jawapan dipaparkan secara serentak oleh semua kumpulan.
- Masa menjawab dua hingga tiga minit sahaja.

d) Jumlah soalan adalah 10 hingga 15 soalan meliputi topik yang dibincangkan dalam ceramah.

e) Senarai tema/soalan yang dicadangkan untuk dibincangkan adalah seperti berikut:

- Bagaimana elemen warisan di dalam Perlembagaan Persekutuan, iaitu, Bahasa Melayu dapat menjadi pemangkin integrasi nasional?
- Nyatakan peranan badan bukan kerajaan (NGO) dan orang ramai dalam memupuk penghayatan Perlembagaan Persekutuan sebagai pemangkin integrasi nasional?

soalan tambahan tertakluk kepada keperluan dan kebijakan penceramah

7.2 Sesi soal-jawab

Sesi soal-jawab boleh dilaksanakan secara individu atau berkumpulan. Peserta mengajukan pertanyaan kepada penceramah mengenai topik yang dibincangkan. Ini memberi peluang untuk klarifikasi, pendalaman isu, dan interaksi langsung antara penceramah dan peserta, memperkaya pemahaman dan keterlibatan peserta dalam ceramah tersebut.

8. REFLEKSI

- a) Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.
- b) Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

9. KESIMPULAN

Diharapkan para peserta dapat mempelajari dan menghayati nilai-nilai nasionalisme yang diperolehi dalam Sub modul Perlembagaan dan Federalisme serta mengaplikasikan dalam kehidupan seharian.

10. RUJUKAN

Aszlan Selamat. 2017. Sabah dalam proses pembentukan Persekutuan Malaysia.

https://www.researchgate.net/publication/312176421_SABAH_DALAM_PROSES_PEMBENTUKAN_PERSEKUTUAN_MALAYSIA.

Barbara Watson Andaya, Leonard Y. Andaya. 2017. A History of Malaysia. University of Hawaii Press.

Kupasan Sejarah Perjanjian Malaysia 1963. https://www.pmo.gov.my/wp-content/uploads/2019/04/MA63_S.pdf

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2023. Laman Web Rasmi Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. <https://www.jpnin.gov.my/web/home>

Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional. 2021. Kajian Semula Pelan Strategik 2021 – 2055

Milner, A. 1994. The invention of politics in colonial Malaya: Contesting Nationalism and the expansion of the public sphere. Melbourne: Cambridge University Press.

Rina Ab. Harun & Novel Lyndon. 2021. Integrasi Nasional dalam konteks Federalisme di Malaysia. Bangi: Penerbit UKM.

Shamsul Amri Baharuddin. 2012. Modul Hubungan Etnik Edisi Kedua. Bangi: Institut Kajian Etnik.

11. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 11.1 Pegawai Jabatan Perpaduan dan Integrasi Nasional.
- 11.2 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.
- 11.3 Pegawai Jabatan Peguam Negara.
- 11.4 Pegawai Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang, Jabatan Perdana Menteri.
- 11.5 Pegawai Majlis Adat Istiadat Negeri Sarawak.
- 11.6 Pegawai Mahkamah Anak Negeri Sabah.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 5
KEARIFAN TEMPATAN DAN
KEPELBAGAIAN BUDAYA

SUB MODUL 5

KEARIFAN TEMPATAN DAN KEPELBAGAIAN BUDAYA

1. SINOPSIS

Sub modul Kearifan Tempatan dan Kepelbagaian Budaya bermatlamat untuk memperkasa pemahaman peserta dengan citra kehidupan masyarakat pelbagai etnik dan budaya yang berlatar belakang landskap kehidupan komuniti plural di Malaysia. Sub modul ini memberi pendedahan tentang kearifan tempatan dan perkaitannya sebagai elemen identiti sosial komuniti plural. Di samping, menghormati kepelbagaian budaya sebagai alat penyatupaduan antara peserta yang berbeza sosio-demografi.

Kaedah pelaksanaan modul ini adalah melalui ceramah dan aktiviti berkumpulan. Pelaksanaan aktiviti dalam modul ini terbahagi kepada dua aktiviti iaitu Segmen 3K (Kearifan, Kolektif, Kolaboratif) dan Pengenalpastian Modal Budaya (Identifying Cultural Capital) sebagai pengukuhan kepada ceramah kearifan tempatan dan kepelbagaian budaya.

Melalui pelaksanaan sub modul ini, diharapkan peserta berupaya memupuk pemahaman konstruktif dan memperkukuh kesedaran tentang kearifan tempatan serta kepelbagaian budaya melalui pendekatan memori kolektif (collective memory). Seterusnya, berupaya membina rasa hormat dan saling menghargai hubungan sosial bercirikan perpaduan kaum dan menggunakan kecerdasan emosi (emotional intelligence) terkait dengan unsur budaya luar yang berbeza dengan nilai seponya.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti dalam kumpulan. Tempat pelaksanaan boleh dijalankan di dalam dewan atau di luar dewan (mengikut kesesuaian). Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah dua (2) jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	30 minit
2	Aktiviti Segmen 3K (Kearifan, Kolektif, Kolaboratif)	40 minit
3	Aktiviti Pengenalpastian Modal Budaya (Identifying Cultural Capital)	40 minit
4	Refleksi, Kesimpulan dan Sesi Bergambar	10 minit

Alat / Bahan Bantuan adalah merangkumi:

Kotak berisi nama negeri	Plastisin
Lidi sate	Selotape
Marker pen	<i>Double tape</i>
<i>Mounting board</i> hitam	Gunting

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan;

3.1

Menjelaskan konsep dan perkembangan kearifan tempatan serta kepelbagaian budaya di Malaysia melalui pendekatan memori kolektif (collective memory).

3.2

Membina hubungan sosial bercirikan perpaduan kaum melalui aktiviti Segmen 3K (Kearifan, Kolektif, Kolaboratif) berkaitan kearifan tempatan di Malaysia.

3.3

Mempraktikkan kecerdasan emosi (emotional intelligence) terkait dengan unsur budaya luar yang berbeza dengan nilai sepunya melalui aktiviti Pengenalpastian Modal Budaya (Identifying Cultural Capital) berkaitan kepelbagaian budaya di Malaysia.

3.4

Mempamerkan rasa hormat dan saling menghargai hubungan sosial bercirikan perpaduan kaum.

4. OBJEKTIF

- 4.1 Mengetahui definisi operasional kearifan tempatan dan kepelbagaian budaya di Malaysia secara konseptual.
- 4.2 Menerokai perkembangan kearifan tempatan dan kepelbagaian budaya di Malaysia melalui pendekatan memori kolektif (collective memory).
- 4.3 Mengintegrasikan perpaduan kaum melalui aktiviti Segmen 3K (Kearifan, kolektif, kolaboratif) berkaitan kearifan tempatan di Malaysia.
- 4.4 Mengakomodasi unsur-unsur budaya luar melalui aktiviti ICC (Identifying Cultural Capital) berkaitan kepelbagaian budaya di Malaysia.
- 4.5 Memupuk persaudaraan dan ukhuwah sesama manusia khususnya bagi masyarakat Malaysia yang pelbagai kaum.

5. KANDUNGAN CERAMAH

5.1 Pengenalan

Penceramah akan memberikan salam dalam pelbagai bahasa (Melayu, Cina, India, Iban, Kadazan dan lain-lain). Seterusnya penceramah akan memperkenalkan diri dan negeri asal. Penceramah juga akan menerangkan sosio budaya negeri asal penceramah seperti sejarah, ciri-ciri demografi, bahasa, budaya dan lain-lain.

Seterusnya penceramah akan menerangkan mengenai kepentingan bersyukur kerana berada di dalam negara yang aman walaupun mempunyai pelbagai kaum serta budaya. Oleh kerana keamanan yang dikecapi, para peserta mendapat peluang bekerja dan belajar atau menghadiri kursus dengan baik. Para peserta boleh menggunakan peluang yang diberikan untuk bekerja dan belajar dengan baik.

Para peserta juga diterangkan mengenai sejarah lokaliti tempatan, ciri-ciri, budaya, elemen, bahasa, pakaian, makanan dan lain-lain. Penceramah juga memaklumkan jumlah etnik terkini di Malaysia mengikut data daripada pihak Jabatan Pendaftaran Negara dan menerangkan kepentingan mengenai kearifan tempatan. Penerangan mengenai kearifan tempatan ini adalah penting agar jati diri dan semangat kecintaan kepada negara dan budaya tempatan setiap individu dapat diperkukuhkan di samping menghargai sumbangan dan pengorbanan generasi terdahulu yang membina negara ini.

5.2 Kearifan Tempatan

Secara ontologikalnya/istilahnya, kearifan tempatan (*local wisdom*) dapat difahami melalui dua dikotomi takrif konseptual. Pertama, kearifan (*wisdom*) merujuk kepada kemampuan seseorang dengan menggunakan akal fikirannya atau kebijaksanaannya dalam menilai sesuatu, objek atau peristiwa yang terjadi di persekitaran dan lokaliti setempat. Kedua, tempatan (*local*) merujuk kepada ruang interaksi yang mempunyai simbol identiti (*setting*) meliputi sekumpulan komuniti dan sistem nilai. Kearifan tempatan dalam bahasa Inggeris juga bermaksud *local genius*, *local knowledge*, *indigenous wisdom*, *indigenous knowledge*, *native science* dan *citizen science*.

Kearifan tempatan merujuk kepada pengetahuan, kepercayaan, amalan dan nilai-nilai sepunya yang dikembangkan oleh anggota komuniti melalui pengalaman harian dan ruang interaksi dengan persekitaran. Sebagai ruang interaksi, setting mempunyai pola hubungan antara komuniti dengan anggota komuniti dengan persekitarannya. Sebuah setting dalam persekitaran komuniti setempat membentuk ruang interaksi dan memproduksi nilai-nilai. Nilai-nilai dalam kearifan tempatan menjadi panduan dan landasan hubungan sesama komuniti dan menjadi acuan tingkah laku anggota komuniti.

Individu atau anggota komuniti dalam sesebuah masyarakat yang memelihara dan memulihara diistilahkan sebagai local genius. Dalam disiplin antropologi sosial, istilah local genius merupakan istilah yang diperkenalkan oleh Quatrich Wales untuk merujuk kepada identiti atau keperibadian budaya bangsa (cultural identity) yang menyebabkan komuniti berupaya menyerap dan mengolah kebudayaan asing bersesuaian dengan nilai dan norma sendiri.

Ciri-ciri kearifan tempatan umumnya terdiri daripada pelbagai aspek yang boleh diperhatikan dalam kehidupan anggota komuniti sebagaimana berikut:

- Kearifan tempatan yang terhasil daripada pengalaman anggota komuniti sama ada yang dilihat secara langsung atau proses sosialisasi ahli keluarga
- Kearifan tempatan yang terhasil daripada kontekstual yang terkait dengan konteks geografi, budaya dan sejarah setempat;
- Kearifan tempatan bersifat dinamik kerana sistem kehidupan anggota komuniti tidak statik dan mampu beradaptasi;
- Kearifan tempatan yang disampaikan secara lisan dari satu generasi ke generasi;
- Kearifan tempatan bercirikan holistik yang mencakupi pelbagai aspek kehidupan seperti struktur sosial, kekerabatan dan sistem sosial.

Dalam masyarakat di Malaysia, bentuk kearifan tempatan boleh diperhatikan melalui nyanyian, pepatah, semboyan, adat-istiadat, rawatan kesihatan tradisional, pantang-larang, upacara kebudayaan, ritual, pernikahan dan perkahwinan, kelahiran anak, kemahiran menguruskan sumber alam, sistem pertanian, budaya yang diwariskan dari generasi ke generasi.

Walau bagaimanapun, arus globalisasi memberi cabaran kepada anggota komuniti untuk melestarikan kearifan tempatan kerana proses modenisasi dan urbanisasi berupaya mengurangkan praktis yang diamalkan oleh anggota komuniti. Nilai-nilai kehidupan tradisional yang menjadi pegangan dan panduan anggota komuniti boleh hilang atau lenyap sekiranya usaha pelestarian kearifan tempatan tidak dilaksanakan.

Usaha memperkasa dan mempertahankan kearifan tempatan turut signifikan ke arah memupuk perpaduan bangsa, etnik dan ras sebagai kaedah memartabatkan identiti sosial antara kaum di Malaysia. Identiti sosial merujuk kepada perasaan bangga individu daripada kumpulan anggota komuniti tertentu yang dibentuk berdasarkan pengenalan sendiri dengan karakteristik nilai, norma dan budaya anggota komuniti. Identiti sosial membantu individu agar mampu bersosialisasi dan membantu untuk menjalin interaksi dengan anggota kumpulan yang lain.

Kearifan tempatan mempunyai hubungannya dengan identiti sosial yang dipamerkan oleh anggota komuniti di sesebuah lokaliti. Dalam erti kata lain, memahami bentuk kearifan tempatan membantu individu mengenal pasti ciri identiti sosial yang dipunyai oleh anggota komuniti. Langkah mengenal pasti identiti sosial boleh diperhatikan melalui aspek-aspek berikut:

- Identiti sosial dicirikan dengan keanggotaan kumpulan dalam satu atau lebih melalui institusi kekeluargaan, institusi keagamaan, pekerjaan atau persatuan/kelab/gerakan/pertubuhan.
- Identiti sosial dicirikan dengan kesamaan yang dikongsi oleh komuniti seperti bahasa, adat resam, kepercayaan atau pengalaman.
- Identiti sosial dicirikan dengan dengan kesedaran anggota komuniti yang mengakui bahawa mereka adalah sebahagian daripada kelompok

- Identiti sosial dicirikan dengan pengaruh sosial untuk membentuk bagaimana individu berfikir, merasa, dan bertindak berdasarkan peranan kumpulan.
- Identiti sosial dicirikan dengan dinamik kerana boleh berubah hasil daripada interaksi sosial antara anggota komuniti.

Melalui pemahaman kearifan tempatan dan identiti sosial anggota komuniti, adalah diharapkan agar diskriminasi, stereotaip, etnosentrisme, konflik identiti dan prasangka boleh dikurangkan terhadap anggota komuniti. Penghargaan kearifan tempatan dan memahami identiti sosial boleh menjadi salah satu mekanisme atau alat penyatu paduan untuk membina masyarakat yang inklusif dan harmoni kerana setiap anggota komuniti dihargai dan diakui kewujudannya. Ini sejajar dengan pandangan Hogg dan Abrams (1988), bahawa identiti sosial mencetuskan perasaan kognitif seperti keterikatan, bangga, ambil berat dan kesatuan kesan daripada pemilikan identiti dalam kelompok tertentu.

Selain itu, melalui kearifan tempatan ini boleh kita pelajari bahawa terdapat banyak nilai-nilai murni yang wujud di dalam masyarakat tradisional yang perlu diamalkan dalam kehidupan hari ini antaranya :

Hormat Menghormati

Ziarah Menziarahi

Kekalkan Identiti diri

Tolong Menolong

Jiranku keluargaku

Lain-lain

5.3 Kepelbagaian Budaya

Malaysia mempunyai pelbagai pendekatan dalam usaha membina perpaduan etnik. Dalam memahami kepelbagaian budaya, Malaysia mengaplikasikan konsep salad bowl iaitu yang tidak meleburkan elemen budaya mana-mana etnik, kaum dan ras. Tetapi menyatupadukan kepelbagaian budaya dalam satu persekitaran yang sama. Kepelbagaian budaya menjadi latar kepada pembangunan sosial, hubungan antara etnik dan interaksi anggota komuniti di Malaysia.

Cabaran masyarakat majmuk di Malaysia adalah kematangan anggota komuniti dalam **memahami bahawa kelainan budaya, sistem sosial, sistem kepercayaan, adat resam dan amalan hidup serta sistem nilai sememangnya mewarnai kehidupan komuniti**. Dalam masa yang sama juga kepelbagaian budaya dikhuatiri menimbulkan persepsi negatif terhadap etnik berlainan tersebut. Etnik Cina dan India misalnya mengamalkan budaya yang berbeza dengan etnik Melayu. Begitu juga etnik bumiputera Sabah, Sarawak, Orang Asli di Malaysia, yang memiliki rumpun budaya, cara hidup, kepercayaan, dan sistem nilai yang tersendiri dan berbeza-beza antara satu sama lain.

Cabaran utama dalam memahami kepelbagaian budaya di Malaysia ialah sentimen *cultural superiority* (Zulkifli Salleh, 2012) iaitu sifat mengungguli budaya sendiri sehingga menganggap budaya, kebudayaan dan cara hidup sendiri lebih baik berbanding budaya lain. Sentimen *cultural superiority* mencakupi perihal pandangan, adat resam, nilai, dan amalan yang dianggap lebih baik atau lebih maju daripada yang dimiliki oleh masyarakat lain.

Modal budaya didefinisi sebagai sumber bukan ekonomi yang mempengaruhi status sosial seseorang dalam masyarakat. Konsep ini pertama kali diperkenalkan oleh ahli sosiologi, Pierre Bourdieu dan meliputi aspek-aspek seperti pengetahuan dan nilai budaya yang dimiliki oleh seseorang. Modal budaya terbahagi kepada modal budaya yang diwarisi (*Embodied Cultural Capital*), modal budaya yang diobjekkan (*Objectified Cultural Capital*) dan modal budaya yang diinstitusikan (*Institutionalized Cultural Capital*).

Oleh demikian, memahami budaya seseorang yang berlainan demografi boleh menjadi modal komuniti untuk beradaptasi terhadap perubahan persekitaran dalam kehidupannya. Keupayaan memahami budaya boleh menjadi modal komuniti untuk berinteraksi dan berkomunikasi serta menjalani kehidupan bersesuaian dengan nilai, norma dan adat yang disanjung dalam kumpulan komuniti. Bahasa, pertuturan dan loghat yang berbeza berkemungkinan memberi cabaran kepada peserta untuk memahami citra kebudayaan seseorang yang dianggap luar daripada jaringan kehidupan sebelum ini.

5.4 Kesimpulan

Perubahan sosial dan arus globalisasi menjadikan kearifan tempatan dan kepelbagaian budaya sebagai elemen modal komuniti yang perlu dipelihara. Oleh demikian, melalui pelaksanaan ceramah dan aktiviti secara komprehensif dalam modul ini, peserta modul diharapkan berupaya mendapat pengetahuan yang asas tentang kearifan tempatan dan kepelbagaian budaya. Dalam sub modul ini, beberapa konsep telah didedahkan antaranya seperti kearifan tempatan, identiti sosial, kepelbagaian budaya dan modal budaya. Dua aktiviti menjadi tunjang kepada keberhasilan sub modul iaitu Segmen Kearifan, Komunikasi, Kolaboratif (3K) dan aktiviti Pengenalpastian Modal Budaya (Identifying Cultural Capital) untuk dipraktikkan sebagai aktiviti indoor sebelum bersama-sama dengan keluarga angkat.

6. AKTIVITI KUMPULAN

6.1 Segmen 3K (Kearifan, Komunikasi, Kolaboratif)

Usaha penyatupaduan dalam iklim organisasi sememangnya bukan sesuatu perkara yang mudah. Oleh demikian, pemupukan elemen perpaduan antara individu berbilang etnik dalam organisasi dan ruang lingkup kehidupan peserta boleh dijalinan dengan kegiatan role-play. Role-play merupakan salah satu alat penyatupaduan yang berupaya memberi impak sosial dalam meningkatkan kesedaran individu, komuniti dan masyarakat kepelbagaian di Malaysia. Segmen 3K (Kearifan, Komunikasi, Kolaboratif) merupakan sub modul diperkenalkan untuk memupuk semangat perpaduan dalam kepelbagaian agar jurang perbezaan antara etnik dapat dikurangkan melalui segmen perapatan sosial.

Bagi melaksanakan Segmen 3K secara role-play, anggota kumpulan perlu dibentuk dalam 10 orang satu kumpulan (mengikut kesesuaian jumlah peserta). Markah keseluruhan **tugasan berkumpulan ini ialah sebanyak 50%.** Ciri-ciri pembentukan anggota kumpulan perlu mematuhi kriteria ini:

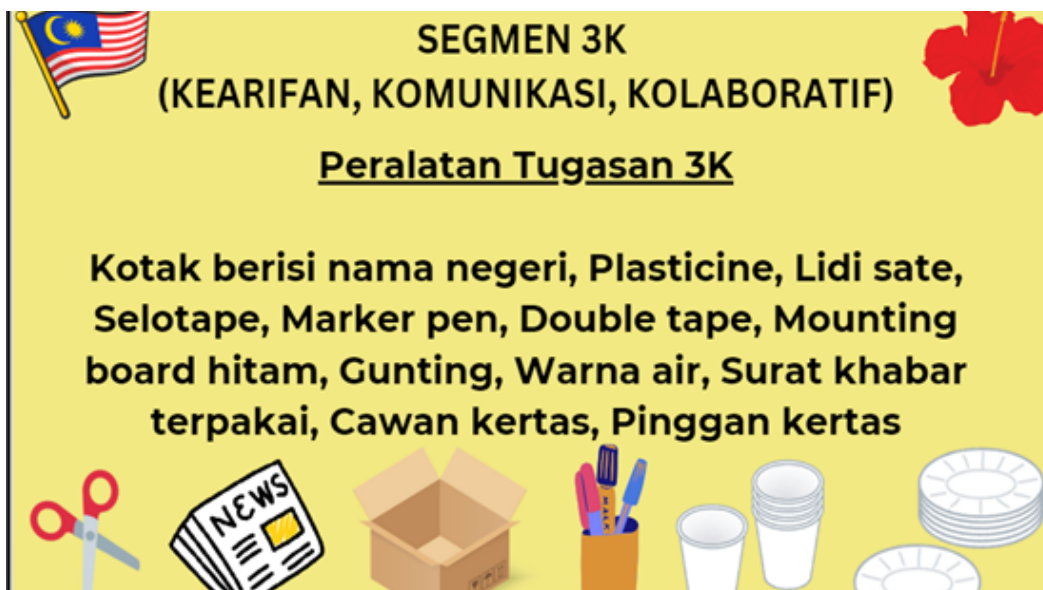
AKTIVITY ROLE PLAY

1. Setelah kumpulan berjaya dibentuk dalam segmen 3K, penceramah melantik fasilitator untuk melakukan semakan silang antara ahli berdasarkan empat kriteria seperti di atas.
2. Sekiranya semakan mencukupi dan memadai, aktiviti segmen 3K akan dilaksanakan di dalam dewan atau mana-mana kawasan lapang yang bersesuaian.
3. Tugas role-play ini memerlukan ahli kumpulan anda membina sebuah **Pusat Pelancongan Warisan Yang Kaya Dengan Pelbagai Kearifan Tempatan Komuniti** dengan menggunakan bahan-bahan yang diberikan oleh fasilitator.
4. Fasilitator akan membawa sebuah **kotak misteri** dan **wakil kumpulan** perlu mengambil panduan kepada pelan pembinaan tugas itu. Pusat pelancongan yang dibina perlu mengikut spesifikasi mengikut negeri yang diberikan oleh fasilitator.
5. Tema pembinaan pusat pelancongan warisan dibahagikan kepada 14 buah negeri dan wilayah iaitu Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Wilayah Persekutuan Putrajaya. Semestinya, pusat pelancongan yang dibina mempunyai ciri-ciri negeri yang kaya dengan pelbagai warisan dan kearifan tempatan.

6. Sebanyak 14 kotak akan diberikan kepada peserta dan wakil mencabut nombor untuk mendapatkan tugas. Kotak berisi nama negeri, plasticine, lidi sate, pita pelekat, marker pen, double tape, mounting board hitam, gunting, warna air, surat khabar terpakai, cawan kertas, pinggan kertas yang diperlukan untuk membina pusat pelancongan warisan mengikut negeri yang anda ditugaskan.

7. Masa pembinaan pusat pelancongan warisan adalah sebanyak 20 minit sahaja dengan menggunakan kreativiti peserta.

8. Fasilitator akan memaklumkan bahawa masa telah tamat dan pusat pelancongan yang dibina perlu dibawa ke hadapan. Wakil kumpulan akan mencabut undi untuk sesi penerangan kepada juri dari dalam kalangan penceramah. Peserta menerangkan kearifan tempatan berdasarkan negeri dan keunikan pusat pelancongan warisan yang dibina mengikut kreativiti.

Soal Jawab

Berikut adalah contoh soalan yang boleh diberikan kepada peserta:

SEGMENT 3K

(KEARIFAN, KOMUNIKASI, KOLABORATIF)

Apakah keunikan pusat pelancongan ini?

Apakah warisan yang ketara dalam pusat pelancongan ini?

Apakah warisan yang tidak ketara dalam pusat pelancongan ini?

Apakah latar sejarah atau cerita lisan yang boleh diketengahkan?

Rumusan dan Refleksi

Seusai pembentangan, penceramah memberi refleksi berkaitan kuliah kearifan tempatan sebagai kesinambungan kepada segmen 3K dan role-play.

6.2 Pengenalpastian Modal Budaya (Identifying Cultural Capital)

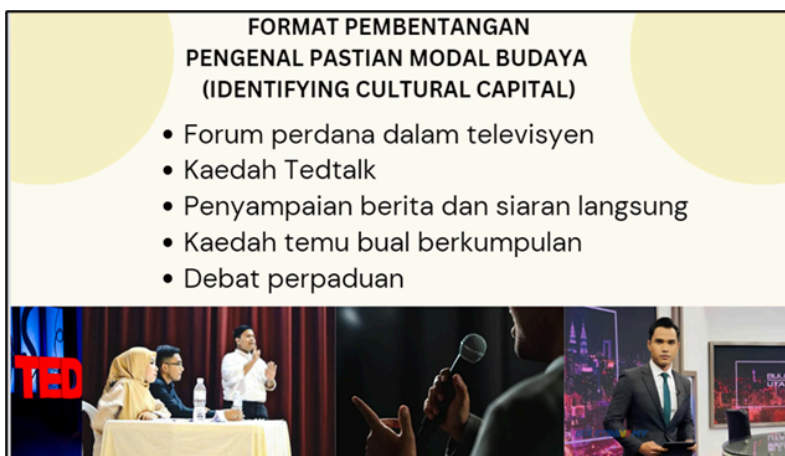
Setiap pusat pelancongan atau kawasan komuniti mempunyai citra kebudayaan yang dapat dikenal pasti sebagai modal budaya komuniti. Melalui kumpulan yang sama dalam Segmen 3K, peserta perlu mengenalpasti **cerita lisan, cerita rakyat, pantang-larang, adat-resam, dongeng, syair, puisi, nyanyian etnik, tarian etnik atau persembahan yang dapat mencirikan kawasan kajian kes** sehingga menjadi modal budaya kepada komunitinya. Modal budaya kumpulan anda perlu selari dengan tugas **Pusat Pelancongan Warisan** yang kaya dengan pelbagai kearifan tempatan komuniti.

Langkah Aktiviti

1. Fasilitator memberi masa 20 minit kepada ahli kumpulan untuk melakukan persiapan bagi aktiviti pengenalpastian modal budaya (ICC).
2. Fasilitator membawa medium surat khabar kepada ahli kumpulan untuk mereka cipta busana tradisi berkaitan dengan lokaliti setempat agar berkesinambungan dengan adat dan budaya setempat.
3. Dengan busana tradisi tersebut, ahli kumpulan boleh mengguna pakai busana dari surat khabar sebagai simbol untuk mempamerkan budaya sesuatu lokaliti. Tujuannya adalah untuk menerangkan modal budaya yang boleh didapati dalam **Pusat Pelancongan Warisan Yang Kaya Dengan Pelbagai Kearifan Tempatan Komuniti**.

4. Pembentangan ICC boleh dilaksanakan mengikut kreativiti dan inovasi ahli-ahli kumpulan. Kaedah pembentangan boleh mengikut format seperti Forum perdana dalam televisyen, kaedah Tedtalk, penyampaian berita dan siaran langsung, kaedah temu bual berkumpulan, debat perpaduan yang dipaparkan semasa pembentangan. Masa pembentangan atau persembahan adalah sebanyak 20 minit sahaja.

Rumusan dan Refleksi

Seusai pembentangan ICC, panel penceramah boleh memberi refleksi dan falsafah disebalik aktiviti berkumpulan. Dalam erti kata lain, modal budaya sesuatu komuniti adalah universal, kompleks, dinamik dan tidak statik berdasarkan perkembangan semasa. Oleh demikian, sebagai peserta, kaedah asimilasi dan adaptasi sering kali disifatkan sebagai usaha terbaik untuk membina toleransi antara kaum demi merapatkan jurang perbezaan. Dalam masa yang sama juga, identiti sosial oleh penjawat awam dan pelajar perlulah dikekalkan supaya generasi masa hadapan terus menghayati perbezaan budaya sebagai keunikan.

7. KESIMPULAN

Pelaksanaan sub modul dapat memupuk pemahaman konstruktif, memperkukuh kesedaran tentang kearifan tempatan, dan kepelbagaian budaya dalam kalangan peserta. Peserta dapat membina rasa hormat dan saling menghargai hubungan sosial, serta menggunakan kecerdasan emosi dalam berinteraksi dengan budaya yang berbeza, sehingga menyumbang kepada perpaduan kaum.

8. RUJUKAN

Asma Hasna. (2012). Pembangunan Sosiobudaya. Siri Pembangunan Sosial Malaysia. Jilid III. Goodwill Publications. ISBN 978-967 0313078.

Kartini Aboo Talib @ Khalid & Shamsul Amri Baharuddin. (2020). Tapak Integrasi dan Wahana Penyatuan Bahasa. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia. ISBN 978-967-2429-470.

Nazarudin Zainun. (2015). Wacana Warisan, Pelancongan dan Seni dalam Kearifan Tempatan. Penerbit Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang. ISBN 978-983-861-926-4.

Rohaliza Mohd. Ali. (2011). Warisan Kepelbagaian Budaya di Malaysia. Jilid I. Siri Peka Sivik. Cetakan Pertama. Zufad Entreprise. ISBN 978-967-5185-88-5.

Shamsul Amri Baharuddin. (2008). Modul Hubungan Etnik. Cetakan Kedua. Pusat Penerbitan Universiti (UPEN). Universiti Teknologi Mara, Shah Alam. ISBN 978-967-305-0178.

Zulkifli Salleh. (2019). Budaya Kepelbagaian dan Persengketaan. Dewan Bahasa dan Pustaka. Kuala Lumpur. ISBN 978-983-49-2327-3.

Raja Masittah Raja Ariffin. Che Ibrahim Salleh. Norazlina Mohd. Kiram dan Hasnah Mohamad. (2018). Etimologi Nama Negeri di Malaysia. Penerbit Universiti Putra Malaysia. ISBN 978-967-344-597-4.

9. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 9.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 9.2 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.
- 9.2 Lain-lain pegawai atau agensi kerajaan yang berkenaan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 6
KESEPADUAN SOSIAL MELALUI
REKREASI DAN RIADAH

SUB MODUL 6

KESEPADUAN SOSIAL MELALUI REKREASI DAN RIADAH

1. SINOPSIS

Sub modul ini dibangun khusus untuk memupuk kesepaduan sosial dalam kalangan peserta melalui pelbagai aktiviti rekreasi dan riadah. Sub modul ini dibangun sejajar dengan Dasar Sukan Negara, dalam mempromosikan aktiviti rekreasi dan riadah sebagai alat untuk mencapai kesepaduan sosial. Inisiatif ini bukan sahaja menyokong kesihatan fizikal dalam kalangan peserta, tetapi juga memainkan peranan penting dalam membentuk masyarakat yang bersatu padu melalui pelbagai bentuk aktiviti rekreasi dan riadah yang boleh dijalankan dalam kumpulan peserta, bersama komuniti dan keluarga angkat.

Aktiviti rekreasi dan riadah seperti senaman pagi, berkelah, bermain sukan tradisional bersama dan mendaki bukit, pengisian rohani dan sebagainya berupaya menerapkan nilai-nilai murni seperti kerjasama, toleransi dan saling menghormati, yang sangat penting untuk memastikan kestabilan dan keamanan dalam masyarakat. Aktiviti dirancang bagi memastikan peserta bukan sahaja memahami konsep kesepaduan sosial, tetapi mereka juga dapat mengamalkannya secara praktikal melalui rekreasi dan riadah.

Hasilnya, peserta akan memahami konsep kesepaduan sosial dalam masyarakat Malaysia, menghuraikan kepentingan kesepaduan sosial melalui rekreasi dan riadah dalam komuniti, serta membudayakan aktiviti rekreasi dan riadah untuk memperkukuhkan ikatan sosial antara individu dan kumpulan masyarakat.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan secara praktikal melalui aktiviti dalam kalangan peserta, komuniti dan bersama keluarga angkat. Aktiviti akan dilaksanakan di lapangan selama **satu (1) jam** iaitu bermula pada hari pertama hingga hari terakhir program. Fasilitator boleh melaksanakan aktiviti mengikut kesesuaian lokasi lokaliti, jumlah peserta program dan masa yang diperuntukkan.

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir sesi dan aktiviti, peserta seharusnya berkebolehan untuk:

3.1	Memahami konsep kesepaduan sosial dalam masyarakat Malaysia.
3.2	Menghuraikan kepentingan konsep kesepaduan sosial melalui rekreasi dan riadah dalam sesebuah komuniti.
3.3	Membudayakan aktiviti rekreasi dan riadah bagi memperkukuhkan ikatan sosial antara individu dan kumpulan masyarakat.

4. OBJEKTIF

4.1	Menjelaskan konsep kesepaduan sosial dalam masyarakat Malaysia.
4.2	Menjelaskan peranan rekreasi dan riadah dalam memupuk kesepaduan sosial dalam sesebuah komuniti
4.3	Mengaplikasikan aktiviti rekreasi dan riadah bagi memperkukuhkan ikatan sosial antara peserta, komuniti dan keluarga angkat.

5. AKTIVITI KUMPULAN

Berikut adalah cadangan aktiviti yang boleh dilaksanakan oleh penceramah dan fasilitator:

5.1 Senam Harmoni

Senam Harmoni menggabungkan aktiviti senaman dengan elemen budaya pelbagai etnik bagi memupuk perpaduan dan gaya hidup sihat. Ia sesuai untuk semua peringkat umur dengan iringan muzik perpaduan.

5.2 Senam Pagi

Aktiviti ini boleh dilaksanakan dalam kalangan kumpulan peserta, bersama komuniti dan keluarga angkat seperti jogging, berbasikal, zumba, badminton dan lain-lain.

Jogging

- a) Memilih laluan larian yang selamat dan sesuai untuk semua peserta. Mulakan dengan senaman regangan untuk mengelakkan kecederaan.
- b) Berlari bersama dalam kumpulan dengan langkah yang sesuai untuk semua peserta yang terlibat.

Berbasikal

- a) Memilih laluan berbasikal yang selamat dan sesuai untuk semua peserta dan ahli keluarga angkat. Mulakan dengan senaman regangan untuk mengelakkan kecederaan.
- b) Kekalkan jarak antara basikal dalam kumpulan agar tidak berlaku sebarang pelanggaran antara satu sama lain.

Gambar 2: Aktiviti rekreasi berbasikal

5.3 Santai Pagi

Aktiviti ini boleh dilaksanakan peserta bersama keluarga angkat seperti berkelah dan berkebun.

Berkelah

- a) Menyediakan sarapan pagi yang mudah dan sihat seperti sandwich, buah-buahan dan jus.
- b) Mencari lokasi yang sesuai, bersih dan selamat untuk berkelah dan menikmati sarapan pagi bersama-sama sambil berbual.

Berkebun

- a) Memilih kawasan yang sesuai di halaman rumah ataupun ruang untuk berkebun.
- b) Memilih alternatif lain, iaitu membantu keluarga angkat menyiram pokok/tanaman mereka.

5.4 Permainan Tradisional

Aktiviti ini boleh dilaksanakan dalam kalangan kumpulan peserta, bersama komuniti dan keluarga angkat seperti permainan congkak dan sepak manggis.

Congkak

- a) Congkak merupakan satu permainan tradisi yang terkenal di Zon Semananjung yang dimainkan oleh dua orang pemain.
- b) Setiap pemain duduk dan meneruskan bermain congkak dengan mengambil biji congkak dari satu lubang kecil di hadapan mereka.
- c) Pemain akan bermain mengikut giliran dengan mengagihkannya satu per satu ke dalam lubang seterusnya sebanyak 14 lubang kecil dan 1 lubang besar yang dipanggil rumah.
- d) Permainan berakhir apabila semua biji congkak telah habis dan pemain yang telah berjaya mengumpul biji congkak terbanyak di lubang besar atau rumah mereka dikira pemenang.

Gambar 3: Permainan Congkak

Sepak Manggis

- a) Sepak Manggis merupakan satu permainan tradisi yang terkenal di Sabah yang lazimnya dimainkan semasa majlis perkahwinan.
- b) Sepak Manggis dimainkan secara individu atau tiga hingga lima orang pemain di kawasan lapang berhampiran dengan rumah.
- c) Pemain menyepak bola rotan ke udara menggunakan kaki. Bola tidak boleh jatuh ke tanah. Sentuhan hanya dibenarkan dengan kaki, lutut, bahu atau kepala kecuali tangan.
- d) Permainan boleh diteruskan dalam beberapa pusingan sehingga pemain yang mencapai skor tertinggi sentuhan atau bola kekal di udara akan dikira sebagai pemenang.

5.5 Pengisian Rohani

Aktiviti ini boleh dilaksanakan peserta bersama keluarga angkat seperti tazkirah pagi dan borak santai.

Tazkirah Pagi

- a) Aktiviti ini merupakan sesi ceramah ringkas yang boleh diadakan pada waktu pagi di rumah.
- b) Selain boleh dilakukan di rumah, peserta dan keluarga angkat yang beragama Islam boleh menghadiri kuliah subuh di surau atau masjid berhampiran.

Borak Santai

- a) Borak Santai merupakan aktiviti berbual ringan dan tidak formal antara peserta dan keluarga angkat untuk berkongsi, berbincang dan berbual tentang pelbagai topik menarik.
- b) Pilih tempat yang selesa untuk melaksanakan aktiviti ini bersama keluarga angkat seperti di ruang tamu atau halaman rumah.
- c) Sembang Santai boleh dilakukan semasa sarapan pagi bersama ahli keluarga.

5.6 Fotografi

Aktiviti ini boleh dilaksanakan peserta bersama keluarga angkat seperti rakaman gambar atau video di waktu pagi.

Rakaman Suasana Pagi

- Pilih taman atau lokasi semula jadi yang menarik berhampiran kawasan rumah keluarga angkat untuk aktiviti ini.
- Berjalan-jalan bersama keluarga angkat sambil merakam gambar atau video flora dan fauna atau pemandangan yang indah.

Gambar 4: Aktiviti merakam gambar menarik suasana pagi

6. REFLEKSI

- Peralatan yang diperlukan adalah peranti pintar dan rekabentuk e-Kad atau e-Poskad. Pelaksanaan refleksi adalah seperti berikut:
- Setiap peserta/wakil dalam keluarga angkat perlu menghasilkan e-Kad atau e-Poskad masing-masing dengan menulis refleksi bagi keseluruhan sub modul ini.

Refleksi boleh mengandungi komen, perasaan, pembelajaran dan cadangan bagi setiap aktiviti rekreasi dan riadah yang telah dilaksanakan bersama kumpulan peserta, komuniti dan keluarga angkat.

- e-Kad atau e-Poskad ini boleh dimuat naik dalam folder yang disediakan oleh pihak urus setia.

7. KESIMPULAN

Aktiviti rekreasi dan riadah sebagai alat untuk mencapai kesepaduan sosial, mendukung kesihatan fizikal, dan membentuk masyarakat yang bersatu padu.

8. RUJUKAN

Chun Cheng Chuan, Aminuddin Yusoff, Chee Chen Soon & Maria Chong Abdullah. 2014. Faktor-faktor penglibatan aktiviti sukan rekreasi dalam kalangan murid sekolah menengah. Seminar Pasca Siswasah dalam Pendidikan (GREduc 2014), Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia.

Dasar Sukan Negara. 2009. Putrajaya: Kementerian Belia dan Sukan. Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia. 2017. Kajian Budaya Bersukan dalam Kalangan Rakyat Malaysia. Putrajaya: Kementerian Belia dan Sukan Malaysia.

9. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 9.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 9.2 Pegawai Kementerian Belia dan Sukan.
- 9.3 Atlet Negara/Pempengaruh dalam sukan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 7
PEMBUDAYAAN RUKUN NEGARA
DALAM KEHIDUPAN

SUB MODUL 7

PEMBUDAYAAN RUKUN NEGARA DALAM KEHIDUPAN

1. SINOPSIS

Sub modul ini dihasilkan adalah untuk memberikan pemahaman yang mendalam kepada setiap peserta terhadap objektif keempat yang terkandung dalam Rukun Negara. Objektif 4 dalam Rukun Negara adalah membentuk satu sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap tradisi kebudayaan yang kaya dan pelbagai corak. Objektif ini difokuskan berlandaskan lima prinsip-prinsip Rukun Negara yang dapat diamalkan dalam kehidupan bagi memupuk semangat perpaduan nasional. Sub modul ini bukan hanya bertujuan untuk memberikan pengetahuan teoritikal kepada peserta, tetapi sub modul ini juga untuk mengasah kemahiran analitikal dan kritikal dalam kalangan peserta. Sub modul ini akan dilaksanakan melalui ceramah dan aktiviti individu serta berkumpulan. Ceramah dan aktiviti individu dan berkumpulan ini dirancang bagi memastikan pemahaman dan panduan yang komprehensif mengenai makna, objektif serta kepentingan Rukun Negara sebagai landasan untuk mencapai masyarakat yang harmoni dan sejahtera. Hasil pembelajaran diharapkan agar peserta dapat memahami dan mengamalkan objektif dan prinsip-prinsip Rukun Negara dalam kehidupan komuniti setempat. Sub modul ini diharapkan dapat melahirkan peserta yang bukan hanya faham tentang objektif dan prinsip Rukun Negara, tetapi mampu menjadi agen perubahan sosial bagi mempromosikan nilai-nilai tersebut dalam komuniti mereka. Akhir sekali, hasil pembelajaran daripada sub modul ini diharapkan agar peserta dapat memahami, menerima dan menghormati, malah berhasrat untuk memelihara identiti dan keunikan pelbagai kaum serta etnik masing-masing.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti individu serta berkumpulan di dalam dewan yang dilengkapi alat bantu ceramah dan talian internet. Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah dua (2) jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	60 minit
2	Aktiviti Individu dan Kumpulan	50 minit
3	Rumusan, Refleksi dan Sesi Bergambar	10 minit

3. HASIL PEMBELAJARA

Pada akhir sub modul, peserta seharusnya berkebolehan:

3.1 Menerangkan sejarah dan latar belakang Rukun Negara.

3.2 Memahami sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap kepelbagaian tradisi dan kebudayaan komuniti setempat.

3.3 Membudayakan kepentingan objektif dan prinsip Rukun Negara dalam kehidupan komuniti setempat

4. OBJEKTIF

4.1 Menerangkan sejarah dan latar belakang Rukun Negara.

4.2 Membudayakan kepentingan objektif dan prinsip Rukun Negara dalam kehidupan komuniti setempat

4.3 Memahami sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap kepelbagaian tradisi dan kebudayaan komuniti setempat.

5. KANDUNGAN CERAMAH

5.1 Pengenalan: Sejarah dan Latar Belakang

Rukun Negara adalah satu set nilai-nilai dan prinsip-prinsip asas yang dianggap penting bagi memupuk perpaduan sosial dan keharmonian dalam masyarakat berbilang kaum dan budaya di Malaysia. Rukun Negara telah diperkenalkan secara rasminya pada 31 Ogos 1970 oleh Tun Abdul Razak Hussein. Rukun Negara juga diperkenalkan sebagai respons kepada keperluan untuk menyatupadukan masyarakat berbilang kaum dan agama di Malaysia selepas peristiwa 13 Mei 1969 yang mencetuskan kekerasan etnik di Malaysia. Rusuhan ini berpunca daripada ketegangan antara kaum yang telah lama berakar umbi dalam masyarakat Malaysia. Maka, sebagai reaksi kepada peristiwa ini, Majlis Gerakan Negara (MAGERAN) telah dibentuk untuk mengendalikan keadaan darurat dan memulihkan keamanan serta kestabilan negara. MAGERAN, yang dipimpin oleh Tun Abdul Razak, telah menggariskan keperluan untuk satu ideologi kebangsaan yang boleh menyatukan rakyat Malaysia. Rukun Negara secara rasmi diisytiharkan oleh Yang di-Pertuan Agong pada 31 Ogos 1970, bersempena dengan sambutan Hari Kebangsaan yang ke-13. Pengisytiharan ini menandakan permulaan era baru dalam usaha Malaysia untuk membina perpaduan dan keharmonian nasional melalui satu ideologi kebangsaan yang kukuh.

Justeru itu, pembentukan Rukun Negara ini adalah bertujuan untuk mengukuhkan semangat perpaduan nasional dan untuk membangunkan Malaysia sebagai sebuah negara yang stabil dan harmoni. Rukun Negara bukanlah satu sistem kepercayaan agama atau politik, tetapi lebih kepada satu sistem moral yang bertujuan untuk menggalakkan kesefahaman, hormat-menghormati, dan sikap toleransi antara pelbagai komuniti yang berbeza. Falsafah yang melandasi Rukun Negara adalah untuk membina satu identiti kebangsaan yang bersifat inklusif, iaitu setiap individu daripada pelbagai latar belakang dapat merasa dihormati dan diiktiraf kehadiran serta kontribusinya dalam pembangunan negara. Rukun Negara terdiri daripada lima prinsip utama yang berfungsi sebagai panduan hidup dan menjadi asas bagi pembentukan negara Malaysia yang bersatu padu dan harmoni.

5.2 Kepentingan Rukun Negara

Selepas mengetahui sejarah dan latar belakang Rukun Negara, peserta akan didedahkan kepada kepentingan Rukun Negara dalam kehidupan harian bagi tujuan pembinaan negara Malaysia yang harmoni dan stabil. Kepentingan Rukun Negara adalah seperti berikut:

Membentuk Identiti Rukun Negara memberikan asas yang kukuh bagi rakyat pelbagai kaum, agama dan budaya untuk hidup bersama dengan aman dan harmoni, serta mengukuhkan identiti nasional mereka agar dapat memperkukuhkan semangat kebangsaan

Menyemai Nilai-Nilai Murni Rukun Negara mengandungi lima prinsip yang menyemai nilai-nilai murni seperti kepercayaan kepada Tuhan, kesetiaan kepada Raja dan Negara, keluhuran perlembagaan, kedaulatan undang-undang, dan kesopanan dan kesusilaan. Nilai-nilai ini merupakan asas kepada pembentukan masyarakat yang bersifat toleransi, saling menghormati dan juga beradab.

Memupuk Perpaduan dan Keharmonian melalui objektif dan prinsip Rukun Negara, rakyat dapat mengatasi dan meraikan perbezaan etnik, agama dan budaya, serta kerjasama secara kolektif untuk membina sebuah negara yang bersatu padu dan aman.

Mengukuhkan Sistem Demokrasi Rukun Negara juga berfungsi untuk mengukuhkan sistem demokrasi di Malaysia. Melalui prinsip keluhuran perlembagaan, dan kedaulatan undang-undang yang menekankan tentang kepentingan masyarakat mematuhi undang-undang dan menghormati perlembagaan sebagai undang-undang tertinggi negara. Hal ini bagi membantu memastikan kestabilan politik dan memelihara hak asasi manusia

Meningkatkan Kesedaran Sivik Rukun Negara bertujuan untuk meningkatkan kesedaran sivik dalam kalangan rakyat Malaysia dengan menggalakkan mereka untuk memainkan peranan aktif dalam masyarakat negara. Hal ini menekankan kepentingan tanggungjawab sosial, etika dan moral dalam kehidupan, yang membantu membina sebuah masyarakat yang prihatin dan juga bertanggungjawab.

5.3 Cita-Cita dan Prinsip Rukun Negara

5.3.1 Bahagian pertama Rukun Negara menggariskan objektif masyarakat Malaysia yang mahu dibentuk, iaitu:

- Mencapai perpaduan yang lebih erat dalam kalangan seluruh masyarakat.
- Memelihara satu cara hidup demokratik.
- Mencipta satu masyarakat yang adil di mana kemakmuran negara dapat dinikmati bersama secara adil dan saksama.
- Membentuk satu sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap tradisi kebudayaan yang kaya dan pelbagai corak.
- Membina sebuah masyarakat progresif yang akan menggunakan sains dan teknologi moden.

Kelima-lima objektif ini dirangka untuk memastikan pembangunan negara yang seimbang dari segi sosial, ekonomi dan budaya, serta untuk mencapai sebuah perpaduan nasional yang kukuh.

5.3.2 Bahagian kedua pula menggariskan lima prinsip Rukun Negara seperti berikut:

Kepercayaan kepada Tuhan menghormati kepelbagaian agama dan keyakinan rakyat Malaysia.

Kesetiaan kepada Raja dan Negara menguatkan ikatan kebangsaan dengan mengiktiraf peranan institusi raja dan menyokong kedaulatan negara

Keluhuran Perlembagaan Mengamalkan prinsip-prinsip demokrasi dan kebebasan yang dilindungi oleh Perlembagaan Malaysia.

Kedaulatan Undang-Undang menegaskan tentang pentingnya pematuhan kepada undang-undang untuk mewujudkan rasa tenteram dan adil dalam masyarakat.

Kesopanan dan Kesusilaan memelihara amalan nilai-nilai tradisi dan budaya yang pelbagai, serta memupuk sikap hormat-menghormati dalam kalangan rakyat Malaysia.

Rajah 8: Cita-Cita dan Prinsip Rukun Negara

5.4 Membentuk Sikap yang Liberal (Keterbukaan) Terhadap Kepelbagaian Tradisi Kebudayaan

Tradisi kebudayaan adalah asas kepada identiti sesebuah masyarakat, mencerminkan sejarah, kepercayaan, dan nilai yang diwarisi daripada generasi ke generasi. Di Malaysia, Rukun Negara memainkan peranan penting dalam memupuk perpaduan dan keharmonian antara pelbagai kaum dan budaya. Membentuk sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap kepelbagaian tradisi dan budaya berlandaskan prinsip Rukun Negara memerlukan pemahaman yang mendalam tentang prinsip-prinsip Rukun Negara dan aplikasinya, dalam konteks kebudayaan yang dinamik dan sentiasa berkembang. Umumnya, kita mesti mendukung cita-cita hendak memelihara perkembangan dan kewujudan satu masyarakat yang liberal (keterbukaan).

Beberapa konsep utama yang berkaitan adalah:

Sikap keterbukaan merujuk kepada sikap yang terbuka terhadap ruang kebebasan dan penerimaan idea/inovasi baharu dalam pelbagai aspek kehidupan, termasuk tradisi kebudayaan.

Tradisi Kebudayaan merujuk kepada adat, bahasa, seni, ritual dan kepercayaan yang diwarisi dari generasi ke generasi

Budaya merujuk kepada keseluruhan cara hidup yang meliputi kepercayaan, adat, seni, undang-undang, moral dan amalan dalam sesebuah masyarakat

Nilai merujuk kepada elemen hormat-menghormati, bertoleransi dan kesederhanaan menjadi panduan dalam membentuk tingkah laku individu

Norma merujuk kepada peraturan dan jangkaan sosial yang menentukan tingkah laku yang dianggap wajar dan boleh diterima dalam sesebuah masyarakat.

Adat merujuk kepada amalan dan tradisi yang diwarisi turun-temurun dalam sesebuah masyarakat seperti memberi salam, bersalaman, dan menggunakan bahasa yang sopan

Adab merujuk kepada tata cara dan budi pekerti yang baik ketika berinteraksi dan bertingkah laku dengan orang lain seperti tidak meninggikan suara, bersikap rendah hati dan mengutamakan kepentingan orang lain.

5.5 Perkaitan Objektif Membentuk Sikap yang Liberal (Keterbukaan) terhadap Kepelbagaian Tradisi Kebudayaan dan Prinsip-Prinsip Rukun Negara

Objektif Empat dalam Rukun Negara adalah menekankan pentingnya keterbukaan minda, penerimaan idea baru, dan kebebasan berfikir bagi mewujudkan masyarakat berdaya saing yang menjadi tunjang kepada perpaduan dan keharmonian negara.

1. Kepercayaan kepada Tuhan

Malaysia adalah negara yang mengiktiraf kepentingan agama dalam kehidupan rakyatnya. Prinsip ini menekankan bahawa setiap individu bebas untuk mengamalkan agama masing-masing, selaras dengan prinsip kebebasan beragama yang telah diiktiraf dalam Perlembagaan Persekutuan. Sikap keterbukaan terhadap kepelbagaian tradisi dan budaya memastikan bahawa rakyat Malaysia dapat mengamalkan kepercayaan agama mereka tanpa halangan. Contohnya, Hari Raya Aidilfitri, Deepavali, Tahun Baru Cina, dan Krismas dirayakan dengan meriah oleh pelbagai kaum, mencerminkan keharmonian dan ras hormat terhadap kepercayaan agama masing-masing.

2. Kesetiaan kepada Raja dan Negara

Kesetiaan kepada Raja dan Negara merangkumi kesetiaan kepada sistem pemerintahan beraja dan persekutuan yang dipegang oleh Malaysia. Rakyat menunjukkan kesetiaan mereka kepada negara yang telah diasaskan atas prinsip perpaduan dalam kepelbagaian dengan memahami, menghormati dan menerima kepelbagaian budaya. Contohnya, peranan dan tanggungjawab Yang di-Pertuan Agong sebagai pelindung kepada semua rakyat tanpa mengira kaum dan agama menunjukkan kesetiaan kepada institusi Raja dalam mengukuhkan perpaduan nasional.

3. **Keluhuran Perlembagaan**

Perlembagaan Persekutuan adalah sebuah dokumen asas yang menjamin hak asasi dan kebebasan rakyat, termasuk kebebasan beragama dan kebebasan mengamalkan adat resam dan budaya. Sikap keterbukaan terhadap kepelbagaian budaya mencerminkan penghormatan dan pematuhan kepada Perlembagaan. Misalnya, Perkara 3(1) Perlembagaan Persekutuan menyatakan agama Islam sebagai agama Persekutuan, namun memberi kebebasan kepada penganut agama lain untuk mengamalkan agama mereka dalam keadaan aman dan harmoni di Malaysia.

4. **Kedaulatan Undang-Undang**

Prinsip ini memastikan setiap individu di Malaysia perlu mematuhi undang-undang tanpa mengira latar belakang. Dalam konteks sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap kepelbagaian budaya, undang-undang negara melindungi hak setiap individu untuk mengamalkan budaya mereka selagi tidak melanggar undang-undang dan tidak mengancam keamanan negara. Contohnya, undang-undang adat seperti Adat Perpatih dan Adat Temenggung masih dihormati dan diamalkan oleh masyarakat tertentu di Malaysia. Bahkan, keadaan ini menunjukkan keseimbangan antara kebebasan budaya lain dan kedaulatan undang-undang.

5. **Kesopanan dan Kesusilaan**

Sikap keterbukaan terhadap kepelbagaian budaya menggalakkan kesopanan dan kesusilaan dalam hubungan sosial. Dengan memahami dan menghormati budaya lain, rakyat Malaysia dapat berinteraksi dengan lebih harmoni dan sopan, mengurangkan prasangka dan meningkatkan toleransi. Contohnya, amalan rumah terbuka semasa musim perayaan utama di Malaysia adalah contoh bagaimana kesopanan dan kesusilaan diterapkan dalam konteks kepelbagaian budaya.

6. AKTIVITI INDIVIDU DAN KUMPULAN

Berikut adalah cadangan aktiviti yang boleh dilaksanakan oleh penceramah dan fasilitator:

6.1 Kuiz Interaktif "Jejak Rukun Negara"

Menggunakan aplikasi kuiz interaktif seperti Kahoot atau Mentimeter, peserta akan bersaing menjawab soalan tentang sejarah, objektif, dan prinsip Rukun Negara. Setiap soalan berkait dengan peristiwa, nilai, atau tokoh yang mengukuhkan nilai perpaduan nasional. Format kuiz boleh diselitkan dengan petunjuk visual untuk meningkatkan minat dan pemahaman.

6.2 Projek Mini "Pameran Rukun Negara"

Peserta dikehendaki mencipta poster atau bahan visual lain yang memaparkan prinsip Rukun Negara dan hubungannya dengan perpaduan. Setiap kumpulan boleh mengaitkan prinsip yang berbeza dengan contoh situasi kehidupan harian yang memupuk keharmonian masyarakat. Hasil projek ini kemudian dipamerkan dan dibincangkan bersama-sama.

6.3 Permainan Peranan "Komuniti Harmoni"

Dalam kumpulan kecil, peserta diberikan watak yang mewakili pelbagai kaum dan latar belakang budaya di Malaysia. Melalui situasi simulasi, peserta perlu menyelesaikan konflik yang melibatkan perbezaan budaya dengan mengaplikasikan prinsip-prinsip Rukun Negara. Ini menggalakkan empati, pemahaman, dan kemahiran komunikasi antara kaum.

6.4 Sesi "Kongsi Kisah Budaya Saya"

Setiap peserta berkongsi satu aspek budaya unik yang diwarisi daripada keluarga atau komuniti mereka. Aktiviti ini digabungkan dengan sesi soal jawab, di mana peserta lain dapat bertanya dan belajar tentang keunikan budaya yang berbeza. Aktiviti ini menggalakkan keterbukaan dan penghargaan terhadap kepelbagaian budaya.

6.5 Stesen Rukun Negara

- Peserta akan membincangkan persoalan: "Apakah maksud dan nilai-nilai murni dalam setiap prinsip Rukun Negara?"
- Setiap kumpulan akan diberikan kertas A3 untuk mencatatkan input hasil perbincangan mereka.
- Fasa Perbincangan: Kumpulan diberikan masa selama 15 minit untuk berbincang dan mencatatkan idea mereka.
- Fasa Perkongsian: Tiga (3) wakil daripada setiap kumpulan akan bergerak ke kumpulan lain untuk berkongsi hasil perbincangan mereka. Pada masa yang sama, tiga (3) wakil kumpulan yang tinggal akan bertindak sebagai pencatat (PA) untuk menulis input yang dikongsi oleh wakil kumpulan lain.
- Peserta yang tidak bergerak atau mencatat akan menjadi audien dan pendengar yang aktif, menghargai serta mempelajari input daripada perkongsian tersebut.
- Aktiviti perkongsian ini akan berlangsung selama 10 hingga 15 minit.
- Setelah tamat, jurulatih akan merumuskan beberapa input penting yang telah dikongsi oleh peserta. Aktiviti diakhiri dengan kesimpulan daripada jurulatih.

6.6 Sesi Soal-Jawab

Sesi soal-jawab boleh dilaksanakan secara individu atau berkumpulan. Peserta mengajukan pertanyaan kepada penceramah mengenai topik yang dibincangkan. Ini memberi peluang untuk klarifikasi, pendalaman isu, dan interaksi langsung antara penceramah dan peserta, memperkaya pemahaman dan keterlibatan peserta dalam ceramah tersebut.

7. REFLEKSI

Di akhir sesi, setiap peserta berkongsi satu momen peribadi di mana mereka melihat atau mengalami nilai Rukun Negara, seperti sikap tolak ansur atau kesopanan dalam situasi harian. Aktiviti ini memupuk kesedaran diri dan menghubungkan teori dengan pengalaman sebenar dalam kehidupan peserta.

8. KESIMPULAN

Rukun Negara adalah landasan moral dan sosial yang penting bagi kestabilan dan keharmonian negara. Setiap individu memainkan peranan penting dalam memastikan nilai-nilai ini diterapkan dalam kehidupan, menyumbang kepada kesepaduan sosial demi kesejahteraan bersama. Kesimpulannya, melalui pemahaman dan amalan prinsip-prinsip Rukun Negara, masyarakat Malaysia dapat mencapai potensi penuh sebagai sebuah negara yang bersatu, harmoni dan maju. Justeru itu, membentuk sikap yang liberal (keterbukaan) terhadap tradisi dan kebudayaan berlandaskan Rukun Negara adalah penting dalam era moden ini. Dengan menggabungkan prinsip-prinsip yang ada dalam Rukun Negara dengan proses liberal (keterbukaan), masyarakat dapat menerima perubahan dan inovasi tanpa mengorbankan nilai-nilai asas yang membentuk identiti mereka. Pendidikan, dialog antara budaya, dan penggunaan teknologi ialah alat penting dalam mencapai keseimbangan ini. Dengan pendekatan yang betul, kebudayaan dapat berkembang dan terus relevan dalam dunia yang semakin global dan dinamik, sambil mengekalkan nilai-nilai asas yang digariskan dalam Rukun Negara.

9. RUJUKAN

Ayu Nor Azilah Mohamad & Rohaini Amin. 2014. Rukun Negara: Peranan, penghayatan dan cabaran dalam perpaduan di Malaysia. Kamarruddin M. Said (pnyt.). Perpaduan Nasional dalam Pelbagai Perspektif. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin (UniSZA).

Shamsul Amri Baharuddin (pnyt.). 2007. Modul Hubungan Etnik. Shah Alam: Pusat Penerbitan Universiti (UPENA).

Wan Abdul Halim Yaakob. 2018. Rukun Negara. Putrajaya: Penerbit Bahagian Penerbitan Dasar Negara Jabatan Penerangan Malaysia.

10. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 10.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 10.2 Pegawai Jabatan Penerangan Malaysia.
- 10.3 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 8
PEMERKASAAN HUBUNGAN SOSIAL
DAN KETERLIBATAN AWAM

SUB MODUL 8

PEMERKASAAN HUBUNGAN SOSIAL DAN KETERLIBATAN AWAM

1. SINOPSIS

Sub modul Pemerksaan Hubungan Sosial dan Keterlibatan Awam bermatlamat meningkatkan kapasiti peserta sebagai agen sosialisasi yang menjadi Duta Kecil Perpaduan Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN). Hubungan dan interaksi sosial dibina melalui platform tapak integrasi yang dikenal pasti di lokaliti komuniti setempat dengan menggunakan Rukun Tetangga sebagai gate keeper lapangan.

Peserta sebagai Duta Kecil Perpaduanberperanan secara signifikan meningkatkan kesejahteraan komuniti dengan melibatkan diri dalam projek pembangunan sosial jalinan integrasi di peringkat lokaliti komuniti. Kaedah pelaksanaan sub modul ini adalah melalui ceramah dan aktiviti mempromosi tapak integrasi komuniti.

Sub modul ini menampilkan Projek Sukarelawan JALIN, satu inisiatif berimpak tinggi yang menggalakkan penyertaan aktif pelbagai pihak termasuk agensi kerajaan, badan korporat, dan sektor swasta dalam usaha menambah nilai kepada komuniti. Projek ini membuka ruang kolaborasi strategik yang mampan melalui aktiviti pembangunan seperti pembinaan Homestay Buluh di perkampungan Orang Asli, yang bukan sahaja menarik pelancong tetapi juga menjana ekonomi setempat serta memelihara warisan budaya.

Pelaksanaan sub modul ini turut merangkumi aktiviti A Day With Community (AD-COM). AD-COM merupakan aktiviti video log yang melibatkan kemahiran peserta memperkasa hubungan sosial untuk memahami citra kehidupan dan isu-isu semasa komuniti melalui aspek keterlibatan awam. Melalui pelaksanaan sub modul ini, diharapkan peserta berkemampuan memperkasa peranan sebagai Duta Kecil Perpaduan. Seterusnya, berupaya mempromosi kisah-kisah komuniti (Moment of Unity) bertemakan perpaduan, patriotisme, persefahaman kolektif, keharmonian yang dilatar belakangi oleh komuniti bandar atau luar bandar yang boleh dijadikan inspirasi kepada komuniti lain melalui penyebaran video log komuniti.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti bersama-sama komuniti melalui Rukun Tetangga sebagai gate keeper dan lokaliti komuniti sebagai tapak integrasi sosial. Sesi ceramah dicadangkan di dalam dewan manakala aktiviti V-LOG D-COM (A Day With Community) dijalankan di kawasan yang dikenalpasti oleh komuniti. Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah **lima (5) jam** mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	40 minit
2	Sesi soal jawab	10 minit
3	Projek Sukarelawan JALIN	120 minit
4	Aktiviti V-LOG D-COM (<i>A Day With Community</i>)	120 minit
5	Refleksi, Kesimpulan dan Sesi Bergambar	10 minit

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir taklimat dan penerangan bagi aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan:

- 3.1 Mengetahui definisi istilah dan takrifan umum tentang pemerksaan hubungan sosial dan peranan sebagai Duta Kecil Perpaduan JPNIN dengan Rukun Tetangga.
- 3.2 Mengenal pasti isu-isu semasa komuniti luar bandar dan bandar melalui amalan kerja komuniti seperti keterlibatan awam di tapak-tapak integrasi terpilih.

- 3.3 Memahami konsep sukarelawan, memperkukuh kemahiran kepimpinan dan kerjasama, serta menghayati kepentingan pembangunan komuniti melalui projek sukarelawan JALIN.
- 3.4 Mendeksripsi keunikan komuniti di tapak-tapak integrasi melalui video log AD-COM.

4. OBJEKTIF

4.1 Memupuk pemahaman konstruktif terkait dengan istilah pemeraksanaan hubungan sosial dan peranan sebagai Duta Kecil Perpaduan JPNIN dengan Rukun Tetangga

4.2 mempraktikkan konsep keterlibatan awam melalui jalinan interaksi di tapak-tapak integrasi komuniti luar bandar atau bandar terpilih

4.3 Mempromosi keunikan komuniti di tapak-tapak integrasi melalui pemotretan dan pemerhatian secara langsung peserta

5. KANDUNGAN CERAMAH

5.1 Pengenalan

Sesebuah masyarakat terdiri daripada kumpulan manusia yang hidup bersama dengan aturan dan cara tertentu. Individu dan kumpulan-kumpulan kecil merupakan anggota sesebuah masyarakat. Jaringan erat akan wujud dalam kalangan anggota tersebut khususnya melalui hubungan bersemuka yang berulang sifatnya. Setiap individu dalam masyarakat tidak boleh mengelak daripada berinteraksi dan berhubungan sesama mereka. Ini kerana hakikat bahawa manusia tiada pilihan lain demi kelangsungan hidup perlu hidup bermasyarakat, memahami sebaik mungkin cara hidup bermasyarakat, memahami nilai dan budaya etnik sendiri dan juga etnik lain, seterusnya memupuk kerjasama, menghormati, menerima perbezaan dan meraikan kepelbagaian yang wujud.

Sesebuah masyarakat terdiri daripada kumpulan manusia yang hidup bersama dengan aturan dan cara tertentu. Individu dan kumpulan-kumpulan kecil merupakan anggota sesebuah masyarakat. Jaringan erat akan wujud dalam kalangan anggota tersebut khususnya melalui hubungan bersemuka yang berulang sifatnya. Setiap individu dalam masyarakat tidak boleh mengelak daripada berinteraksi dan berhubungan sesama mereka. Ini kerana hakikat bahawa manusia tiada pilihan lain demi kelangsungan hidup perlu hidup bermasyarakat, memahami sebaik mungkin cara hidup bermasyarakat, memahami nilai dan budaya etnik sendiri dan juga etnik lain, seterusnya memupuk kerjasama, menghormati, menerima perbezaan dan meraikan kepelbagaian yang wujud.

Kepelbagaian etnik dan aneka kepelbagaian merupakan aset kepada negara Malaysia yang berdaulat. Justeru itu, meraikan kepelbagaian perlu diterjemahkan melalui kehidupan harian dengan memahami, menghormati dan menerima setiap persamaan dan juga perbezaan yang wujud dalam kalangan masyarakat pelbagai di Malaysia. Pola hubungan etnik di Malaysia pada amnya adalah aman damai dengan hubungan etnik yang harmoni, namun tidak menafikan sekali-sekala tercetus pertelagahan dan konflik dalam masyarakat. Justeru itu, usaha dan langkah berterusan sama ada dari atas ke bawah (top down) dan dari bawah ke atas (bottom up) dalam memberi pendidikan tentang konsep 'faham, hormat dan terima' serta pentingnya hubungan harmoni dalam masyarakat kepelbagaian di Malaysia.

5.2 Pemerkasaan Hubungan Sosial Dan Peranan Sebagai Duta Kecil Perpaduan JPNIN Dengan Rukun Tetangga

Pemeriksaan hubungan sosial memerlukan satu proses yang panjang dalam usaha mendekati anggota komuniti melalui perspektif makro, mikro dan meso sehingga diterima dalam ruang lingkup anggota komuniti. Tidak dinafikan juga bahawa memahami ruang lingkup anggota komuniti memerlukan kemahiran, pengetahuan dan sikap proaktif yang berterusan.

Dalam konteks akademik, pemerdayaan (empowerment) bertujuan untuk memberikan kekuatan, kemampuan, dan hak kepada individu atau kumpulan untuk mengawal kehidupan mereka dan membuat keputusan yang memenuhi keperluan dan kehendak komuniti. Tujuan memperdaya adalah untuk mengurangkan ketidaksamarataan, perbezaan secara sosial, meningkatkan kebebasan mengamalkan nilai, budaya dan norma yang tidak bercanggah dengan perlembagaan yang diwartakan dan meningkatkan kualiti hidup secara sosial. Output daripada pemerdayaan adalah komuniti mampu hidup dalam keadaan yang sejahtera dan berpeluang meneroka potensi dalam hidup.

Memahami cabaran pemerkasaan hubungan sosial yang kompleks, peserta perlu berperanan sebagai Duta Kecil Perpaduan iaitu perantara Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN) dengan masyarakat.

Rajah 9 Komuniti Rukun Tetangga sebagai gate keeper dan Kawasan Rukun Tetangga sebagai tapak integrasi

Rajah 10 Simbiosis peserta Sebagai Duta Kecil Perpaduan

Sebagai Duta Kecil Perpaduan, peserta bertindak untuk memperkasa hubungan sosial dengan anggota komuniti melalui platform Rukun Tetangga. Duta Kecil Perpaduan bertindak sebagai orang tengah JPNIN dan agen sosialisasi untuk menyemarakkan perpaduan di tapak integrasi. Manfaat dan tujuan pemerkasaan hubungan sosial ini adalah untuk meningkatkan intensiti tindakan. Oleh itu, sebagai Duta Kecil Perpaduan, peserta diperlukan untuk:

- Memperkasa suara anggota komuniti melalui hubungan dengan Rukun Tetangga
- Memberi sokongan terhadap pembangunan sosial dari segi keupayaan membuat keputusan dalam merancang pembangunan komuniti
- Membina pemahaman yang lebih baik antara pelbagai kumpulan etnik, agama dan budaya komuniti
- Menggurangkan isolasi sosial dengan membantu komuniti terpinggir agar merasa dilibatkan dalam ruang lingkup kejiranan
- Menggalakkan solidariti melalui aktiviti bersama komuniti melibatkan pertemuan sosial di lapangan.

Rajah 11 Keperluan Sebagai Duta Kecil Perpaduan

5.3 Keterlibatan Awam Melalui Pemerkasaan Hubungan Sosial di Tapak Integrasi/ Lokaliti Komuniti Terpilih

Keterlibatan awam melibatkan individu yang mana dirujuk sebagai peserta atau Duta Kecil Perpaduan atau agen sosialisasi dalam konteks pelaksanaan aktiviti. Keterlibatan awam melibatkan beberapa proses seperti membuat keputusan, merancang aktiviti dan melaksana program yang dapat memberi impak kepada komuniti di tapak integrasi terpilih. Persoalannya, apakah intisari penting dalam mentakrif sejauh mana keberkesanan keterlibatan awam dalam kalangan Duta Kecil Perpaduan atau agen sosialisasi? Berdasarkan pandangan pakar-pakar akademik, praktis keterlibatan awam disifatkan berkesan, efektif dan berjaya apabila wujud elemen-elemen seperti:

Rajah 12 Keterlibatan Awam

- Telus (Transparent) iaitu Duta Kecil Perpaduan mempunyai maklumat yang jelas untuk disalurkan kepada komuniti;
- Penyertaan (Participation) iaitu Duta Kecil Perpaduan berperanan melibatkan semua orang awam dalam setiap lapisan komuniti dengan mengambil kira kanak-kanak, remaja, belia, warga emas, OKU, kumpulan komuniti rentan dan individu berkepentingan dalam kawasan;
- Konsisten (Consistent) iaitu Duta Kecil Perpaduan mengambil kira kelestarian aktiviti di tapak integrasi tidak hanya berlaku dalam sekali sahaja atau aktiviti bersifat touch and go;
- Kolaborasi (Collaboration) iaitu Duta Kecil Perpaduan perlu memastikan bahawa keterlibatan awam melibatkan kolaborasi aktif antara organisasi, sektor swasta, NGO, masyarakat umum untuk mencapai matlamat kolektif.

Ringkasnya, wujud perkaitan yang luas dan dinamik antara keterlibatan awam dengan tapak integrasi. Hal demikian kerana, keterlibatan awam adalah kegiatan penting yang berupaya membina semangat perkongsian antara komuniti dengan Duta Kecil Perpaduan.

Impak keterlibatan awam yang berkesan berupaya memupuk sense of belonging terhadap projek pembangunan sosial yang dilaksanakan oleh JPNIN. Seterusnya, membina kepercayaan dan kebertanggungjawaban yang tinggi kerana pandangan, persepsi, dan pengalaman komuniti diambil kira dalam menyemai perpaduan di tapak-tapak integrasi.

Tapak integrasi adalah sebuah ruang abstrak dan ruang nyata. Dalam tapak integrasi diandaikan wujud pelbagai pihak berkepentingan yang menjalin hubungan dan interaksi. Secara umum, platform tapak integrasi adalah universal di peringkat makro (peranan agensi kerajaan), meso (peranan NGO) dan mikro (peranan komuniti).

Rajah 13 Kategorisasi Tapak Integrasi

Berdasarkan takrifan JPNIN, tapak merujuk kawasan atau program yang dirancang, diwujudkan dan dilaksanakan untuk memupuk perpaduan dan integrasi antara pelbagai kaum dan etnik. Istilah tapak integrasi digunakan untuk menggalakkan interaksi, pemahaman dan kesepaduan antara komuniti yang berbeza dari segi identiti sosialnya.

Terdapat pelbagai contoh tapak integrasi di Malaysia:

- Tapak integrasi Kawasan Rukun Tetangga (KRT) untuk menggalakkan kerjasama dan perpaduan antara komuniti;
- Tapak integrasi Sekolah Kebangsaan dan Sekolah Jenis Kebangsaan untuk mensosialisasi perpaduan antara berlainan etnik dan agama;
- Tapak integrasi Program Latihan Khidmat Negara (PLKN) untuk memupuk semangat patriotisme dan disiplin melalui modul kenegaraan;
- Tapak integrasi kawasan kampung dan perumahan komuniti untuk menggalakkan interaksi harian dan hidup bersama-sama dengan anggota komuniti;
- Tapak integrasi projek komuniti untuk pembangunan sosioekonomi dalam usaha meningkatkan modal-Modal komuniti

Integrasi kaum berperanan signifikan untuk menyemai budaya, etika dan integriti. Oleh demikian pelbagai aktiviti dilaksanakan oleh JPNIN melalui penglibatan penjawat awam dan peserta dari seluruh Malaysia ke lokaliti komuniti terpilih.

Antara aktiviti yang lazim dilaksanakan bersama-sama dengan komuniti ialah pendampingan sosial bersama-sama keluarga angkat dengan melibatkan diri dalam rewang perdana, dialog komuniti, perundingan atau advokasi awam, rapid survey, projek kebun komuniti, rondaan keselamatan berkala, program motivasi di sekolah, aktiviti kesukarelawanan dan meneroka kemahiran, pengetahuan dan nilai baharu dalam kumpulan komuniti.

5.4 Kesimpulan

Sub modul pemeraksanaan hubungan sosial dan keterlibatan awam bertujuan menyediakan peserta sebagai Duta Kecil Perpaduan yang berupaya mengamalkan kerja-kerja komuniti secara berkesan. Pengisian ceramah yang menggabungkan dua topik ini bermanfaat untuk membentuk kemahiran, membina pengetahuan, memupuk sahsiah dalam konteks penglibatan Duta Kecil Perpaduan di tapak-tapak integrasi Kawasan Rukun Tetangga (KRT).

6. AKTIVITI KUMPULAN

6.1 Sesi Soal-Jawab

Sesi soal-jawab boleh dilaksanakan secara individu atau berkumpulan. Peserta mengajukan pertanyaan kepada penceramah mengenai topik yang dibincangkan. Ini memberi peluang untuk klarifikasi, pendalaman isu, dan interaksi langsung antara penceramah dan peserta, memperkaya pemahaman dan keterlibatan peserta dalam ceramah tersebut.

6.2 Projek Sukarelawan JALIN

Projek sukarelawan JALIN merupakan projek yang dikenalpasti berpotensi untuk memberikan nilai tambah kepada komuniti dengan menggalakkan penyertaan aktif daripada pelbagai pihak, termasuk agensi kerajaan, badan korporat, dan sektor swasta. Melalui inisiatif ini, setiap pihak bukan sahaja dapat menyumbangkan idea, kepakaran, serta tenaga kerja, tetapi juga dapat memperluaskan jalinan kolaborasi strategik yang mampan demi manfaat bersama. Sebagai contoh, projek pembinaan Homestay Buluh di perkampungan Orang Asli bukan sahaja berfungsi sebagai daya tarikan pelancongan yang unik, malah turut membuka peluang ekonomi kepada penduduk tempatan melalui penyediaan penginapan berkonsepkan eko-pelancongan. Selain itu, projek ini dapat memupuk kesedaran dan penghargaan terhadap warisan budaya masyarakat Orang Asli serta memperkasakan mereka dalam aspek keusahawanan dan pengurusan perniagaan pelancongan. Dengan adanya sokongan menyeluruh daripada pelbagai pihak, inisiatif sebegini mampu menjadi model pembangunan komuniti yang berdaya tahan, inovatif, dan inklusif.

6.3 Day With Community (AD-COM)

A Day With Community (AD-COM) merupakan satu aktiviti interaktif yang memerlukan Duta Kecil Perpaduan merekod perihal kehidupan seharian bersama-sama dengan komuniti di lokaliti. Peralatan yang dicadangkan adalah telefon pintar dan aplikasi suntingan video.

Semasa ceramah, peserta telah didedahkan dengan pengetahuan asas tentang pemerkasaan hubungan sosial dan keterlibatan awam melalui aktiviti di tapak integrasi. Melalui tugas AD-COM, Duta Kecil Perpaduan bertindak untuk mempereratkan hubungan antara ahli komuniti dengan melibatkan diri sepanjang tempoh interaksi berlangsung.

Panel penceramah dan fasilitator akan memberi panduan kepada Duta Kecil Perpaduan dalam usaha mempromosi kawasan komuniti, mengetengahkan isu komuniti dan berkongsi kisah menarik. Durasi video adalah selama 10 minit dengan gabungan gambar-gambar menarik dan video rutin komuniti. Kandungan video AD-COM perlu bermula dengan susun atur seperti:

Rajah 14 Contoh Ilustrasi Paparan Muka Hadapan VLOG

Penilaian VLOG: AD-COM yang utama ialah semua video sama sekali tidak boleh menyentuh isu sensitiviti tempat, ideologi politik, kaum, etnik, agama dan nilai sepunya komuniti. Etika pengambilan video hendaklah melalui persetujuan bersama-sama komuniti dengan matlamat untuk mempromosi kepelbagaian kaum dan identiti sesebuah komuniti di tapak integrasi pilihan. Penceramah dan fasilitator yang ditugaskan menilai tugas ini hendaklah memberi markah berdasarkan kriteria:

Penceramah dan fasilitator akan memilih tiga video terbaik dengan kiraan markah tertinggi daripada keseluruhan kumpulan. Video akan ditayangkan semasa Majlis Perpisahan Keluarga Angkat atau Majlis Penutupan di akhir program. Pemaparan video adalah sebagai simbol bahawa tugas mempromosi perpaduan, kesatuan dan penyatupaduan tidak hanya menjadi peranan pengengaruh tetapi perlu melalui penglibatan secara langsung oleh Duta Kecil Perpaduan komuniti. Secara tidak langsung, modal-modal komuniti dapat dikenal pasti dan kelestarian hubungan sosial boleh diperkasakan secara berterusan.

6.4 Aktiviti Interaksi Bersama Komuniti (INTEK)

Aktiviti Interaksi Bersama Komuniti (INTEK) merupakan satu inisiatif yang bertujuan mengeratkan hubungan antara peserta dan komuniti setempat, khususnya melalui pengalaman bersama keluarga angkat. Aktiviti ini dijalankan secara fleksibel mengikut kesesuaian keluarga angkat dan tradisi masyarakat tempatan, sama ada di rumah keluarga angkat atau di kawasan setempat yang berhampiran.

Melalui INTEK, peserta berpeluang meluangkan lebih masa bersama keluarga angkat bagi memahami rutin harian mereka, mendalami budaya setempat, serta mengenali isu sosial dan keperluan komuniti. Interaksi secara langsung ini bukan sahaja membantu membina hubungan erat antara peserta dan masyarakat, tetapi juga meningkatkan kesedaran sosial, memupuk semangat perpaduan, serta menyemai nilai empati dalam kalangan peserta.

7 REFLEKSI

A

Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.

B

Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

8 KESIMPULAN

Peserta program sebagai Duta Kecil Perpaduan berperanan secara signifikan dalam projek pembangunan sosial jalinan integrasi di peringkat lokaliti komuniti. Hubungan dan interaksi sosial dibina melalui platform tapak integrasi yang dikenal pasti di lokaliti komuniti setempat dengan menggunakan Rukun Tetangga sebagai gate keeper lapangan.

9. RUJUKAN

Beh, Sang How, Giok Hun Pue, Mohd Sobhi Ishak, and Mansor Mohd Noor. (2021). Kesepaduan Nasional Penduduk Kawasan Rukun Tetangga di Malaysia. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)* 6, no. 7 (2021): 40-53.

Hasnah, H. (2018). Integrasi Kaum Dalam Rancangan Pembangunan. *International Journal of Humanities Technology and Civilization (IJHTC)*, 58-73

Kartini , A, & Rachel , C. (2018). Dasar-Dasar ‘Top-Down’ dan Mekanisme Binding Differences and Diversity: Akal Budi Alam Melayu (pp. 127-142). Institut Kajian Etnik, UKM.

Noviatin Syarifuddin & Mohamad Fauzi Sukimi.(2024). Komuniti Bajau-Laut dan Tafsiran ke atas Zon Konservasi Taman Marin. Penerbit Universiti Tun Hussien Onn, Malaysia.

Noviatin Syarifuddin, Asnarulkhadi Abu Samah, Nik Ahmad Sufian Burhan & Jasmin Arif Shah. 2021. The Role and Competence of Agricultural Development Officers as Community Developers: A Scoping Review. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 11(12), 1568-1581.

Baharuddin, S. A. (2013). Masyarakat Malaysia Menjelang Tahun 2020: Memperkukuh Kesepaduan Sosial ke Arah Mencapai Matlamat Perpaduan Nasional. In Seminar Pertemuan Profesor-Profesor. Majlis Universiti Islam Malaysia.

Shamsul A.B. (1996). Debating about Identity in Malaysia: A Discourse Analysis”, Tonan Aja Kenkyu (Southeast Asian Studies) vol. 34. No. 3, December 1996b, pp. 476-499. Reprinted in Cultural Contestations: Mediating Identities in a Changing Malaysian Society, edited by Zawawi Ibrahim (ed.), London: Asean Academic Press, 1998, pp.17-50.

Shamsul A. B. & Anis Y. Yusoff. (2011). Managing peace in Malaysia: A Case Study, Siri Kertas Kajian Etnik UKM Bil. 18 (Mei) 2011b, Institut Kajian Etnik, Bangi.

Shamsul A.B. (2011). Kesepaduan dalam Kepelbaggian: Perpaduan di Malaysia sebagai work-in-progress, Syarahan Profesor Ulung, 20 Oktober 2011, Bangi: Penerbit UKM, 2011.

10. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 10.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 10.2 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.

9Lain-lain pegawai atau agensi kerajaan yang berkenaan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUBMODUL 9
CITRA KEBUDAYAAN DAN WARISAN
KITA

SUBMODUL 9

CITRA KEBUDAYAAN DAN WARISAN KITA

1. SINOPSIS

Tamadun sesuatu bangsa dapat dilihat pada warisan seni budayanya. Warisan budaya harus dikekalkan kerana mempunyai identiti tersendiri. Amalan budaya tradisional melambangkan sifat majmuk masyarakat Malaysia. Budaya tradisional mencakupi amalan dan cara hidup pelbagai kaum yang membentuk bangsa Malaysia. Hal ini termasuk pakaian, makanan, adat resam, seni dan sebagainya. Keunikan pakaian tradisional pelbagai kaum dengan pelbagai warna dan bentuk potongan serta cara pemakaian juga menjadi asas kepada kewujudan kepelbagaian budaya di Malaysia. Di samping itu, budaya tradisional juga menunjukkan budi pekerti masyarakat Malaysia. Misalnya, nilai murni yang ditunjukkan dalam majlis perayaan pelbagai etnik dengan mengadakan rumah terbuka seperti Sambutan Hari Raya, Sambutan Tahun Baru Cina, Deepavali, Sambutan Hari Gawai dan Pesta Kaamatan menunjukkan keprihatinan terhadap kewujudan budaya etnik lain dan bersikap mesra. Namun kini, warisan budaya tradisional negara kita akan lenyap ditelan arus pemodenan sekiranya tiada usaha pemuliharaan. Sehubungan itu, usaha memelihara dan mengekalkan warisan budaya memerlukan usaha yang berterusan daripada setiap warganegara Malaysia. Budaya tradisional juga dapat memupuk perpaduan negara. Inilah identiti Malaysia yang dikagumi oleh dunia luar dan identiti ini perlu dikekalkan sampai bila-bila. Dalam konteks kepelbagaian budaya, interaksi silang budaya semakin relevan dalam era globalisasi. Semakin mudahnya akses kepada kepelbagaian budaya melalui teknologi komunikasi dan teknologi pengangkutan, interaksi silang budaya menjadi hal yang tidak dapat dipisahkan dalam kehidupan kita. Dalam usaha membina hubungan yang harmoni dalam negara yang mempunyai kepelbagaian etnik, agama dan budaya, pemahaman budaya merupakan hal yang penting untuk membina suatu bangsa yang menghormati perbezaan, mencegah kesalahfahaman dan konflik, serta membina keterbukaan dan toleransi.

2. STRUKTUR SUB MODU

Sub modul ini dilaksanakan dalam bentuk ceramah dan aktiviti dalam kumpulan di dalam dewan atau di luar dewan (mengikut kesesuaian). Tempoh masa pelaksanaan aktiviti adalah lima (5) jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Sesi ceramah	110 minit
2	Aktiviti Kumpulan	180 minit
3	Refleksi, Kesimpulan dan Sesi Bergambar	10 minit

Fasilitator boleh melaksanakan **aktiviti kumpulan** mengikut kesesuaian jumlah peserta program dan masa yang diperuntukkan bagi sub modul ini.

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir ceramah dan aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan:

- 3.1 Menjelaskan kepelbagaian budaya yang menjadi citra bangsa dan warisan negara.
- 3.2 Memainkan peranan untuk meningkatkan interaksi silang budaya dalam masyarakat.
- 3.3 Memupuk kefahaman, penerimaan (akomodasi) dan perkongsian (akulturasi) kepelbagaian adat resam dan budaya di Malaysia.
- 3.4 Menuai pengalaman berkaitan elemen kepelbagaian budaya seperti bahasa, makanan, kesenian dan sebagainya sehingga diterima sebagai elemen yang terangkum (embedded) dalam kehidupan seharian.

4. **OBJEKTIF**

4.1 Meningkatkan kesedaran tentang kepentingan memelihara dan mengekalkan warisan budaya tradisional.

4.2 Mengukuhkan hubungan silang budaya dan perpaduan dalam kalangan peserta.

4.3 Menggalakkan pemahaman dan penerimaan kepelbagaian budaya dalam masyarakat Malaysia.

5. **KANDUNGAN CERAMAH**

5.1 Ceramah ini menyentuh topik Interaksi Silang Budaya yang meliputi aktiviti kesenian, permainan, pakaian, bahasa, adat resam, pantang larang dan makanan tradisional dalam masyarakat Malaysia. Berikut adalah cadangan tajuk ceramah:

- Adat Resam dan Pantang Larang etnik di Malaysia
- Adat Resam dan Pantang Larang Suku Kaum di Sabah
- Adat Resam dan Pantang Larang Suku Kaum di Sarawak
- Bahasa Sukuan Etnik di Sabah
- Bahasa Sukuan Etnik di Sarawak

5.2 Tenaga penceramah termasuk bahan ceramah (audio atau visual) diperolehi dari agensi-agensi yang bersesuaian seperti berikut:

- Dewan Bahasa dan Pustaka
- Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri
- Jabatan Muzium Malaysia
- Institut Pengajian Tinggi
- Majlis Adat Istiadat Negeri Sarawak
- Mahkamah Anak Negeri Sabah

Rajah 15 Ceramah Interaksi Silang Budaya

6. AKTIVITI KUMPULAN

6.1 Adab Makan Mengikut Etnik

Aktiviti ini dilaksanakan sewaktu makan tengahari dan makan malam. Peserta akan dihidangkan dengan menu dan adab mengikut etnik seperti menggunakan daun pisang, chopstick dan talam.

Rajah 16 Adab Makan Mengikut Etnik

6.2 Demonstrasi Masakan Etnik

Aktiviti ini melibatkan komuniti setempat untuk menunjukkan kaedah memasak hidangan tradisional pelbagai etnik kepada peserta. Demonstrasi dimulakan dengan penerangan bahan-bahan yang digunakan, diikuti teknik memasak hidangan di samping penerangan sejarah atau asal-usul hidangan tersebut. Peserta juga berpeluang untuk memasak dan mencuba sendiri makanan tersebut. Antara peralatan dan keperluan aktiviti ini adalah peralatan memasak dan bahan-bahan masakan.

Rajah 17 Demonstrasi Makanan Etnik

6.3 *Persembahan Kebudayaan dan Kesenian*

Persembahan ini boleh merangkumi pelbagai bentuk seperti persembahan tarian, alat muzik, teater, puisi dan lain-lain yang mencerminkan warisan dan tradisi budaya sesuatu etnik. Setiap ahli kumpulan akan membawa pakaian tradisional masing-masing dan merangka bentuk persembahan berkumpulan mengikut kreativiti masing-masing. Aktiviti ini juga boleh dilaksanakan dalam bentuk pertandingan untuk mencungkil potensi peserta dalam menghayati elemen kebudayaan dan kesenian tersebut.

Rajah 18 Persembahan Kebudayaan dan Kesenian

6.4 *Lawatan Muhibah*

Aktiviti ini merupakan lawatan berpandu yang dapat memberikan maklumat dan penjelasan konteks, sejarah, budaya, dan fakta-fakta menarik mengenai tempat-tempat yang dikunjungi. Selain itu, ianya dapat memberikan pengalaman yang lebih mendalam kepada peserta. Antara cadangan lokasi yang boleh dilawati adalah muzium, tapak sejarah, perkampungan budaya, perkampungan Orang Asli, Rumah Panjang dan agensi-agensi kebudayaan. Fasilitator perlu mengambikira keperluan pengangkutan untuk melawat ke tempat-tempat tersebut.

6.5 Sukan Rakyat

Sukan rakyat merujuk kepada jenis-jenis sukan atau permainan tradisional yang dimainkan oleh masyarakat setempat dan biasanya diwarisi turun-temurun. Sukan ini sering kali melibatkan aktiviti yang sederhana, tidak memerlukan peralatan canggih, dan dapat dimainkan di kawasan terbuka seperti padang atau halaman rumah. Contoh-contoh sukan rakyat termasuk gasing, tarik tali, sepak raga, tarik upih, bolong kelapa dan permainan tradisional lain yang mencerminkan budaya dan cara hidup sesuatu komuniti. Aktiviti ini boleh dilaksanakan dalam bentuk demonstrasi atau pertandingan.

7. REFLEKSI

A

Fasilitator mengumpulkan semua peserta dan meminta beberapa wakil untuk berkongsi pengalaman dan pandangan mereka tentang aktiviti tersebut.

B

Menyimpulkan aktiviti dan mengaitkannya dengan objektif sub modul.

8. KESIMPULAN

Aktiviti-aktiviti dalam sub modul ini adalah bertemakan kebudayaan dan warisan tradisional yang harus dikekalkan. Bak kata pepatah tak lapuk dek hujan, tak lekang dek panas. Justeru, peserta dapat memahami, menghormati dan menghargai kepelbagaian budaya masyarakat Malaysia.

9. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

- 9.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.
- 9.2 Pegawai Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 9.3 abatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri.
- 9.4 Majlis Adat Istiadat Negeri Sarawak.
- 9.5 Mahkamah Anak Negeri Sabah.
- 9.6 Lembaga Kebudayaan Negeri Sabah.
- 9.7 Lembaga Kebudayaan Negeri Sarawak.
- 9.8 Jabatan Belia dan Sukan.

- 9.9 Institut Pengajian Tinggi.
- 9.10 Jabatan Muzium Malaysia.
- 9.11 Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) setempat.

10. RUJUKAN

Dasar Kebudayaan Negara. 2021. Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya Malaysia.

Shamsul Amri Baharuddin. 2012. Modul Hubungan Etnik (Edisi Kedua), Institut Kajian Etnik, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Norliza Rofli & Eddin Kho (ed.). 2009. Malaysian Culture: An Introduction. Kuala Lumpur: Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara.

Chew Fong Peng. 2008. Budaya & Masyarakat Berbilang Kaum di Malaysia. Kuala Lumpur: Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara.

Mohd. Yuszaidy Mohd. Yusoff & Muammar Ghaddafi Hanafiah. 2021. Eksplorasi Budaya di Malaysia. Bangi: Penerbit UKM.

Anwar Din. 2016. Asas Kebudayaan dan Kesenian Melayu. Bangi: Penerbit UKM.

Charlie Ungang & Awang Azman Awang Pawi. 2024. Etnik Bidayuh dan Bale Gambang-Baruk: Identiti, Tradisi dan Perubahan. Kuala Lumpur: Penerbit UM.

Kntayya Mariappan & Paul Porodong. 2012. Murut dan Pelbagai Etnik Lain di Sabah. Pulau Pinang: ITBM-Penerbit USM.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA
DAN INTEGRASI NASIONAL

PENGISIAN PROGRAM

SUB MODUL 10
PENYATUAN DAN REFLEKSI

SUB MODUL 10

PENYATUAN DAN REFLEKSI

1. SINOPSIS

Penyatuan merupakan proses menyatukan semula pengalaman berinteraksi dan berhubungan dengan komuniti pelbagai etnik, agama dan budaya dengan pengetahuan tentang hubungan etnik dan integrasi sosial yang diperoleh peserta melalui ceramah. Manakala refleksi merupakan satu proses yang diterangkan oleh peserta mengenai pembelajaran dan pengalaman mereka sepanjang menyertai Program Jalinan Integrasi Nasional sejak hari pertama hinggalah hari yang terakhir. Program berlangsung dengan pengisian padat pelbagai aktiviti silang budaya, sukan, lawatan, pendampingan sosial dan ceramah. Kesemua aktiviti yang dijalankan sudah pasti memberikan pengalaman berharga kepada peserta. Justeru itu, melalui sub modul penyatuan dan refleksi, peserta akan dapat membuat perkongsian tentang bagaimana pembelajaran yang dilalui berubah dan berkembang dari satu sub modul ke sub modul yang lain, dan bagaimana pembelajaran dan pengalaman yang diperoleh mungkin berkaitan dengan pengalaman masa depan mereka. Sub modul ini memberi peserta peluang untuk menyatukan pengetahuan dan pengalaman mereka, sambil merenungkan cara menerapkannya dalam kehidupan dan peranan mereka sebagai ejen perpaduan dalam masyarakat.

2. STRUKTUR SUB MODUL

Sub modul ini dilaksanakan pada hari terakhir program sekali gus penutup kepada Program Jalinan Integrasi Nasional. Pelaksanaan program dijalankan di dalam dewan melibatkan semua peserta, wakil komuniti/keluarga angkat dan urusetia program. Tempoh masa pelaksanaan sub modul adalah dua (2) jam mengikut pembahagian seperti berikut:

Bil	Aktiviti	Tempoh
1	Penyatuan pengalaman dan perbincangan dalam kumpulan terhadap setiap aktiviti dalam sub modul	40 minit
2	Refleksi daripada peserta secara individu/ kumpulan	40 minit
3	Refleksi daripada wakil komuniti/keluarga angkat	30 minit
4	Kesimpulan dan Sesi Bergambar	10 minit

Fasilitator boleh melaksanakan aktiviti penyatuan dan refleksi secara individu atau dalam kumpulan mengikut kesesuaian jumlah peserta program dan masa yang diperuntukkan bagi sub modul ini.

3. HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir aktiviti yang dilaksanakan, peserta seharusnya berkebolehan:

- 3.1 Menghubunkait pengetahuan tentang hubungan etnik dan kepelbagaian masyarakat Malaysia dengan pengalaman berinteraksi dan berhubungan dengan masyarakat yang berbeza.
- 3.2 Menghayati kepentingan 'faham, hormat dan terima' kepelbagaian yang wujud dalam berinteraksi dan berhubungan dengan masyarakat.
- 3.3 Mengaplikasikan pengetahuan dan pengalaman yang diperoleh sepanjang program ke dalam kehidupan dan juga pekerjaan.

4. OBJEKTIF

- 4.1 Mendapatkan respons peserta terhadap pengetahuan dan pengalaman yang diperoleh sepanjang program.
- 4.2 Mendapatkan respons peserta terhadap pengisian dan pelaksanaan setiap sub modul.
- 4.3 Membantu peserta merenung bagaimana pengetahuan dan pengalaman dapat diintegrasikan seterusnya diaplikasikan dalam kehidupan dan pekerjaan.

5. AKTIVITI INDIVIDU DAN KUMPULAN

Fasilitator boleh melaksanakan aktiviti penyatuan dan refleksi secara individu atau dalam kumpulan mengikut kesesuaian jumlah peserta program dan masa yang diperuntukkan.

5.1 Refleksi Individu

Aktiviti ini adalah adaptasi daripada kajian oleh John Dewey yang menekankan pentingnya refleksi dalam pembelajaran. Aktiviti refleksi individu dipilih kerana ia membantu peserta merenungkan dan memahami pengalaman mereka, serta bagaimana mereka boleh menerapkan pengetahuan tersebut dalam kehidupan seharian dan peranan mereka dalam masyarakat. Fasilitator boleh memilih beberapa wakil dalam kalangan peserta untuk menyampaikan refleksi secara individu. seperti berikut:

Refleksi 1

Refleksi secara individu dilaksanakan secara bertulis. Fasilitator akan memilih wakil dalam kalangan peserta. Peserta mengambil masa untuk duduk dengan tenang dan mengingat kembali kesemua sub modul yang telah anda ikuti. Kemudian menulis refleksi di kertas A4 yang diedarkan.

Refleksi 2

Peserta menulis satu atau dua pelajaran yang paling bermakna atau memberi kesan mendalam bagi dirinya. Kenapa ia penting?

Refleksi 3

Fikirkan bagaimana anda boleh menerapkan pelajaran ini dalam kehidupan seharian anda. Bagaimana ia boleh membantu anda dalam peranan anda dalam masyarakat?

Refleksi 4

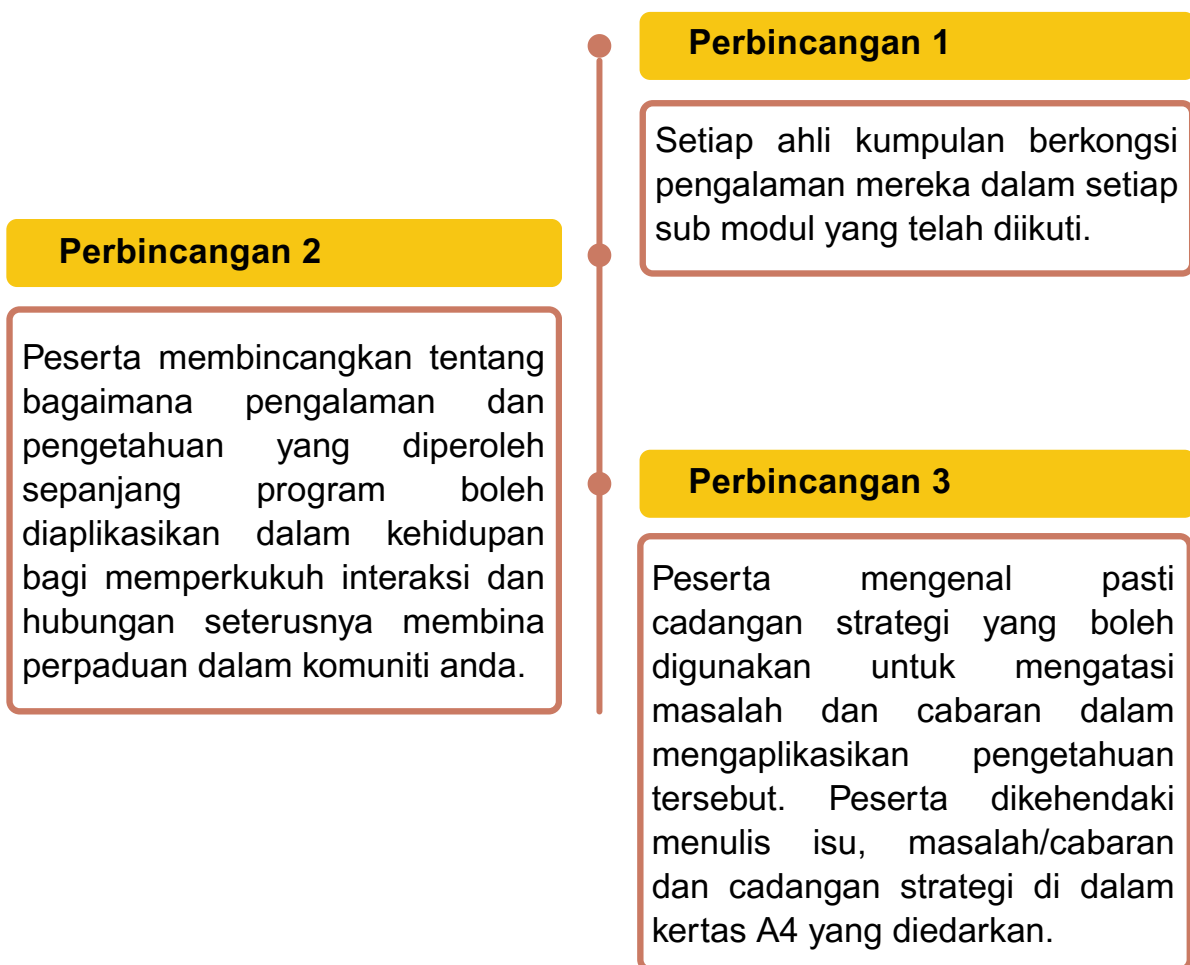
Kenal pasti cabaran yang mungkin anda hadapi semasa cuba menerapkan pelajaran ini dan bagaimana anda boleh mengatasinya.

5.2 Refleksi Kumpulan

Aktiviti ini adalah adaptasi daripada kajian oleh David Kolb yang menyokong pembelajaran pengalaman melalui perbincangan kumpulan. Aktiviti refleksi kumpulan dipilih kerana ia memberi peluang kepada peserta untuk berkongsi pengalaman dan pengetahuan, serta belajar dari perspektif orang lain. Diskusi dalam kumpulan kecil akan memfokuskan kepada bagaimana pengetahuan dan pengalaman boleh diaplikasikan dalam komuniti. Dalam konteks program ini, wakil setiap kumpulan akan menyampaikan refleksi terhadap keseluruhan Program Jalinan Integrasi Jalinan Integrasi Nasional.

Kaedah pelaksanaan:

- 1 Peserta membentuk kumpulan kecil (anggaran 8 hingga 10 orang setiap kumpulan)
- 2 Ahli kumpulan dengan bimbingan fasilitator boleh mengadakan perbincangan dalam kumpulan masing-masing dan seterusnya memilih seorang wakil untuk menyampaikan refleksi kumpulan.
- 3 Topik perbincangan adalah seperti berikut:

5.3 Refleksi oleh Wakil Komuniti/ Keluarga Angkat

Aktiviti ini membolehkan wakil komuniti/keluarga angkat menyampaikan refleksi mereka terhadap program keluarga angkat. Fasilitator boleh memilih beberapa wakil bagi tujuan ini.

6. KESIMPULAN

Input yang diperoleh semasa sesi penyampaian refleksi boleh digunakan untuk penambahbaikan Modul Jalinan Integrasi Nasional.

7. RUJUKAN

Dewey, J., 1933. How we think: A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process Vol. 8.

Rodgers, C., 2002. Defining reflection: Another look at John Dewey and reflective thinking. Teachers college record, 104(4), pp.842-866.

Kolb, D.A., 2014. Experiential learning: Experience as the source of learning and development. FT press.

Kolb, D., 1975. Towards an applied theory of experiential learning. Theories of group process, pp.33-56.

8. PENCERAMAH DAN FASILITATOR

8.1 Pegawai Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional.

8.2 Ahli Akademik Institut Pengajian Tinggi dalam bidang berkaitan.

LAMPIRAN

TENTATIF PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

HARI PERTAMA

MASA	PERKARA
2.00 petang - 5.00 petang	• Ketibaan dan pendaftaran peserta • Taklimat perjalanan program
5:00 petang - 8.00 petang	Minum petang / <i>Check-in</i> / Rehat / Makan Malam
8.00 malam - 10.00 malam	Sesi <i>Ice-Breaking</i>
10.00 malam - 10.30 malam	Minum malam / Rehat

HARI KEDUA

MASA	PERKARA
7.00 pagi - 8.30 pagi	Senam Harmoni dan Sarapan pagi
8.30 pagi - 10.30 pagi	Ceramah 1: Kenali Jabatan Perpaduan Negara Dan Integrasi Nasional

10.00 pagi - 10.30 pagi	Minum pagi
10.30 pagi - 1.00 petang	Ceramah 2: Malaysia : Perpaduan Dalam Kepelbagaian
1.00 petang - 2.30 petang	Makan tengah hari / Rehat / Solat
2.30 petang - 4.30 petang	Ceramah 3: Kearifan Tempatan dan Kepelbagaian Budaya
4.30 petang - 5.00 petang	Minum petang
5.00 petang - 8.30 malam	Rehat / Solat / Makan malam
8.30 malam - 10.30 malam	Ceramah 4: Rukun Negara
10.30 malam - 11.00 malam	Minum malam / Rehat

HARI KETIGA

MASA	PERKARA
7.00 pagi - 8.30 pagi	Senam Harmoni dan Sarapan pagi
8.30 pagi - 10.30 pagi	Ceramah 5: Perlembagaan dan Politik Federalisme
10.30 pagi - 11.00 pagi	Minum pagi
11.00 pagi – 12.00 tengah hari	Taklimat Projek Sukarelawan JALIN & Pantang-Larang Komuniti
12.00 pagi - 1.00 petang	Peserta berkemas untuk check-out/ Makan tengah hari
1.00 petang - 2.30 petang	Perjalanan ke rumah keluarga angkat/ Solat
2.30 petang - 5.00 petang	Majlis Penyerahan Anak Angkat
5.00 petang - 10.30 malam	Interaksi Bersama Komuniti (INTEK)

HARI KEEMPAT

MASA	PERKARA
6.00 pagi - 7.00 pagi	Solat Subuh Berjemaah dan Tazkirah Subuh
7.00 pagi - 8.30 pagi	Senam Harmoni dan Sarapan pagi
8.30 pagi - 1.00 petang	Pelaksanaan Projek Sukarelawan JALIN
1.00 petang - 2.30 petang	Makan tengah hari / Rehat / Solat
2.30 petang - 4.30 petang	Sukan Rakyat
4.30 petang - 5.00 petang	Minum petang
5.00 petang - 8.30 malam	Rehat / Solat / Makan malam
8.30 malam - 10.30 malam	Demonstrasi Masakan Etnik
10.30 malam - 11.00 malam	Minum malam / Rehat

HARI KELIMA

MASA	PERKARA
6.00 pagi - 7.00 pagi	Solat Subuh Berjemaah dan Tazkirah Subuh
8.30 pagi - 10.30 pagi	Pelaksanaan Projek Sukarelawan JALIN (samb)
1.00 petang - 2.30 petang	Makan tengah hari / Bersurai
2.30 petang - 5.00 petang	Lawatan Muzium Negeri/ Tempat Bersejarah
5.00 petang - 8.30 malam	Rehat / Solat / Makan malam
8.30 malam - 10.30 malam	Aktiviti VLOG D-COM
10.30 malam - 11.00 malam	Minum malam / Rehat

HARI KEENAM

MASA	PERKARA
7.00 pagi - 8.30 pagi	Senam Harmoni dan Sarapan pagi
8.30 pagi - 10.30 pagi	Penyatuan dan Refleksi
10.30 pagi - 11.00 pagi	Minum pagi
10.30 pagi - 1.00 petang	Majlis Penutupan
1.00 petang	Makan tengah hari / Bersurai

BORANG PENILAIAN PESERTA PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

OBJEKTIF

1. **Mengukuhkan integrasi nasional** melalui perkongsian kepelbagaian budaya dan cara hidup masyarakat Malaysia;
2. **Mengukuhkan konsep faham, hormat dan terima** terhadap kepelbagaian bahasa dan budaya masyarakat Malaysia;
3. **Membentuk ekosistem perpaduan** yang utuh di antara anggota masyarakat di semua peringkat umur sehingga ke akar umbi

BAHAGIAN A - MAKLUMAT DEMOGRAFI

Tandakan (/) pada ruangan yang disediakan.

1. JANTINA

LELAKI

☐

PEREMPUAN

☐

2. UMUR

18 tahun ke bawah

☐

19 hingga 25 tahun

☐

26 hingga 29 tahun

☐

30 tahun dan ke atas

☐

3. ETNIK

Melayu	☐	Siam	☐	Iban	☐
Cina	☐	Kadazandusun	☐	Bidayuh	☐
India	☐	Bajau	☐	Melanau	☐
Orang Asli	☐	Murut	☐	Lain-lain	☐

4. AGAMA

Islam	☐	Kristian	☐	Sikh	☐
Buddha	☐	Tao	☐	Lain-Lain	☐
Hindu	☐	Bahai	☐		

BAHAGIAN B: MENGUKUHKAN INTEGRASI NASIONAL MELALUI PERKONGSIAN KEPELBAGAIAN BUDAYA DAN CARA HIDUP MASYARAKAT MALAYSIA

Sila nyatakan penilaian berdasarkan tahap persetujuan anda terhadap setiap pernyataan di bawah. Skala penilaian adalah seperti berikut:

1 = Sangat Tidak Bersetuju

2 = Tidak Bersetuju

3 = Neutral

4 = Bersetuju

5 = Sangat Bersetuju

BIL	ITEM	SKALA PENILAIAN				
1	Saya memahami dan menghargai kepelbagaian budaya di Malaysia.	1	2	3	4	5
2	Saya berasa selesa berinteraksi dengan individu daripada pelbagai latar belakang budaya.	1	2	3	4	5
3	Saya bersedia untuk berkongsi dan belajar tentang budaya lain.	1	2	3	4	5
4	Saya percaya bahawa kepelbagaian budaya memperkukuhkan perpaduan negara.	1	2	3	4	5
5	Saya mengamalkan sikap terbuka terhadap adat dan cara hidup masyarakat lain.	1	2	3	4	5

BAHAGIAN C: MENGERATKAN HUBUNGAN SILATURAHIM ANTARA ETNIK SERTA MENERIMA KEPELBAGAIAN CARA HIDUP MASYARAKAT

Sila nyatakan penilaian berdasarkan tahap persetujuan anda terhadap setiap pernyataan di bawah. Skala penilaian adalah seperti berikut:

1 = Sangat Tidak Bersetuju

2 = Tidak Bersetuju

3 = Neutral

4 = Bersetuju

5 = Sangat Bersetuju

BIL	ITEM	SKALA PENILAIAN				
6	Saya memahami kepentingan menghormati perbezaan bahasa dan budaya.	1	2	3	4	5
7	Saya mengamalkan sikap hormat terhadap bahasa dan budaya yang berbeza.	1	2	3	4	5
8	Saya menerima dan menghargai kepelbagaian budaya dalam masyarakat.	1	2	3	4	5
9	Saya percaya bahawa penerimaan perbezaan budaya mengukuhkan perpaduan nasional.	1	2	3	4	5
10	Saya menyokong usaha memartabatkan semua bahasa dan budaya di Malaysia.	1	2	3	4	5

BAHAGIAN D: MEMBENTUK EKOSISTEM PERPADUAN YANG UTUH DI ANTARA ANGGOTA MASYARAKAT DI SEMUA PERINGKAT UMUR SEHINGGA KE AKAR UMBI

Sila nyatakan penilaian berdasarkan tahap persetujuan anda terhadap setiap pernyataan di bawah. Skala penilaian adalah seperti berikut:

1 = Sangat Tidak Bersetuju

2 = Tidak Bersetuju

3 = Neutral

4 = Bersetuju

5 = Sangat Bersetuju

BIL	ITEM	SKALA PENILAIAN				
11	Saya percaya bahawa perpaduan harus dipupuk dari peringkat akar umbi.	1	2	3	4	5
12	Saya menyokong inisiatif yang memperkukuhkan perpaduan masyarakat di semua peringkat umur.	1	2	3	4	5
13	Saya berusaha untuk membina hubungan harmoni dengan semua lapisan masyarakat.	1	2	3	4	5
14	Saya percaya bahawa keharmonian sosial adalah asas kepada kestabilan negara.	1	2	3	4	5
15	Saya bersedia untuk menyertai aktiviti yang mempromosikan perpaduan nasional.	1	2	3	4	5

Terima kasih kerana meluangkan masa untuk menjawab soal selidik ini. Maklum balas anda amat bermakna dalam meningkatkan keberkesanan Program Jalinan Integrasi Nasional.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN
INTEGRASI NASIONAL

PENGHARGAAN

Segala puji dan syukur ke hadrat Allah SWT atas limpah rahmat-Nya yang membolehkan penerbitan modul ini disempurnakan.

Pihak jabatan merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada semua pihak yang telah memberikan sumbangan idea, kepakaran, bimbingan, dan kerjasama sepanjang proses penyediaan modul ini.

Tidak dilupakan kepada semua individu yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam memastikan kandungan modul ini lengkap, relevan, dan bermanfaat kepada pengguna sasaran.

Semoga penerbitan modul ini dapat dimanfaatkan sepenuhnya sebagai bahan rujukan dan panduan, serta menjadi pemangkin kepada peningkatan ilmu, kemahiran, dan amalan dalam bidang berkaitan.

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN
INTEGRASI NASIONAL

SEKALUNG PENGHARGAAN KEPADA AHLI PEMBANGUNAN MODUL PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

1. YBrs. Dr. Azlina Abdullah
Program Antropologi dan Sosiologi dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
2. YBrs. Dr. Mohamad Fauzi Sukimi
Program Antropologi dan Sosiologi dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
3. YBrs. Dr. Sarina Yusoff
Program Antropologi dan Sosiologi dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
4. YBrs. Dr. Noviatin Syarifuddin
Program Antropologi dan Sosiologi dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
5. YBrs. Dr. Abdul Hafiz Ab Rahman
Program Antropologi dan Sosiologi dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN
INTEGRASI NASIONAL

SEKALUNG PENGHARGAAN KEPADA AHLI PEMBANGUNAN MODUL PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

6. Encik Jasin Wee
Executive Director
Persatuan Pendidikan Diversiti
7. Encik Amin Mubarak
Advocacy Manager
Persatuan Pendidikan Diversiti
8. Puan Fairajibanu binti Zainal Abidin
Pengarah
Bahagian Kesepaduan Sosial dan Integrasi Nasional
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
9. Puan Salasiah binti Hashim
Pengarah
Bahagian Dasar dan Perancangan
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
10. Encik Burhanuddin bin Haji Daud
Pengarah Perpaduan Negeri
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Selangor

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN
INTEGRASI NASIONAL

SEKALUNG PENGHARGAAN KEPADA AHLI PEMBANGUNAN MODUL PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

11. Puan Hajah Nurul Akmalina binti Haji Shamsuddin
Pengarah Perpaduan Negeri
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Johor
12. Encik Rosli bin Alias
Pengarah Perpaduan Negeri
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Terengganu
13. Puan Zarina binti Zakaria
Pengarah Perpaduan Negeri
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Kelantan
14. Encik Zulkhairi bin Zainal
Timbalan Pengarah Perpaduan Negeri
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Pulau Pinang
15. Puan Ruzylawati binti Mustapha Kamar
Timbalan Pengarah (Pembangunan Latihan)
Institut Kajian dan Latihan Integrasi Nasional (IKLIN)
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional

KEMENTERIAN PERPADUAN NEGARA
JABATAN PERPADUAN NEGARA DAN
INTEGRASI NASIONAL

SEKALUNG PENGHARGAAN KEPADA AHLI PEMBANGUNAN MODUL PROGRAM JALINAN INTEGRASI NASIONAL

16. Puan Wan Shazatul Aifa binti Wan Mohd Faisal
Ketua Seksyen (Penolong Pengarah Kanan)
Seksyen Pengurusan Konflik dan Mediasi Komuniti
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
Negeri Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur
17. Puan Dayangku Kamalia binti Awangku Sulhi
Pegawai Perpaduan Daerah
Pejabat Perpaduan Daerah Petaling
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Selangor
18. Puan Aryantie binti Ariffin
Ketua Program (Penolong Pengarah Kanan)
Institut Kajian dan Latihan Integrasi Nasional (IKLIN)
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
19. Puan Lidiawati binti Zamri
Penolong Pengarah Kanan
Bahagian Kesepaduan Sosial dan Integrasi Nasional
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
20. Puan Azami binti Mahmood @ Ab Rahman
Pegawai Perpaduan Daerah
Pejabat Perpaduan Daerah Manjung
Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional Negeri Perak

Aras 7-10, Blok E2, Kompleks E
Pusat Pentadbiran Kerajaan
Persekutuan, 62502 Putrajaya

Email: webmaster@perpaduan.gov.my

Tel: +(6) 03-8883 7000

Fax: +(6) 03-8888 8584